

Modo autem supplicat pro indulto celebrandi festa sanctorum Ordinis.
stro Ordine laudabilis consuetudo, dies festos in honorem Beatae Mariae et quorundam Sanctorum solemniter celebrandi, ideo nobis humiliter supplicari fecistis ut religiosum istud institutum auctoritate apostolica comprobare dignemur.

Pontifex ideo dilectam facultatem elargitur.

§ 4. Nos itaque, vestris supplicationibus inclinati, vobis atque adeo universis et singulis fratribus ac monialibus vestrae congregationis pro tempore existentibus, in quibusvis domibus, monasteriis, collegiis et locis dictae congregationis, tam publice quam privatim, communiter vel divisim, officium praedictorum festorum ubique recitare et sic recitando obligationi satisfacere libere et licite possitis (dummodo tam in missa quam in recitandis horis canonicis, diurnis ac nocturnis, modum et formam descriptam in quinterno seu libello per dilectos filios nostros Antonium SS. Ioannis et Pauli Caraffam, et Vincentium S. Mariae in Via titularum presbyteros cardinales Montis Regalis nuncupatos, de mandato nostro reviso, correcto et approbato, in hoc observetis, et nihil penitus addatis aut minuatis) plenam et liberam licentiam et facultatem, auctoritate apostolica, tenere praesentium, concedimus et indulgemus.

Quibuscumque non obstantibus.

§ 5. Non obstantibus dicti Pii praedecessoris super reformatione et approbatione novi missalis et breviarii Romani, ac praedictis nostris litteris, necnon aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, vestrique Ordinis, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, quodque huiusmodi dies festi in novissimo calendario Romano descripti non sint, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub an-

nulo Piscatoris, die xxvii iunii MDLXXXIX, pontificatus nostri auno v.

Dat. die 27 iunii 1589, pontif. an. v.

CLII 1.

Quod archiconfraternitas Pietatis Carceratorum a Gregorio XIII in Urbe instituta, habeat officium provisoris condemnatorum ad triremes totius Status Ecclesiastici. Et etiam officium visitatoris carcerum Urbis, ab eius praefecto exercendum, possitque annis singulis secunda feria post primam dominicam quadragesimae, unum carceratum, etiam pro capitali crimine damnatum, liberare.

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Ex debito ministerii pastoralis, ad ea nostrae operationis studia diligenter convertimus, per quae pia fidelium vota, praesertim pauperum et miserabilium personarum statum concernentia, optatum consequantur effectum, et quae propterea per fideles ipsos pie facta et ordinata fuerunt, ut firma et illibata persistant, libenter apostolico munimine roboramus.

§ 1. Considerantes itaque dilectos filios confratres confraternitatis Pietatis Carceratorum, per felicitis recordationis Gregorium PP. XIII, praedecessorem nostrum, in hac Urbe nostra institutae, multa in dies onera sustinere; volentesque confratres et confraternitatem huiusmodi, cuius etiam nos, antequam ad summi apostolatus apicem assumeremur, protectores eramus,

1 Huius archiconfraternitatis institutio a Gregorii XIII repetenda, qui const. ci, quae incipit *Pii Patris*, (tom. viii, pag. 284), illam erexit. Ut facilius tota rei series ob oculos poneretur, constitutiones omnes declarationesque, diversis temporibus datas, in unum congerere arbitratus est Cocquelines in Romana editione, cui et nos morem gessimus (R. T.).

Exordium

Confirmatio institutionis confraternitatis eiusque indulgentiarum.

specialibus favoribus et gratis prosequi, ac de alicuius subventionis auxilio illi providere, ipsosque confratres a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censes, motu proprio, non ad dictorum confratrum seu aliorum pro eis nobis desuper oblatae petitionis instantiam, sed ex certa scientia nostra, institutionem dictae confraternitatis, necnon quas-cumque indulgentias et peccatorum remissiones aliasque gratias et privilegia, confraternitati et confratribus praedictis illorumque intuitu per eundem praedecessorem concessa, apostolica auctoritate, tenore praesentium, approbamus et confirmamus, ac singulos defectus, si qui desuper quomodolibet intervenerint, supplemus.

Duo officia eidem archiconfraternitati concedit, cum suis emolumentis.

§ 2. Necnon confraternitati et illius nomine confratribus praedictis, unum provisoris condemnatorum ad triremes, tam dictae Urbis quam reliqui totius Status Ecclesiastici, ut videlicet illi condemnati et transmissi ad triremes, postquam tempus ad quod condemnati erant et erunt in futurum, finierit; et alterum visitatoris utrorumque carcerum secretorum et publicorum Urbis praedictae et Burgi S. Petri de dicta Urbe officia, per deputandum seu deputandos ab ipsis confratribus exercenda, quae dilectus filius Ioannes Baptista Papius nuper ad Sedis Apostolicae beneplacitum, quod ex nunc motu simili revocamus et expirare decernimus, aut alias obtinebat, sive per revocationem huiusmodi, sive alias quovis modo et ex cu-

1 Tu scias archiconfraternitatem gratis ea exercere, ut habetur in declaratione, quae sequitur.

Bull. Rom. Vol. IX.

14

iuscumque persona ad praesens vacantia cum omnibus et singulis eorum et cuiuslibet ipsorum honoribus, oneribus, privilegiis, facultatibus, praerogativis et salariis ac emolumentis solitis ac debitis, auctoritate et tenore praemissis, perpetuo concedimus et assignamus, ac confraternitatem et confratres praedictos in locum praefati Ioannis Baptistae, quoad praedicta ambo officia eorumque liberum exercitium, necnon honores, onera, privilegia, praerogativas et emolumenta substitui-mus et subrogamus; eosdemque confratres ex nunc ad ipsa duo officia necnon exercitium, honores, onera, emolumenta et praerogativas huiusmodi recipiendos et admittendos fore et esse, ac recipi et admitti, eisque, nomine dictae confraternitatis, de salariis et emolumentis praedictis integre et cum effectum responderi debere; ac eosdem confratres et confraternitatem nullo umquam tempore ab huiusmodi officiis aut illorum altero, etiam per nos seu per pro tempore existentem Romanum Pontificem, vel quoscumque alios, ex quavis causa, amoveri posse neque debere decernimus.

§ 3. Mandantes dilectis filiis nostro Philippo Sancti Angeli in Foro Piscium diacono cardinali Vastavillano nuncupato, moderno et pro tempore existenti S.R.E. camerario, ac Camerae Apostolicae praesidentibus et clericis, ac nostro, et pro tempore existentis Romani Pontificis thesaurario, omnibusque aliis, ad quos id quomodolibet spectat, ut confratres et confraternitatem huiusmodi ad officia praedicta, sine ulla mora, recipiant et admittant, ac recipi et admitti necnon de emolumentis praedictis integre eis responderi faciant et respondeant cum effectu.

§ 4. Non obstantibus quibusvis aliis de dictis officiis seu eorum altero, cuiuscumque seu quibuscumque personis, per quos-

Officia ad officia confratres dic. archiconfraternitatis admittant

Quibuscumque non obstantibus

cumque Romanos Pontifices praedecessores nostros, ac forsitan nos seu quemcumque alium, etiam ex causa onerosa, aut alias quomodolibet, etiam motu pari, factis seu faciendis, concessionibus, quas, illarumque tenores praesentibus pro expressis habentes, earumque vim et effectum, tenore earumdem praesentium motu simili revocamus, cassamus et annullamus; ac nostra de non tollendo iure quaesito, quatenus opus sit, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon statutis dictae Urbis, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, quibusvis personis sub quibuscumque tenoribus et formis in contrarium forsitan quomodolibet concessis, approbatis et innovatis; quibus omnibus, etiam si de illis specialis, specifica et expressa, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda foret, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Sanctio pontificalis.

§ 5. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae absolutionis, approbationis, confirmationis, suppletionis, revocationum, decretorum, concessionis assignationis, substitutionis, subrogationis, mandati, cassationis, annulationis, et derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac Beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, kalendas iulii, pontificatus nostri anno primo.

Sequitur declaratio dictae concessionis.

Sixtus Papa V.

Cum nos nuper, etc. (ut in praecedenti constitutione). Nihilominus, quia dilectus filius Laurentius Coelsus notarius noster, et in utraque signatura nostra referendarius, dictae archiconfraternitatis praefectus, et confratres praefati nobis nuper exponi fecerunt quod eorum pium institutum est omni caritate, studio et diligentia ac gratis et amore Dei, eadem officia per sufficientes et habiles personas eiusdem archiconfraternitatis exercere, nullam aliam inde mercedem quaerentes quam aeternae retributionis praemium, nobis humiliter supplicari fecerunt quatenus in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

Archiconfraternitas dicta officia gratis exercere declaravit.

§ 1. Nos igitur, piis eorum votis annuentes, circumspectioni tuae per praesentes committimus et mandamus quatenus eosdem confratres et archiconfraternitatem praedictam ad officia eadem gratis et amore Dei, absque salario et emolumentis praedictis, exercenda, omni mora reiecta, admittas et recipias, illasque per quoscumque, ad quos spectat, sub excommunicationis latae sententiae poena ipso facto per contradictores incurrenda, amoto inde eodem Ioanne Baptista, et appellatione quacumque reiecta, admitti facias.

Hic Pontifex collaudat.

§ 2. Non obstantibus omnibus quae in dictis litteris volumus non ob stare, ceterisque contrariis quibuscumque

Contraria tollit.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die xx maii MDLXXXVI, pontificatus nostri anno II.

Sequitur indultum liberandi carceratum.

Sixtus Papa V. motu proprio, etc.

Indultum anno quolibet liberandi carceratum secunda feria post dominicam primam Quadragesimae.

Dilectis filiis protectori, praefecto, assistentibus ac aliis officialibus et confratribus archiconfraternitatis Pietatis Carceratorum de Urbe, in ecclesia Sancto: rum Cosmae et Damiani, regionis Pineae de eadem Urbe, pie et canonice institutae, cuius dilectus filius noster Alexander Sancti Hieronymi Illyricorum diaconus cardinalis de Monte Alto nuncupatus, noster secundum carnem ex sorore pronepos, protector existit, specialem gratiam facere volentes, motu simili, etc., eiusdem archiconfraternitatis protectori, praefecto, assistentibus ac aliis officialibus et confratribus nunc et pro tempore existentibus, ut de cetero perpetuis futuris temporibus qualibet secunda feria post primam dominicam quadragesimae, anni cuiuslibet, unum carceratum, et pro quocumque crimine et delicto, quantumcumque gravi et enormi, praeterquam laesae maiestatis et assassinii ac propinati veneni, necnon falsificationis litterarum, supplicationum, commissionum et aliarum gratiarum apostolicarum vel monetae) in carcere existentem, et ad triremes ac etiam ultimo supplicio condemnatum, excarcerare, liberare et absolvere libere et licite valeant; qui eo ipso absolutus sit et esse censeatur a quibusvis criminibus, praeterquam praedictis exceptis, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo concedimus et indulgemus, plenamque et liberam eis super praemissis licentiam et facultatem impartimur.

Officiales illud observent.

§ 1. Mandantes propterea dilectis filiis eiusdem Urbis gubernatori, senatori, curiae causarum Camerae Apostolicae auditori et vicario, aliisque iudicibus et carcerum dictae Urbis custodibus, nunc et pro tempore existentibus, ac eorum cui-

libet, quatenus, visis praesentibus seu litteris apostolicis desuper conficiendis, etc., omni mora et dilatione ac excusatione postpositis, eisdem praesentibus seu litteris desuper conficiendis pareant et obediunt, ac illas observent et observari faciant realiter et cum effectu.

§ 2. Non obstantibus praemissis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon dictae Urbis statutis, etc., etiam iuramento, etc. roboratis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis eisdem gubernatori, senatori, auditori Camerae ac vicario dictae Urbis, illorumque tribunalibus ac iudicibus et quibuscumque aliis personis sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam motu proprio, etc., ac consistorialiter, etc., et alias in contrarium quomodolibet concessis, quibus omnibus, etiamsi de illis, etc., expediendis, latissime hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque cum clausulis opportunis.

Quibuscumque non obstantibus.

Fiat, motu proprio, F.

Papae subscriptio. Repetitis clausularum.

Et cum absolutione a censuris, ad effectum, etc., et de perpetuis concessionibus, indulto, licentia, impartitione, mandato, derogatione aliisque praemissis, ut supra, quae hic pro sufficienter repetitis ad partem habeantur, perpetuo et ad perpetuam rei memoriam in forma gratiosa in litteris latissime extendendis; et quod praemissorum omnium et singulorum, etiam denominationum, qualitarum aliorumque circa praemissa necessariorum, maior et verior specificatio et expressio fieri possit in litteris, etiam cum ad perpetuam rei memoriam.

Fiat F.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, decimoseptimo kalendas maii, MDLXXXVI, pontificatus nostri anno II.

Sequitur privilegium praefecti huius archiconfraternitatis interessendi visitationibus carcerum Urbis.

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Relatio operum pietatis quae archiconfraternitas exerceat, et concessionis duorum officiorum, de quibus supra.

Cum dilecti filii confratres archiconfraternitatis Pietatis Carceratorum in ecclesia S. Cosmae et Damiani regionis Pineae de Urbe canonice institutae, plurima, iuxta laudabile eorum institutum, pietatis et caritatis opera exercere consueverint, praesertim circa carceratos, eos ordinatim visitando, opere et consilio iuvando, aliaque pia opera faciendo circa illorum tum corporalem tum spirituales subventionem, prout etiam probe novimus dum in minoribus essemus, ac eiusdem archiconfraternitatis protectoris munere fungemur. Et propterea, cum nos divina bonitas ad summum apostolatus apicem extulisset, initio nostri pontificatus, officia commissariatus condemnatorum ad triformes, necnon visitatoris carcerum, tum publicorum tum secretorum, ad Camera Apostolicam tunc spectantia, ab eadem Camera dismembraverimus, necnon eidem archiconfraternitati applicaverimus et appropriaverimus, ipsaque officia hactenus maxima cum pietate per confratres praedictos, etiam absque ulla mercede antea per dictam Camera Apostolicam propterea dari solvique solita, administrata fuerint.

Praefectus dictae archiconfraternitatis locum habet in visitationibus carcerum Urbis 1.

§ 1. Nos, considerantes quod si in visitatione carcerum pro tempore existens eiusdem archiconfraternitatis praefectus interveniret, eius assistentia huiusmodi dictis carceratis in illis iuvandis, ac confratribus ad praedicta opera exercendum animandis, valde utilis et proficua, quinimo etiam necessaria esset, in hoc igitur providere, ac confratres ipsos spe-

1 De istorum visitatorum facultatibus vide in Pii V. const. cii, *Reverendi*, tom. vii, pag. 688.

ciali hoc privilegio decorare volentes, motu proprio et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, ut de cetero perpetuis futuris temporibus in visitationibus carcerum quorumcumque dictae Urbis, tam publicis quam privatis, pro tempore faciendis, prout moris est, per personas ad id deputatas, pro tempore existens dictae archiconfraternitatis praefectus intervenire et interesse possit, cum voto consultivo, tamquam unus ex visitationis huiusmodi praelatis, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo concedimus et indulgemus, ipsumque praefectum pro tempore existentem in aliorum visitatorum numerum ex nunc recipimus, admittimus; quodque in eisdem visitationibus, tam publicis quam secretis quibuscumque, ac tam votando quam consulendo et sedendo, post almae Urbis praedictae gubernatorem necnon eiusdem Camerae auditorem et carcerum eorumdem praesidem, ac post omnes eas personas quae decisivum votum in visitatione huiusmodi habent, etiam si laicus esset, verum inter eos qui votum consultivum tantum habent, secundum ecclesiasticam propriae personae dignitatem, ita ut episcopus non episcopo, ac similiter inter alias ecclesiasticas dignitates obtinentes maiorem obtinens dignitatem, praecedere debeat, dicta auctoritate perpetuo statuimus et ordinamus.

§ 2. Eundemque praefectum sic assistendo, interveniendo, votando, consulendo et sedendo, nullo unquam tempore per alios dictae visitationis praelatos vel alios in ea assistentes, etiam vigore quorumcumque privilegiorum et indultorum, tam a Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris, quam a nobis et Sede Apostolica, vel alias quacumque auctoritate, via, causa et ex quavis occasione hactenus concessorum et in posterum concedendorum, molestari seu inquietari, aut loco,

Munus eiusdem praefecti in dictis visitationibus non perturbetur.

A. M.

voce et voto ac actione privari posse; praesentemque gratiam et concessionem, hasque litteras semper et perpetuo validas et efficaces existere et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere.

Clausula sublata, etc.

§ 3. Sicque per quoscumque iudices ordinarios et delegatos, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et definiri debere; ac irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

Clausula derogatoria.

§ 4. Non obstantibus regula nostra de iure quaesito non tollendo, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis praedictis visitatoribus et cuilibet ipsorum ac aliis quibuscumque, tam specialiter quam generaliter, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis, ac derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam motu simili ac consistorialiter ac alias in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis; necnon iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, usibus et consuetudinibus, etiam immemorabilibus, et naturis, quibus omnibus, etiam si de illis specialis, specifica et ad verbum expressa mentio habenda foret, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die vigesima secunda iulii, millesimo quingentesimo octuagesimo nono, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 22 iulii 1589, pontif. anno v.

CLIII.

Nonnullae ordinationes super controversiis inter civitatem Esii et eius cives et universitates, et homines castrorum Massarii, Montis Carotti, Belvederii et aliorum comitatus Esii exortis 1.

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium.

Inter cetera cordis nostri desiderabilia, id intentis exoptamus affectibus, ut inter subditos nostros, praecisis quarumlibet discordiarum materiis, caritatem concordia nutriat, et pacem caritatis firmet amoenitas.

§ 1. Cum itaque, ut accepimus, a viginti annis vel circa, plures lites et discordiae inter dilectos filios civitatem nostram Esii et eius cives ex una, ac universitates et homines castrorum Massarii, Montis Carotti, Belvederii et aliorum comitatus Esii ortae et per plures annos continuos coram pluribus et diversis iudicibus agitatae fuerint, et de praesenti coram dilecto filio magistro Fabio Corneo, Camerae Apostolicae clerico, in eadem Camera indecisae pendeant, super diversis introitibus, sylvis, terris, domibus et bonis rebusque aliis, prout in actis dilecti filii Tydei de Marchis, eiusdem Camerae ac causae et causarum huiusmodi notarii, constat; ac denique super validitate quorundam capitulorum, seu, ut dicitur, concordiae, et generalis consilii civitatis et comitatus desuper subsecuti, dilecto filio nostro Dominico tituli Sancti Laurentii in Pane et Perna presbytero cardinali Pinello nuncupato, lites et differentias huiusmodi audiendas, cognoscendas et postea nobis referendas, commisimus.

Nonnullae pendebant lites inter communitatem Esii terrasque eiusdem comitatus.

Has Papa cognoscend. commiserat card. n. Pinello.

§ 2. Cum autem dictus Dominicus cardinalis totum hoc negotium mature per eum cognitum sincere et fideliter nobis retulerit, nos, paci ac quieti civitatis et

Ad se adducit et definit.

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

comitatus ac universitatum et hominum praedictorum consulere et providere cupientes, eos et eorum quemlibet a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes, ac lites et differentias huiusmodi, quarum statum praesentibus haberi volumus pro expresso, ab eodem Fabio et Camera praedictis aliisque iudicibus quibuscumque ad nos advocantes et penitus extinguentes, ipsisque perpetuum silentium desuper imponentes, illas in hunc, qui sequitur, modum et formam decidimus et terminamus, sicque perpetuis futuris temporibus observari volumus et mandamus, videlicet:

§ 3. In primis, quod fructus terrarum, sylvarum et bonorum redditusque et proventus super quibus lites et causae in eadem Camera et alibi versae sunt et vertuntur, ac omnes et quicumque alii introitus, redditus, proventus et emolumenta, cuiuscumque generis et quocumque nomine nuncupati, tam civitatis quam universitatum, castrorum dicti comitatus, ubique existentes, et undequaque provenientes, et tam hactenus habito et acquisito, quam etiam in futurum habendo et acquirendo, deveniant et devenire debeant ad manus unius communis camerarii, qui camerarius sit et esse debeat forensis, et eligi semper debeat per consilium generale civitatis et comitatus, cum pactis ac conditionibus, prout hodie servatur, et ita in futurum servari volumus et mandamus.

§ 4. Item, quod dictus camerarius debeat reponere et conservare omnes introitus, redditus et proventus supradictos in

civitate Esii in una sola communi bursa et archa, et quod omnes dicti introitus, redditus et proventus applicentur et inservant, prout illos ex nunc applicamus et inservire mandamus, ad beneficium et commodum universale civitatis et comitatus et dictorum castrorum, prout infra ordinabitur.

§ 5. Declarantes tamen quod fructus terrarum, quas vocant *del Commune*, alias castris Massarii, Montis Carotti et aliis castris in partem per communitatem civitatis et comitatus assignati sint proprii et particulares cuiusque castri, secundum illam portionem videlicet terrarum quas possidet unumquodque dictorum castrorum.

§ 6. Sed ad hoc, ut melius conserventur, et ne in aliquos pravos usus per dicta castra dicti fructus dilapidentur, volumus quod etiam illi deveniant et devenire similiter debeant ad manus eiusdem communis camerarii vel alterius ab eo in dictis castris deputandi seu substituendi, ad hoc ut ab unoquoque praedictorum castrorum fructus suae ratae convertantur et expendantur, prout illos ex nunc applicamus, pro solutione onerum camerarium dicta castra et eorum quodlibet tangentium, et aliis suis expensis et oneribus de quibus infra dicitur. Prohibentes ne ad alios usus expendantur nec divertantur; et idem declaramus et ordinamus fieri debere de fructibus bonorum ab eisdem castris emptorum ab eadem communitate Esii.

§ 7. Declaramus etiam quod onera, collectae, datia, gabellae, spinae, vini, denarii pro libra et aliae exactiones, quae sunt et exiguntur in ipsa civitate tantum, non possint in futurum exigi nec imponi in ipsis castris vel aliquo ipsorum, ubi de praesenti non exiguntur, excepta tamen exactione pauli macinatus, ad cuius solutionem volumus etiam i-

Fructus terrarum singulis terris assignatarum sint eorumdem proprii.

Impendendi tamen in solutionem onerum communitativorum.

Datia quae exiguntur Esii non exigenda in castris praeter vectigal macinatus.

psum comitatum et castra teneri et sublici.

§ 8. Item volumus quod dictus camerarius ex dictis introitibus pecuniisque in dicta communi bursa redigendis teneatur et debeat solvere videlicet in primis singulas expensas necessarias et opportunas pro manutentione, refectione et restauratione pontium, viarum, fontium et cloacarum tam civitatis quam castrorum; et quod liceat magistratui et consilio credentiae civitatis tantum praedicta restaurare, ac fieri et fabricari facere in ipsa civitate, burgis et territorio eiusdem civitatis, exceptis tamen ponte fluminis Esini et altero vulgariter nuncupato *della Granita*, in quibus debeat provideri per consilium generale civitatis et comitatus; et similiter in castris liceat consilio et quatuor ac capitaneo cuiuslibet loci praedicta restaurare, fabricare et fieri facere. Item, per eundem camerarium debeant solvi expensae quae fiunt et occurrunt in ipsa civitate, videlicet, salarium gubernatoris et aliae expensae, quae pro eodem fieri necesse est. Item expensae magistratus et eius familiae, necnon iudicis, medicorum, chirurgi, magistri scholarum, cancellarii et aliorum officialium et salariariorum eiusdem civitatis et comitatus, necnon expensae praedicatoris, exactoris collectarum dictae civitatis, pecuniaeque necessariae et opportuna pro celebratione missarum et cerae oblatione solvi solitae in eadem civitate iuxta laudabilem illius consuetudinem. Item volumus quod ex dictis introitibus exigendis per dictum camerarium, et ex pecuniis dictae bursae communis debeant fieri et fabricari quolibet anno cannae viginti murorum in burgo ipsius civitatis seu aliis locis eiusdem, ubi muri deficerent vel debiliores forent. Ordinantes etiam quod perficiatur omnimode palatium noviter constructum in civitate pro magistratu.

§ 9. Item, quod liceat magistratui et consilio credentiae civitatis tantum donare, occasione transitus alicuius insignis personae et alterius superioris per eandem civitatem obiter transeuntis, quantalatem rerum benevisam, dummodo non excedatur ad plus in huiusmodi munere summa triginta vel triginta quinque scutorum.

§ 10. Item, quod liceat eidem magistratui et consilio credentiae civitatis tantum facere eleemosynas extraordinarias usque ad summam scutorum decem pro quolibet magistratu, dareque eleemosynas solitas fratribus cappucinis et Sancti Francisci, aliisque locis piis et miserabilibus personis.

§ 11. Et sic etiam per eundem camerarium et ex eadem bursa communi debeant solvi pro eisdem castris, in primis illa portio, quam hodie singula castra de trimestri in trimestre contribuere solent pro subsidio triennali. Item salaria et alii soliti sumptus dictorum castrorum, videlicet, capitaneorum, baiulorum, syndicorum, maleficia denunciantium, exactorum, collectarum, praedicatorum, baiulorum dictae communitatis intimantium, consilia ac alia occurrentia, visitationum, superiorum et barigellorum, solitorum medicorum et magistrorum grammaticae. Necnon per eundem camerarium solvi debeant omnes et quaecumque aliae expensae solitae, ac etiam quae in dies eisdem civitati et castris et cuilibet eorum extraordinarie occurrerint et occurrere possent.

§ 12. Item ordinamus quod in singulis castris, pro maiori eorum commoditate, debeat dictus communis camerarius deputare et substituere exactores, qui introitus dictorum castrorum exigant et eorum onera et expensas, ut supra praemissum est, solvant.

§ 13. Declarantes tamen quod non pos-

Facultas magistratui Esino concessa donarium offerre occasione transitus alicuius generosae personae.

Dandi eleemosynas.

Aliae solutiones per camerarium faciendae.

In singulis castris substituatur camerarius deputandus a communi camerario.

Fructus controversi deponantur penes communem camerarium a loco comitatu eligendum.

Applicandi vero in bonum totius comitatus.

Pro singulis sit pro aliquo dictorum castrorum ex-
pendi ex dicta bursa communi maior
summa pecuniarum quam sit illa quae
extrahetur ex introitibus a singulo castro
communicandis.

Nihil solven-
dum sine debi-
tis cautelis.

§ 14. Ordinantes et omnino praecipien-
tes quod praedictus camerarius commu-
nis et eorum substituti, ut supra, non pos-
sint nec debeant solvere aliquam pecunia-
rum summam, nisi praecedente legitimo
mandato de solvendo, ac facta debita
quietantia a tergo de solutis; et quod om-
nia registrentur in libro rationum di-
cti camerarii communis, ad effectum ut
possint revideri computa solutorum et ac-
ceptorum, et quod ad notitiam civium
et comitativorum deveniat quod omnes
introitus, de quibus supra, non aliter fue-
rint consumpti quam prout in praesen-
tibus nostris litteris ordinamus, declara-
mus et praecipimus.

Si aliquod cas-
trum dismem-
bretur a comi-
tatu, privabitur
tali expensarum
communicatio-
ne.

§ 15. Item volumus quod si aliquod
praedictorum castrorum unum seu plura
ullo umquam tempore dismembrari con-
tingerit a iurisdictione et gubernio dictae
civitatis, illico sit privatum et privata par-
ticipatione quorumcumque emolumentorum,
sylvarum, terrarum et aliorum hono-
rum, quorum omnium fructus tantum,
vigore praesentium, ut supra, communi-
cantur, ac etiam privatum et privata ex-
istant participatione quorumcumque alio-
rum introituum, reddituum et pro-
ventuum tam dictae civitatis quam alio-
rum castrorum, quae in unione ac sub
iurisdictione dictae civitatis remanebant.

Bona, de quibus
agitur, num-
quam alienanda
a singulis com-
munitatibus.

§ 16. Item volumus quod sylvae et
alia bona, de quibus supra, existentia
tam in civitate et eius territorio quam
in castris et eius territoriis, nullo um-
quam tempore possint dividi nec inter ip-
sos cives nec inter comitativos, sub gra-
vissimis poenis arbitrio nostro declaran-
dis.

§ 17. Item volumus quod omnes et

singuli fructus, redditus et proventus,
de quibus supra, simul coniunctim vel
separatim, prout consilio credentiae et
generali civitatis magis placuerit, locen-
tur, pro tempore eis beneviso, in ipsa ci-
vitate, et per eius magistratum sono tubae
plus offerenti, cum obligatione et conven-
tione expressa quod tempore debito omnia
solvantur in manibus dicti communis ca-
merarii.

Locanda so-
lum conditioni-
bus hic expres-
sis.

§ 18. Item volumus quod ex dictis in-
troitibus et bursa communi remanere de-
beant et relinquuntur in manibus dicti ca-
merarii scuta ducentum quolibet trimestri
pro expensis extraordinariis dictae com-
munitatis, de quibus supra, cum hac ex-
pressa declaratione quod de illis bonum
computum reddatur iuxta solitum, ut mo-
ris est, et si aliquid supererit ex dictis pe-
cuniis, ad ordinarias impensas onerum ca-
merarium applicentur.

De expensis
extra ordinem.

§ 19. Ac etiam volumus et decernimus
quod ceteri quoque introitus dictae bur-
sae communis sint et intelligantur appli-
cati, prout illis ex nunc applicamus, pro
solutione onerum camerarium nobis et
sanctae Sedi Apostolicae per civitatem et
comitatum praedictos debitorum, cum
prohibitione etiam expressa quod non pos-
sint ullo umquam tempore ad alios usus
applicari, vel in aliam causam diverti seu
expendi, praeterquam ad iam destinatas,
et pro solutione dictorum onerum, nisi
consilium generale civitatis et comitatus
pro aliqua urgenti causa aliud delibera-
ret; et tunc in eodem seu alio consilio
provideatur etiam unde extrahi debeant
pecuniae remittendae pro solutione dicto-
rum onerum camerarium.

Ex eisdem
fructibus sol-
venda onerum ca-
meraria.

§ 20. Item volumus quod dicti introi-
tus, quatenus non sufficerent, imponan-
tur collecta pro summa deficienti, divi-
denda inter civitatem et comitatum et
castra, iuxta solitum, et prout hodie ser-
vatur.

Si pecunia
par non sit, im-
ponenda castris
collecta.

Ramusculi ta-
men in sylvis
colligendi per
pauperes.

§ 21. Item volumus quod pauperes et
aliae miserales personae civitatis pos-
sint accedere ad sylvas Sterpariae et Gan-
galiae pro colligendis ramusculis aridis
vi ventorum vel alias humi delectis, iux-
ta formam decretorum venerabilis fra-
tris Annibalis de Grassis, episcopi Faventi-
ni, et Camerae Apostolicae clerici et vi-
sitoris alias per nos deputati.

De incisione
et venditione li-
gnorum.

§ 22. Item volumus quod decreta eius-
dem visitoris serventur super incisione
et venditione lignorum dictarum sylvarum,
et quod non incidantur nec vendantur,
nisi prout in dictis decretis ordinatur et
praecipitur.

Expensis ma-
gistratus.

§ 23. Item volumus et declaramus quod
pro expensis magistratus dictae civitatis
non possit maior quantitas grani et pecu-
niarum singulo bimestri consumi, quod
declaratum fuit per praedictum visitato-
rem.

Quod in ge-
nerali consilio
fuerit statutum
tenendum.

§ 24. Item volumus et declaramus quod
semper, quod per consilium credentiae et
generale civitatis et comitatus huiusmodi
legitime coadunatum, fuerit aliquid reso-
lutum super aliqua re facienda, vel super
quovis negotio et tractatu exequendo, vel
super aliqua expensa, illud exequi sem-
per debeat, quod in eo fuerit resolutum,
nec possit sola civitas vel castra unum seu
plura contrariumolvere, nec dictae
resolutioni contradicere aut se opponere;
et si secus fiat, non valeat ipso iure, gra-
viterque contraveniens puniatur arbitrio
gubernatoris.

In negotiis sin-
gularum com-
munitatum, par-
ticularia cogen-
da consilia.

§ 25. In aliis autem negotiis particu-
laribus solius civitatis tantum, ac etiam
similiter singulorum castrorum, consilia
cuiuslibet loci provideant et resolvant,
prout cuilibet eorum magis placuerit et
expediens videbitur.

In casu pa-
ritatis votorum
quid sit agen-
dum.

§ 26. Item volumus quod in casu di-
scordiae inter confalonarium et priores,
an aliquod negotium, seu, ut vocant, pro-
posta, poni debeat ad partitum vel ne, in

Bull. Rom. Vol. IX.

15

consilio generali civitatis et comitatus, ita
quod eorum vota forent paria hinc inde,
tali casu dictus gubernator seu eius lo-
cumtenens dictam propositam sibi benevi-
sam reiiciat vel poni faciat ad partitum
prout magis viderit expedire.

A singulis ca-
stris mittendum
Bulum Pallium
in die S. Flo-
riani.

§ 27. Postremo volumus et ordinamus
quod singulis annis quodlibet castrum di-
cti comitatus teneatur in festo divi Flo-
riani, quarta maii, portare solitum pallium
per eius syndicum ad id specialiter depu-
tatum, cum speciali mandato tenoris hu-
iusmodi, videlicet: ad comparendum co-
ram confalonario et prioribus et syndico
civitatis et communitatis Esii, et praesen-
tandum solitum pallium in signum fide-
litalis et obedientiae, ac iurandum fide-
litalis et obedientiam praedictae civitati
et communitati, omniaque alia et singula
faciendi, gerendi, quae in praemissis et
circa ea necessaria fuerint seu quomodo-
libet opportuna.

De molendi-
nis totius Pumi-
tatis.

§ 28. Item volumus et praecipimus quod
castra et comitativi non possint, nec eo-
rum quodlibet valeat, quavis occasione
vel causa, directe vel indirecte, facere de-
creta per quae retrahantur comitativi ad ac-
cedendum ad molendum eorum frumenta
in molendinis dictae communitatis, quini-
mo omnes teneantur, prout fas est, et plu-
ries resolutum fuit in consilio generali ci-
vitalis et comitatus, transmittere eorum
frumenta in dictis molendinis; et contra-
veniens graviter puniatur arbitrio gu-
bernatoris, nisi ex aliqua urgenti neces-
sitate vel legitimo impedimento ad di-
cta molendina accedere non possent, quo
casu volumus quod eis permissum sit a-
libi accedere, dummodo omne lucrum ex
hoc proveniens sit eiusdem communitatis
Esii.

Si quae exo-
riantur contro-
versiae a ca-
dinali Praello
decidentur.

§ 29. Volumus denique atque decer-
nimus quod si aliquae aliae differentiae
vel iam ortae sint vel in dies oriri con-
tingerit inter ipsam civitatem et castra,

aut singulariter inter unum quodque eorum, tam super interpretatione ac declaratione praemissorum, quam super quibuscumque aliis causis ac differentiis, quae audiantur et terminentur ab eodem Dominico cardinali, quem tamquam informatum, ac de cuius prudentia confidimus, scimus quod poterit ac valebit omnia alia, si oriri contingerit, finire et terminare.

In aliis casibus non comprehensis in dictis nostris litteris, servantur statuta loci ac aliae nostrae litterae in forma brevis alias mensibus elapsis desuper confectae, ac decreta praedicti visitoris; et ita statuimus, ordinamus inviolabiliterque observari mandamus.

Clausulae. § 31. Sicque per quoscumque iudices, gubernatores et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam dictae Sanctae Sedis de latere legatos, ac S. R. E. cardinales et causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et definiri debere; necnon praesentes litteras de subreptionis vel obreptionis vitio, seu intentionis nostrae vel quopiam alio defectu notari, impugnari, invalidari aut ad terminos iuris reduci, seu in ius vel controversiam revocari, etiam ex eo quod eisdem praemissis interesse habentes vocati non fuerint, nullo unquam tempore posse; irritum quoque et inane decernimus si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Commissarii deputati ad exequendum § 32. Quo circa venerabilibus fratribus Anconitano et Auximanensi episcopis, ac dilecto filio causarum Curiae Camerae Apostolicae generali auditori mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi

et quando opus fuerit, solemniter publicantes, faciant auctoritate nostra praemissa omnia observari; contradictores quoslibet rebelles, et praemissis non parentes, per praedictas et alias sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Derogatio contrarium. § 33. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii PP. VIII, praedecessoris nostri, de una, et in concilio generali edita de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis auctoritate praesentium ad iudicium non trahatur, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon civitatis, comitatus et castrorum huiusmodi, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, eorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi et excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, viii iulii MDLXXXIX, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 8 iulii 1589, pontif. an. v.

CLIV.

Confirmatio taxae sportularum in causis omnibus in civitate Fanensi iudicandis debitarum tam iudicibus ordinariis quam commissariis 1.

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Fanensium fides et devotio erga Rom. Pontificem.

Spectata nobis dilectorum filiorum communitatis et hominum civitatis nostrae Fanensis fidei et devotionis erga nos et Romanam Ecclesiam sinceritas promeretur ut iustis eorum votis et petitionibus favorabiliter annuamus.

Nonnullas capitulationes pro taxa sportularum faciunt.

§ 1. Exponi siquidem nobis nuper fecerunt communitas et homines praedicti quod ipsi alias opportune providere cupientes ut in causis civilibus, sive ordinariis sive extraordinariis sive executivis, quae in praedicta civitate deinceps, quorum² quibusvis tribunalibus introducerentur, recte procederetur, utque taxa aliqua honesta statueretur, quae pro congrua iudicum sive officialium mercede, sive sportulis aut capitibus solidorum, seu quocumque alio modo aut nomine nuncupetur, satis esset, litigantibus vero minime gravis, in eorum generali consilio ad taxam et capitulationes quas infra ad verbum describi et annotari volumus, devenerunt.

Et a Pontifice confirmari petunt.

§ 2. Has autem, ut ipsius civitatis quieto statui et bono regimini valde accommodatas et utiles, inviolate observari desiderantes, nobis humiliter supplicari fecerunt ut illis apostolicae firmitatis robur adicere, aliasque desuper opportune providere de benignitate apostolica dignareretur.

Confirmat Sixtus

§ 3. Nos igitur, eosdem communitatem et homines specialibus favoribus et gratiis prosequi volentes, ipsosque universos et eorum singulos a quibusvis excommu-

¹ Ex Regest. in Secret. Brevium. ² Legimus coram (R. T.).

nicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, taxam et capitulationes sic ut praefertur ab eis factas et praesentibus insertas, auctoritate apostolica, tenore praesentium, confirmamus et approbamus, atque firmo et inviolabili apostolicae firmitatis robore communimus, suppletes omnes etiam substantiales et alios defectus, si qui forsitan intervenerunt in eisdem.

Servarique mandata sub poenis hic expressis.

§ 4. Necnon taxam et capitulationes huiusmodi ab omnibus, tam iudicibus sive officialibus aut ius quomodocumque in dicta civitate dicentibus, ecclesiasticis et saecularibus, quam aliis quibusvis personis quae illa quomodolibet concernunt, inviolabiliter observari debere, sub poena, ultra restitutionem ipso facto fiendam totius illius quod, plus ultra dictam taxam, aliquis eorum acceperit in casu non permissio, infamiae et centum scutorum pro qualibet vice qua fuerit contrafactum, applicandorum ipso facto Camerae communitatis praedictae, etiam de salario ipsorum gubernatorum et aliorum iudicum, per depositarium census et alios depositarios dictae civitatis retinendorum, si ipsi gubernatores, auditores, vicarii, praetores et alii quicumque iudices, ordinarii vel delegati, ultra dictam taxam aliquid nomine sportularum aut alias quomodocumque, sub quovis quaesito colore, acceperint; quod probari sufficiat per unum testem fide dignum, et per iuramentum ipsius qui sportulas vel aliquid ultra dictam taxam solvisse dice-

retur.

§ 5. Sicque per quoscumque iudices

Classulae Ir-
giantes. et commissarios, sublata eis et eorum cui-
libet quavis aliter iudicandi et interpre-
tandi facultate et auctoritate, iudicari et
definiri debere; irritum quoque et inane
quidquid secus super his a quoquam, qua-
vis auctoritate, scienter vel ignoranter, con-
tulerit attentari, decernimus.

Executores
deputat. § 6. Quo circa venerabili fratri epi-
scopo et dilectis filiis gubernatori et prae-
tori seu potestati dictae civitatis pro tem-
pore existentibus, per praesentes commit-
timus et mandamus quatenus episcopus
et gubernator, et in absentia episcopi,
gubernator et potestas praedicti, con-
iunctim procedentes, praesentes litteras
et in eis contenta, quaecumque, ubi et
quando opus fuerit, et quoties pro parte
eorum fuerint requisiti, solemniter pu-
blicantes, eisque in praemissis efficacis
defensionis praesidio assistentes, faciant
auctoritate nostra, praemissis omnibus et
singulis, iuxta praesentium continentiam
et tenorem, pacifice frui et gaudere. Non
permittentes eos seu quemlibet eorum per
iudices, vicarios in spiritualibus, praetores,
auditores seu gubernatores et commissa-
rios praedictos vel quosvis alios indebite
quomodolibet molestari, perturbari aut
inquietari: contradictores quoslibet et re-
belles per sententias, censuras et poenas
ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et
facti remedia, appellatione postposita,
compescendo.

Contraria tol-
lit. § 7. Non obstantibus constitutionibus
et ordinationibus apostolicis ac eiusdem
civitatis statutis et consuetudinibus, etiam
iuramento, confirmatione apostolica vel
quavis firmitate alia roboratis; privilegiis
quoque, indultis et litteris apostolicis qui-
busvis personis in contrarium praemisso-
rum quomodolibet concessis, confirmatis
et innovatis, ceterisque contrariis quibus-
cumque.

Taxe et ca-
pitulationum te-
nor. § 8. Tenor autem taxae et capitulationum
praedictarum est qui sequitur; sci-
licet:

Nelle cause civili, che ordinariamente
ed straordinariamente si faranno per l'av-
venire al tribunale del magnifico signor
Podestà di Fano, debba esso signor Po-
destà conseguire l'infrascritti capisoldi o
sportule, oltre il suo salario, cioè:

per scudo	sc. 0 b. 6
Da 10 a 25	» 0 » 20
Da 25 a 50	» 1 » —
Da 50 a 100	» 1 » 20
Da 100 a 150	» 2 » —
Da 150 a 200	» 2 » 20
Da 200 a 250	» 3 » —
Da 250 a 300	» 4 » —
Da 300 a 400	» 5 » —
Da 400 a 500	» 6 » —

Dichiarando che da tal somma in su
non possa avere e conseguire se non la
suddetta tassa di scudi sei, sia la causa
di che somma esser si voglia.

E che la detta tassa abbia luogo tanto
nelle cause *de appellatione*, come nelle
commissariae. Non però s'intenda delle
cause sommarie di mercedi, di pensioni
di case, e dove non fosse processo fatto, e
di vedove e pupilli poveri, e miserabili
persone. E nelle esecutive dove non sia
contraddizione, il giudice non possa piglia-
re emolumento alcuno.

E perchè non è provvisto delle sportule
nelle cause civili avanti il tribunale di
monsignore governatore per la quiete dei
litiganti, che il simile s'osservi al detto
tribunale nelle dette cause, *etiam de ap-*
pellatione et commissariae, ed in ogn'al-
tra causa che fosse avanti il suo tribu-
nale.

Dichiarando che nelle cause dei forastieri
che si agiteranno alli suddetti tribunali,
per li capisoldi e sportule si servi lo sta-
tuto in tal caso provvisto.

Che le predette sportule dei giudici non
possino in alcun modo riceverli nè pi-
gliarsi dalle parti, che litigassero, ma so-

lum per le mani del notaro della causa,
le quali si debbano depositare *in actis*
dalli procuratori, ed il notaro ne faccia
nota *in actis*.

E che esso notaro non possa nè debba
ricevere da esse parti o da una di esse se
non la detta quantità, come di sopra tas-
sata, *etiam* che le parti volessero spon-
taneamente dare e deporre maggior som-
ma, ed esso notaro pigliandole e dandole
a esso giudice, sia ed esser debba obbli-
gato alla restituzione di quel più che a-
vesse preso o dato al giudice.

E partito il giudice, detto notaro sia ob-
bligato restituire alle parti, ancorchè il
giudice fosse stato sindacato, e non fosse
sopra ciò molestato e assoluto, tutta la
detta quantità.

Che il giudice e notaro non possa ri-
cever nè pigliare più delle maggiori som-
me tassate, *etiam* che la sentenza fosse
parte condannatoria e parte assolutoria,
ovvero ancorchè in essa ambedue le parti
fossero condannate nelle cose addiman-
date, o in parte assolute rispettivamente,
etiam che i litiganti fossero o da una
parte o da ambedue le parti più e di-
verse persone.

Nelle cause di Communità ed Univer-
sità le sportule siano duplicate sola-
mente.

Che deponendosi da tutte due le parti
tutta la quantità, come di sopra tassata,
il notaro debba solo ritenere la metà per
ciascuna, ed il resto restituire subito alle
parti, cioè, la metà per una rispettiva-
mente. Altrimenti sia tenuto come se av-
vesse preso maggior quantità di sportule
tassate.

Che le dette somme, come di sopra tas-
sate, s'intendono solo per le sentenze dif-
finitive, o vero che abbiano *vim diffinitivae*,
cioè quando dal medesimo giudice
non si possa sperare nè spettare altra sen-
tenza.

Che delle interlocutorie non possino
essi giudici pigliare sportule alcune, e
che il notaro non possa dare dette spor-
tule al giudice *nisi post lalam senten-*
tiam.

Che li giudici non possino avere nè pi-
gliare le dette sportule, come di sopra tas-
sate, se non nelle cause straordinarie ed
ordinarie ed esecutive, però nel modo
come di sopra, nelle quali si sia pro-
ceduto per li debiti termini secondo la
forma delli statuti, ed in difetto d'essi se-
condo la ragion commune.

Et occorrendo che dalle parti o da una
d'esse si adimmandasse il consiglio del
savio secondo la forma de' statuti, il quale
consiglio detti giudici debbano in ogni
modo concedere, nè possano negarlo, e
venuto il consiglio, aperta e data la sen-
tenza per il giudice, in tal caso essi giu-
dici non possano se non avere la metà
d'esse sportule, come di sopratassate.

E che tutte le predette cose si debba-
no osservare *etiam* per li giudici eccle-
siastici e per i loro notari di essa città
nelle cause vertenti avanti i lor tribu-
nali.

Datum Romae apud Sanctum Marcum,
die XXIV iulii MDLXXXIX, pontificatus nostri
anno v.

Dat. die 24 iulii 1589, pontif. anno v.

CLV.

Confirmatio unionis congregationis San-
cti Ambrosii Mediolanensis et Sancti
Barnabae provinciae Marchiac et Ge-
nuae sub Regula Sancti Augustini, cum
nonnullis conventionibus inter ipsas i-
nitis.

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Religionis propagationem et incremen-
1 Ex Regest. in Secret. Brev.

Prooemium

tum sinceris, prout ex debito pastoralis officii tenemur, desiderantes affectibus, iis quae propterea facta fuisse comperimus, ut perpetuo firma permaneant, apostolici muniminis firmitatem libenter adiciamus.

§ 1. Sane dilectus filius noster Franciscus S. Mariae in Via Lata diaconus cardinalis Sfortia nuncupatus, tam suo quam dilectorum filiorum superiorum S. Ambrosii ad nemus Mediolanensis et S. Barnabae provinciae Marchiae et Genuae congregationum, sub Regula S. Augustini degentium, nominibus, nobis nuper exposuit quod alias tam ipse, qui dictarum congregationum protector existit, quam superiores praedicti, qui, ut praefertur, sub eadem Regula vivunt, cupientes pro ipsarum ambarum congregationum augmento illas unire, habito super hoc inter eos tractatu, tandem, ex certis tunc expressis causis, dictas congregationes cum quibusdam capitulis et conventionibus univerunt et incorporarunt, ac unum corpus effecerunt, prout desuper publico confecto instrumento plenius dicitur contineri.

§ 2. Quare tam Franciscus cardinalis quam supradicti, desiderantes huiusmodi unionem ac instrumentum desuper celebratum, necnon capitula et conventiones in eo contenta, pro illorum firmiori subsistentia, per nos approbari et confirmari, nobis humiliter supplicaverunt quatenus eorum desiderio huiusmodi annuere, aliasque in praemissis opportune providere, de benignitate apostolica dignaremur.

§ 3. Nos, habita de praemissis relatione a dilectis filiis nostris S. R. E. cardinalibus deputatis super negotiis regularium, quibus negotium huiusmodi commiseramus, dicti instrumenti ac capitulorum et conventionum in eo contentorum huiusmodi tenores praesentibus pro suffi-

cienter expressis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, unionem praedictam ac instrumentum desuper confectum, necnon capitula et conventiones in eo contenta, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo approbamus et confirmamus, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, ac omnes, et singulos tam iuris quam facti et solemnitatum quarumcumque quomodolibet omissarum defectus, si qui intervenerint in eisdem, supplemus.

§ 4. Et nihilominus S. Ambrosii et Sancti Barnabae ac Genuae congregationes praedictas, eorumque Ordines et monasteria ac loca quaecumque, auctoritate et tenore praedictis, de novo, quatenus opus sit, unimus et incorporamus, ac unum corpus a nobis effectum esse volumus, decernimus et declaramus.

§ 5. Mandantes in virtute sanctae obedientiae, et sub poenis per dictum et pro tempore existentem protectorem infligendis omnibus et singulis dictarum congregationum superioribus et religiosis nunc et pro tempore existentibus, ut praesentibus nostris litteris et in eis contentis pareant et obediant, ac ea omnia per supradicta et in dicto instrumento contenta observent et observari faciant cum effectu.

§ 6. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac congregationum huiusmodi, et illorum Ordinum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die IV augusti MDLXXXIX, pontificatus nostri anno V.

Dat. die 4 augusti 1589, pontif. an. V.

Hae duae congregationes in vicem uniantur.

Unionem auctorem apostolicam auctoritate possunt roborare.

Praestat Pontifex.

Denuoque un.

Sicque ab omnibus religionis praecipit observari.

Obstantibus derogat.

CLVI.

De electione prioris generalis et aliorum praelatorum congregationis canonico-regularium S. Salvatoris, Ordinis S. Augustini ¹.

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Ex varietate temporum ipsa quoque humana consilia quandoque variantur.

Pius V capitulum generale quolibet triennio celebrari, et in eo priorem generalem et visitatores, ac dictum priorem ad triennium eligi iussit.

Sane felicitis recordationis Pius Papa V, praedecessor noster, capitulum generale congregationis canonicorum regularium S. Salvatoris Bononiensis, Ordinis Sancti Augustini, quod unoquoque anno celebrari consueverat, deinceps quolibet triennio celebrari, et in eo priorem generalem, visitatores ac procuratorem generalem, ad triennium similiter duraturos eligi debere, per suas in forma brevis litteras statuerat et decreverat.

Hic Pontifex aliter statuit.

§ 1. Nosque, iustis adhuc et rationabilibus causis adducti, eam ipsam Pii V constitutionem mutantes, idem capitulum rursus quolibet anno celebrari, dictumque priorem generalem, visitatores ac procuratorem generalem, aliosque officiales et ministros similiter singulis annis eligi debere statueramus et decreveramus, prout in utrisque litteris praefatis latius continetur.

Nunc vero iussu de causis constitutionis Pii V innovat.

§ 2. Verum cum postea congregationem praefatam ingenti aere alieno gravatam esse, illudque dissolvi minime posse, nisi annuis, quas sustinet, impensis aliquo pacto sublevetur, acceperimus atque adeo consideraverimus quod si dictum capitulum generale non amplius singulis annis, sed de triennio in triennium, ut ante consueverat, celebraretur, maximis sumptibus, qui in congregando dicto ca-

¹ De huiusmodi electione vide in const. cxxii Pii V, *Inter ceteras*, pag. 953, tom. VII, et alia const. cx. Gregorii XIII, *Quae inter*, pag. 313, tom. VIII, ubi alia de hac Religione sunt indicata.

pitulo fiunt quotannis, parceretur. Unde ipsum aes alienum, quod alioquin continuo augetur, facilius dissolvi, quinimo ipsi canonici, qui propterea nimis frequenter vagari videbantur, in regularis observantiae studio melius contineri poterunt, ipseque prior generalis de necessitatibus dictae congregationis uberius dicto triennio durante se informare, eisdemque consultius et salubrius providere similiter poterit, eiusdem congregationis commodis quantum possumus prospicientes, litterarum praefatarum tenores, ac si praesentibus insererentur, pro expressis habentes, motu proprio et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, tenore praesentium, statuimus et ordinamus quod posthac perpetuis futuris temporibus capitulum generale eiusdem congregationis quolibet triennio, iuxta formam litterarum eiusdem Pii V, omnino celebrari debeat, et in eo prior generalis, visitatores et procurator generalis, prout ipse Pius V;

§ 3. Ac ceteri etiam abbates, priores, vicarii et praepositi ad triennium eligantur, prout recolendae memoriae Gregorius Papa decimus tertius, etiam praedecessor noster, per similes litteras, quarum etiam tenorem pro expresso haberi volumus, disposuerunt. Ita tamen quod dilecti filii moderni prior generalis, visitatores, procurator generalis et alii officiales praedicti per triennium a die eorum electionis computandum, eorum officiis fungi debeant.

§ 4. Quodque prior generalis, lapso triennio sui officii, non possit denuo ad idem officium eligi, nisi lapso sexennio.

§ 5. Et si contingat aliquem ex dictis officialibus intra triennium sui officii decedere, is qui in ipsius locum iuxta formam constitutionum dictae congregationis suffectus fuerit, in officio usque ad proximum generale capitulum perseveret.

Ceterosque abbates, priores, vicarios et praepositos similiter ad triennium eligi mandavit.

Generalis eligi iterum nequit, nisi elapso sexennio.

Eorum aliquo infra triennium decedente, eius loco suffectus officium usque ad capitulum teneat.

Diaetam anno
quotlibet teneri
praecipit.

§ 6. Volumus autem, ut negocia eiusdem congregationis intra dictum triennium utilius et diligentius pertractentur, quod, quotannis in loco commodo, conventus, quem diaetam appellant, iuxta praescriptum litterarum eiusdem Pii V, habeatur, in quo prior generalis ac visitatores, una cum duobus ex quatuor congregationis praedictae canonicis in generali capitulo ad hoc tamquam consultores instar aliorum officialium specialiter eligendis, quorum hac prima vice moderno priori generali et visitoribus ac procuratori generali electionem tribuimus, conveniant. In ipso vero conventu potissimum examinetur an ipse prior generalis et reliqui ab acceptione munerum abstinuerint, et an aes alienum iuxta ordinem praescriptum dissolutum fuerit. Volumusque ideo ut idem conventus, quae ad bonorum dilapidationem ac munerum acceptionem pertinent, a quorum perceptione abstineri omnino cupimus, ea quae scilicet idem conventus, etiam contra eundem priorem generalem occasione praemissorum remedio indigere duxerit, communi dicti conventus consensu accedente, quamprimum ad nos et successores nostros vel eiusdem congregationis pro tempore protectorem referri curet.

Formam electionis prioris et aliorum a Pio V traditam.

§ 7. Ceterum in electionibus prioris generalis, visitorum, procuratoris generalis et aliorum officialium praedictorum, ac in bonorum administratione, et rationum computorumque redditione, formam in praedictis Pii praedecessoris litteris traditam.

Et constitutiones autem in eligendis discretis servari iubet.

§ 8. In electione vero discretorum sive sociorum, constitutiones et regularia dictae congregationis instituta omnino servari debere praecipimus et mandamus.

§ 9. Decernentes priorem generalem, visitatores, procuratorem generalem ac

alios officiales et canonicos dictae congregationis ad praemissorum omnium observationem teneri, et obligatos existere, et ad id per modernum et pro tempore existentem protectorem praedictum, etiam per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, cogi et compelli posse; sicque et non aliter per quoscumque iudices, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritumque et inane quidquid secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Observantiam huius bullae omnibus iniungit.

§ 10. Non obstantibus singulis litteris praedictis, ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac congregationis et Ordinis praedictorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Contrariis derogat.

§ 11. Volumus autem, ac in virtute sanctae obedientiae et sub privatione quorumcumque officiorum et dignitatum, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis arbitrio nostro infligendis ac moderandis, praecipimus ac inhibemus omnibus et singulis congregationis praedictae canonicis ac aliis quibuscumque personis in eadem congregatione degentibus, ne quis, publice vel privatim, de triennali capitulo, ac constitutione nostra huiusmodi, omnibusque praemissis, in contrarium quomodolibet tractare audeat seu praesumat.

Tractare de immutatione huius bullae prohibet.

§ 12. Ceterum, quia difficile foret praesentes nostras litteras ad singula quaeque loca deferri, volumus ac apostolica auctoritate decernimus ut praesentium transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici subscriptis, ac sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitu-

Transumptis credi decernit.

tae munitis, eadem prorsus fides, et in iudicio et extra, adhibeatur, quae eisdem praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die XXIII augusti MDLXXXIX, pontificatus nostri anno V.

Dat. die 23 augusti 1589, pontif. an. V.

CLVII.

Confirmatio venditionis loci pro fabricandis carceribus in Urbe, ut clericis, religiosis, hebraeis et christianis delinquentibus distinctus carcer assignari possit.

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium ab ipsa constitutionis materia petunt.

Quae ordini ecclesiastico et statui christiano noxia esse videntur, et scandalum obliuere perhibentur, e medio submovere, et eis de opportuniori et aptiori loco providere pernecessarium et rationi consonum existit; quod nos pro nostri pastoralis officii debito, inter alia quae in oculos nostros incurrunt, de Christi peculio in carceribus cum indignis et reiectis hebraeis mancipato, ne ex huiusmodi eorum mutua conversatione et permixtione scandala et incongruitates oriantur, curam peculiarem habere, et eis, quae pro huiusmodi scandalorum obviacione et abolitione, et praemissorum feliciori regimine et administratione facta esse dicuntur, ne sub contemptionis scrupulo elabantur, sed firma, perpetua et inconcussa permaneant, muniminis nostri firmitatem adiacere solemus, prout personarum, temporum et locorum qualitate pensata conspiciamus in Domino salubriter expedire.

Cardinalis Rusticucci, habitus Papae facultate.

§ 1. Hinc est quod dilectus filius noster Hieronymus tituli Sanctae Susannae S.R.E. presbyter cardinalis Rusticucci Bull. Rom. Vol. IX.

nuncupatus, et noster in alma Urbe nostra eiusque districtu vicarius generalis, ratione sui vicariatus officii considerans indecens admodum esse clericos ac religiosos viros, quos pro tempore ex variis et diversis causis carceribus mancipari contingit, simul et permixtissime una cum laicis et saecularibus personis delinquentibus ac facinorosis hominibus in dictis carceribus permanere et versari, necnon hebraeos, quos etiam carcerari contingit, cum christianis, tam laicis quam religiosis, habitare et conversari, et pro huiusmodi scandalis et incongruitatibus tollendis, carceres particulares et separatos clericis et religiosis hebraeisque praedictis constitui et assignari; nullumque locum, quam quamdam domum in eadem Urbe et regione Pontis, iuxta dilecti filii Jacobi dell'Elba, retro flumen Tyberis ab uno, et carceris Turris Novae ante viam publicam, et alios eius notissimos fines a reliquis lateribus sitam, ad ecclesiam Sancti Stephani Rotundi in Monte Celio de dicta Urbe spectantem et collegio Germanico et Ungarico eiusdem Urbis alias apostolica auctoritate unitam, annexam et incorporatam, pro huiusmodi carceribus particularibus et separatis construendis et fabricandis aptiorem et commodiorem esse, super praemissis nobis cum verbum habuerit; nosque praemissa rationi consona esse animadvertentes, eiusdem Hieronymi cardinalis relatis annuerimus, praemissaque fieri et ipsam domum ex pecuniis provenientibus et proventuris ex delictis et maleficiis seu confiscationibus illorum causa per dictum officium vicariatus factis et ex tunc faciendis, emi et comparari mandaverimus.

Rector collegii Germanici eam vendit.

§ 2. Et propterea dilectus filius Petrus Antonius Spinellus presbyter Societatis Iesu, dictique collegii rector, voluntati et mandatis nostris obtemperare volens, nomine dicti collegii praedictam do-

rum, ut praefertur, confinatam, cum omnibus et singulis iuribus, membris et pertinentiis suis, eidem Hieronymo cardinali, ad effectum praemissum, pro pretio mille octingentorum et septuaginta septem scutorum et viginti septem bononorum, ad rationem decem iuliorum mone-tae Romanae pro quolibet scuto, per dilectum filium Martinum Longum peritum communiter electum extimato, eaque mille scuta similia de pecuniis ex poenis delictorum et maleficiorum dicti officii vicariatus et confiscationum factarum proven-tis, eidem Petro Antonio rectori, qui il-las penes dilectum filium Tyberium Ceu-lum in dicta Urbe mercatorem, ad effe-ctum illa in emptionem aliorum bo-norum stabilium seu locorum montium non vacabilium investiendi, aut in extin-ctionem tot debitorum dicti collegii ex-ponendi et erogandi soluta fuerunt. Re-liqua vero octingenta et septuaginta se-ptem scuta ac viginti septem bononeros huiusmodi pro integra solutione pretii dic-tae domus, dictus Hieronymus cardina-lis dicto collegio et seu illius rectori prae-dicto, illinc ad duos annos a die stipula-tionis instrumenti desuper confecti inco-handos, realiter et cum effectu, ex pecu-niis poenarum et maleficiorum ac confi-scationum, ut praefertur, exigendis, per-solvere et numerare; et donec et quous-que pretium huiusmodi totum et integrum eidem collegio persolveretur, loco fructu-um seu pensionum per dictum collegium illiusque rectorem et collegiales percipi solitorum seu solitarum quinquaginta et unum scuta, cum dimidio alterius similis scuti, ex pecuniis poenarum ut praefer-tur exigendis, itidem persolvere promisit; mandavitque quod ex tunc omnes et sin-gulae pecuniarum, rerum et bonorum summae et quantitates, cuiuscumque ge-neris et speciei existentes, ex quibuscum-que poenis et confiscationibus aut alias quo-

rumcumque delictorum et maleficiorum in dicto vicariatus officio quomodocum-que et qualitercumque ac a quibuscumque personis exigendae, percipiendae, levandae et auferendae seu confiscandae, con-verterentur et converti deberent in residui dicti pretii illiusque fructuum satisfactio-nem, usque ad integram illius solutio-nem, deductis tamen salariis et expensis ordinariis dicti vicariatus officii, nec in alium usum, quantumvis pium et neces-sarium, etiam inexcogitatum et nunquam evenire solitum, etiam pro redemptione captivorum, et quavis alia, quantumvis ur-genti et urgentissima et necessaria causa, si opus esset, et in futurum exprimenda, converti possent et deberent, nisi prius persoluto dicto residuo pretii praedictae domus, una cum illius fructibus, perpe-tuo vendidit et alienavit, et alias, prout in eodem instrumento per dilectum filium Simonem Gagnetum eiusdem Hieronymi cardinalis et vicarii notarium rogato, cu-ius tenorem hic pro expresso et sufficien-ter ac de verbo ad verbum totaliter inserto haberi volumus, plenius contineri dici-tur.

§ 3. Cum autem firmiora sint ea quae nostro et Sedis Apostolicae munimine roborantur, tam Hieronymus cardinalis quam Petrus Antonius rector praedicti nobis humiliter supplicari fecerunt qua-tenus venditionem et alienationem alia-que praemissa, pro illorum firmiori sub-sistentia, apostolica auctoritate praedicta approbare et confirmare dignaremur. Nos igitur, huiusmodi supplicationibus incli-nati, verioresque domus, ut praefertur, venditae, situationem, confines, valores etiam annuos, et denominationes et voca-bula, instrumentique huiusmodi tenores ac datam cum inde secutis quibuscumque, pro expressis et sufficienter insertis ha-bentes, dictosque Hieronymum cardina-lem et Petrum Antonium rectorem spe-

Huiusmodi ven-ditionem con-firmit Pontifex

cialis gratiae favore prosequi volentes, i-psumque Petrum Antonium a quibusvis excommunicationis, suspensionis et inter-dicti aliisque ecclesiasticis sententiis, cen-suris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si qui-bus quomodolibet innodatus existit, ad effectum praesentium dumtaxat conse-quendum, harum serie absolventes et ab-solutum fore censentes, venditionem, a-lienationem de dicta domo, ut praefertur, factam, aliaque praemissa, ac omnia et singula in dicto instrumento contenta et inde secuta quaecumque, illorumque vim, formam et effectum, apostolica auctori-tate, tenore praesentium, perpetuo con-firmamus et approbamus, illisque perpe-tuae et inviolabilis firmitatis robur adii-cimus, eaque valida et efficacia et robo-ris firmitate subsistere.

§ 4. Ac per eos ad quos nunc spectat et pro tempore quomodolibet spectabit perpetuo firmiter observari debere, nec ab illis ullo unquam tempore retinere posse, sed ad illorum omnium observa-tionem perpetuo obligatos fore et esse, ac ad id censuris ecclesiasticis et pecunia-riis poenis cogi et compelli posse; sicque ab omnibus et singulis censi, et ita per quoscumque iudices et commissarios ac delegatos, quavis auctoritate fungentes, ac sacri nostri Palatii Apostolici causa-rum auditores, sublata eis et eorum cui-libet quavis aliter iudicandi et interpre-tandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; ac quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scien-ter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus; omnesque et singulos tam iuris quam facti ac solennita-tum, de iure, consuetudine aut alias quo-molibet requisitarum, in his forsan o-missarum defectus, si qui intervenerint in eisdem, supplemus.

§ 5. Volumus insuper quod omnes pe-

cuniae, tam hactenus eidem dilecto filio Petro Antonio rectori praedicto occasione venditionis dictae domus solutae, et ex poenis et confiscationibus, ut praefertur, redactae, quam in posterum solvendae et respective redigendae, in debitorum di-cti collegii extinctiones, si extant; sin mi-nus, in emptionem tot bonorum stabi-lium sive censuum aut locorum mon-tium, non vacabilium, utiliter convertantur, nec in alium usum erogari possint.

§ 6. Mandantes propterea modernis et pro tempore existentibus eiusdem S.R.E. cardinali camerario, necnon Curiae cau-sarum Camerae Apostolicae generali au-ditori, quatenus ipsi et eorum alter, per se vel alium seu alios, ubi, quando et quo-ties opus fuerit, et quoties pro parte i-psius Hieronymi cardinalis et pro tem-pore existentis nostri et Sedis praedictae in dicta Urbe illiusque districtu vicarius ge-neralis requisiti fuerint, et in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra eum praedictis litteris et in eis contentis quibuscumque pacifice frui et gaudere, non permitten-tes eum per praedictum et pro tempore existentem dicti collegii rectorem et col-legiales et quosvis alios, quavis auctori-tate fungentes et dignitate praefulgentes, molestari, perturbari aut inquietari vel impediri; contradictores quoslibet et re-belles per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas, appellatione postposita, compescendo; ac legitimis super his ha-bendis servatis processibus, censuras et poenas praedictas incurrisse declarando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, bra-chii saecularis auxilio.

§ 7. Non obstantibus praemissis, ac fe-licis recordationis Pauli II, et quorumcum-que Romanorum Pontificum praedecesso-rum nostrorum, de rebus Ecclesiae non alienandis, et quibusvis aliis constitutioni-bus et ordinationibus apostolicis; necnon

Pretium in bonum dicti col-legii praecipit erogari.

Defensores designat.

Delegat con-traria

dicti collegii, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, usibus, consuetudinibus et naturis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis eidem collegio illiusque rectori et collegialibus, aliisque administratoribus et personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam motu proprio, et ex certa scientia et consistorialiter et alias quomodolibet, etiam iteratis vicibus, in contrarium concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, illorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die quarta septembris MDLXXXIX, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 4 septem. 1589, pontif. an. v.

CLVIII.

Indultum ut decani, archidiaconi et canonici, ac alias dignitates obtinentes in Mexicanensi et aliis ecclesiis novae Hispaniae et insularum Philippinarum Maris Oceani, ab ordinariis locorum vel quibusvis aliis cogi non possint per tres menses, iustis tamen et rationabilibus de causis, ad residentiam personalem in suis ecclesiis.

Dilectis filiis decanis, archidiaconis, scholasticis et canonicis Mexicanensis et aliarum ecclesiarum novae Hispaniae et insularum Philippinarum Maris Oceani, ceterisque dignitates aut portiones personalem residentiam

requirentes in eisdem ecclesiis nunc et pro tempore obtinentibus.

Sixtus papa V.

Dilecti filii, salutem et ap. benedictionem.

§ 1. Exposuit nobis nuper dilectus filius Franciscus de Beteta, scholasticus ecclesiae Ilacallensis, quod cum ecclesiae vestrae noviter erectae fuerint, nulla antiqua consuetudine propterea ad personalem residentiam brevior, quam a concilio Tridentino praefinito tempore faciendam minime tenemini; nihilominus in synodo provinciali metropolitanae ecclesiae Mexicanensi, annis elapsis coacta, inter cetera, quod ab ecclesiis vestris ultra duos menses abesse non possitis statutum fuit; verum quia statutum huiusmodi, praeter concilii Tridentini praescriptum, tempus trium mensium in eo designatum restringit; ideo nobis humiliter supplicari fecit dictus Franciscus, quatenus in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

§ 2. Nos igitur, attendentes vos multis laboribus et sollicitudinibus circa novos christianos assidue detineri, honestumque esse vobis aliquid remittere, ut quaelibet gravissima pondera in fide catholica propaganda facilius perferre valeatis, eo magis quod statutum praedictum nobis approbare visum non fuerit, huiusmodi supplicationibus inclinati, vobis ut per tres menses, iustis tamen et rationabilibus de causis, ad residentiam personalem in ecclesiis vestris faciendam, ab ordinariis locorum aut quibusvis aliis personis, quavis auctoritate vel dignitate fungentibus, cogi non possitis, apostolica auctoritate, tenore praesentium, concedimus et indulgemus. Decernentes vos super praemissis ab eisdem ordinariis aut aliis personis praedictis, praetextu eiusdem statuti, quo neminem vestrum arctari volumus, nullo unquam tempore molestari, inquietari vel perturbari posse.

§ 3. Sicque ab omnibus censi, et ita

Causae eadem declarationis.

Declaratio de qua in rubrica

Clausula irritant.

per quoscumque iudices, sublata illis quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Obstantium derogatio

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, dictarumque ecclesiarum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, eisdem ecclesiis erectis vel in posterum erigendis illorumque capitulis, superioribus et personis, etiam motu proprio, consistorialiter aut alias quomodolibet concessis, confirmatis et approbatis. Quibus omnibus, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus; ceterisque contrariis quibuscumque.

Fides transumptis danda

§ 5. Cum autem difficile sit praesentes ad singulas ecclesias vestras deferre integras, volumus, etc., et auctoritate apostolica praedicta decernimus quod earum transumptis, manu alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae subscriptis, et eius sigillo munitis, eadem fides prorsus adhibeatur, quae eisdem praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die xxxi octobris MDLXXXIX, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 31 octob. 1589, pontif. an. v.

CLIX.

Confirmatio erectionis seminarii clericorum saecularium in oppido S. Trudonis Leodiensis dioecesis.

Sixtus Papa V. ad perpetuam rei memoriam.

Exordium

Vehementer in Domino gaudemus auctoritate Ex Regest. in Secret. Brev.

dientes aetatem adolescentium ad pietatem et religionem informari, quae, nisi a teneris annis recte instituantur, nunquam perfecte, sine maximo ac singulari propemodum Dei omnipotentis auxilio, in disciplina ecclesiastica perseverat.

§ 1. Cui rei, sicuti nuper accepimus, more pii pastoris invigilans, venerabilis frater Ernestus archiepiscopus Colonien-sis, sacri romani imperii per Italiam archicancellarius, et princeps elector episcopus Leodiensis, seminarium clericorum in civitate Leodiensi; et deinde ea suggestione, dilectus filius Leonardus Betten, abbas monasterii S. Trudonis, oppidi eiusdem S. Trudonis, Ordinis Sancti Benedicti, Leodiensis dioecesis, qui dicti oppidi una cum ipso Ernesto archiepiscopo dominus in temporalibus existit, secundarium quoddam seu minus principalem dicto primario seminario Leodiensi subalternum clericorum seminarium, e quo clerici ibidem in christiana pietate ac bonis litteris mediocriter instituti, ad dictam civitatem Leodiensem, ac dictum primarium seminarium, ad ulteriorem in pietate ac bonis litteris atque artibus profectum, mitti deinde possint, in eodem oppido erexit et instituit; nec non dilecti filii consules iurati et consilium dicti oppidi, pio erga fidei et religionis christianae conservationem et maintenancem ac incrementum affectu moti, in solutionem annuam et perpetuam trecentorum florenorum, floreno ad viginti stuferos Brabantiae computato, pro stipendiis seu salariis rectoris et magistrorum et aliis usibus necessariis dicti seminarii consenserunt; idemque Ernestus archiepiscopus, ut dicto seminario de comoda habitatione opportune provideretur, domum S. Matthiae fratrum Terti Ordinis S. Francisci Bogardorum nuncupatorum, in dicto oppido sitam, in qua unum tantum canonice professus superest, ne-

Leodiense seminarium fundatum ab Ernesto episcopo.

Aliud Seminarium erectum in oppido Sancti Trudonis.

Annuum stipendium eidem attributum

Domus Sancti Matthiae Bogardorum huic secundo seminario assignata.

que ulla spes effulget in dicta domo in posterum monasterium suscitandi, tum quia domus est ruinosae, ac illius redditus summam quadraginta modiorum siliginis annuatim non excedunt, et exercitium operum manualium ab origine Ordinis usitatum iam penitus exolevit; tum etiam quod fratres de Zepperen, qui pro tempore inibi propter pericula hospitantur, iisdem periculis cessantibus, ad suum monasterium redire debebunt, tum etiam aliis de causis, eidem seminario Trudonensi, una cum redditibus huiusmodi, in perpetuum applicavit et appropriavit; et ne dilectus filius Melchior Schroet, dictae domus frater, occasione unionis dictae domus et reddituum siliginis huiusmodi, sua necessaria sustentatione defraudaretur, idem Ernestus archiepiscopus promisit se eidem Melchiori, quod ad suam vitam sustentandam sufficiat, quoad vixerit, provisurum.

§ 2. Ac de consensu dicti abbatis tantam ordinarii collatoris personatus de Neverpella dictae dioecesis, quem dilectus filius Ioannes Christiani, canonicus et cantor ecclesiae S. Martini Leodiensis, obtinet, cum primum per obitum seu resignationem dicti Ioannis vacaverit, ex tunc prout ex ea die et e contra, sine tamen praecudio ipsius Ioannis. Praeterea, quia ex fructibus parochialis ecclesiae de Kerckem, eiusdem dioecesis, una tertia pars maioris decimae, cum minori decima et anniversariis, quae ad centum scuta monetae annuae facile ascendit, pastoris sustentationi sufficit, duas tertias maioris decimae dictae parochialis ecclesiae de Kerckem, quam Dionysius Scronx obtinet, de consensu abbatis et decani ecclesiae Leodiensis, ordinariorum per vires eiusdem parochialis ecclesiae, collatorum, ex tunc prout ex ea die et e contra, cum primum per obitum vel resignationem dicti Dionysii vacabit, sine ta-

men praecudio ipsius Dionysii. Ad haec, parochialem ecclesiam de Stewen, in suburbis dicti oppidi sitam, quam dilectus filius Erasmus Andreas, decanus ecclesiae Beatae Mariae Virginis dicti oppidi, obtinet, quoque uni, eam dumtaxat familiam sibi subiectam ac proinde exiguum admodum onus habentem, cum primum per obitum vel resignationem dicti Erasmi vacavissent, pro officio rectoris dicti seminarii, de consensu dicti abbatis illius ordinarii collatoris, cum illis fors annexis ac omnibus iuribus et pertinentiis suis, dicto seminario eiusdem oppidi perpetuo univit, annexit et incorporavit; ac consensit ut de gulda¹ Sancti Eucherii, huius libere administratio ad dictum abbatem et eius conventum pertinet, statim ab erecto seminario Trudonensi huiusmodi quindecim modii siliginis annui redditus ad opus eiusdem seminarii, ex gulda Sancti Spiritus viginti modii siliginis, ex gulda Beatae Mariae Virginis viginti modii, et ex gulda Calceorum sex modii separarentur; quodque, ad opus praedictum, dictis singulis viginti modis adhuc alii quindecim, et prioribus sex modis alii sex accederent, quibus adiungendam duxit guldam Leprosorum, ex qua, si gratis administraretur, etiam decem modios desumendos ordinavit, quemadmodum dicti abbas necnon consules, iurati et consilium dicti oppidi accessuros declararunt.

§ 3. Denique eiusdem seminarii Trudonensis curationem et superintentionem commisit abbati monasterii Sancti Trudonis praedicti, nunc et pro tempore existenti, ac dilectis filiis Erasmo Andrea decano, ac Ioanni Duyskens rectori ecclesiae Beatae Mariae eiusdem oppidi, et uni per eosdem abbatem et conventum nominando, ita ut iidem abbas et reliqui tres tenerentur eidem Ernesto episcopo Leodiensi et successoribus suis, vel illi

¹ Gulda ex theutonico Gulde idem sonat ac Gilda, fraternitas, sodalium etc. (R. T.).

aut illis ad id deputandis, singulis annis, aut quoties illi placeret, debita ac legalia rationes et computa dare super omnibus et singulis, quae ipsi circa seminarium huiusmodi ordinarent et disponent, prout in patentibus litteris dicti Ernesti archiepiscopi desuper confectis plenius continetur.

§ 4. Cum autem dilecti filii nostri sanctae R. E. cardinales congregationis concilii Tridentini, quibus hoc universum negotium mature examinandum et nobis referendum commisimus, censuerint erectionem seminarii ac uniones praefatas confirmandas, attento consensu eorum ad quos collatio ordinaria beneficiorum, ut praefertur, unitorum, spectat et pertinet seu spectabat et pertinebat; nos, litterarum tenores, ac domos S. Matthiae et personatus ac parochialium ecclesiarum huiusmodi veros annuos valores, ac datam dictarum litterarum praesentibus pro expressis habentes, de consilio dictorum cardinalium, erectiones, institutiones, uniones, annexiones, incorporationes, applicationes, appropriationes ac omnia et singula per dictum Ernestum archiepiscopum circa praemissa gesta ac inde secuta quaecumque, apostolica auctoritate, tenore praesentium, approbamus et confirmamus, ac illis robur apostolicae firmitatis adiciamus, omnesque et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui intervenerint in eisdem, supplemus.

§ 5. Decernentes ex nunc irritum et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 6. Non obstantibus nostra de unionibus committendis ad partes, vocatis quorum interest, et exprimendo vero valore, ac Lateranensis concilii novissime celebrati uniones perpetuas, nisi in casibus a iure permissis, fieri prohibentes; aliisque constitutionibus et ordinationibus apo-

stolicis; ac domus et Ordinis huiusmodi, iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere vel in specie, ac alias in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi de illis specialis, specifica et expressa ac individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda foret, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die xi novembris MDLXXXIX, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 11 novemb. 1589, pontif. an. v.

CLX.

Nonnullae ordinationes pro bono regimine et gubernio thesaurariae novae et veteris Bononiensis¹.

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Romanum decet Pontificem illa quae ad obviandum fraudibus in detrimentum publicum committi solitis recte riteque sancita fuisse dicuntur, ut firmitus observentur, apostolici muniminis adicere firmitatem, ac alias desuper disponere prout conspiciat in Domino salubriter expedire.

§ 1. Sane, sicut accepimus, alias felicis recordationis Iulius PP. III, praede-

¹ Ex Regest. in Secret. Brevium

Praedicta omnia confirmat Pontifex.

Clausulae irritantes.

Derogatio contrariorum.

Proemium.

Ioannes Maria card de Montebelluna

nem edidit pro
bono regimine
thesaurar. Ro-
noniensis.

cessor noster, dum ante assumptionem suam ad summi apostolatus apicem in minoribus constitutus cardinalatus et Sedis Apostolicae in civitate Bononiensi legati de latere honore fungeretur, pro bono et felici gubernio crediti novae et veteris thesaurariae eiusdem civitatis, et ad obviandum fraudibus et simulationibus quae inter creditores evenire solebant in electionibus, quae quotannis de duodecim gubernatoribus dicti crediti fieri consueverunt, quamdam per suas desuper confectas litteras patentes seu motum proprium edidit constitutionem tenoris subsequens, videlicet:

Tenor consti-
tutionis praedi-
ctae

§ 2. Cum ad aures nostras, non sine animi nostri displicentia, pervenerit quod in electione, quae inter dilectos creditores montis seu crediti thesaurariae novae et veteris civitatis Bononiensis, quotannis fieri solent de duodecim hominibus gubernatoribus dicti crediti, ut hi ad regimen et curam dicti crediti ac iurium ipsius praesse debeant, et praecipue ut ipsi duodecim singulis annis depositarium et scriptorem seu computistam, ut vulgo dicitur, et alios officiales dicti crediti eligant seu eligere debeant, quod nonnulli ex dictis creditoribus mali et perversi animi saepe fraudibus et diversis malitiis ac simulationibus usi fuerunt, tam impartiendo seu eorum creditum in plures partes dividendo, quam etiam diversis personis, quae non sunt de numero seu de corpore eorundem creditorum, iura pro parte suorum creditorum cedendo, ut tempore quo electiones de dictis duodecim fieri solent, habeant et consequantur maiorem partem votorum seu suffragiorum ad eorum favorem, quam ceteri, qui ad scrutinium in comitiis poni solent: Idcirco, volentes dictis fraudibus, malitiis et simulationibus occurrere, quae quandoque non modicum damnum et scandalum inter dictos creditores, qui

pro maiori parte sunt nobiles et cives ac mercatores dictae civitatis, parere possent, auctoritate nostrae legationis, motu proprio, et ex certa nostra scientia, etc., mandamus et praecipimus omnibus et quibuscumque, cuiuscumque status, ordinis et conditionis existant, ut a praedictis fraudibus, malitiis, simulationibus et fictitiis cessionibus, sub poenis infrascriptis, se absterneant et abstinere debeant: et si quis repertus fuerit, tam agens quam expresse seu tacite consentiens, ipso iure poenam arbitrio nostro infligendam incurrisse dicatur: et si talis de corpore ipsorum creditorum fuerit, illico puniatur etiam in amissione reddituum et emolumentorum, quae quotannis ex dicto credito consequeretur seu consequi posset per annos duos, quae emolumenta et commoda ceteris omnibus et singulis creditoribus pro rata cuiuslibet accrescant et accrescere debeant; si vero de numero dictorum creditorum non fuerit, ipso facto, etiam poenam ducentorum scutorum auri, pro qualibet vice qua repertus fuerit contra facere, incurrat et incurrisse intelligatur, quae poena pro dimidia creditoribus dictae thesaurariae pro rata, ut supra, acquiratur, et pro alia parte Camerae civitatis Bononiensis applicetur. Non obstantibus quibuscumque ordinationibus, statutis, provisionibus, etiam apostolicis, ac iuramento firmatis, in contrarium facientibus. Datum Bononiae, die 1 decembris MDXLVIII.

§ 3. Et quamvis praemissa omnia, rite et recte per dictum Iulium praedecessorem, tunc legatum, ordinata, debuissent deherentque valide et firmiter observari: nihilominus, cum nuper nobis fuerit relatum quod similes adhuc in fabis fictitiis vigent abusus, idcirco ad eos omnino tollendos et extirpandos, pro felici ac faciliiori dicti crediti manutentione et conservatione, huiusmodi fraudibus consu-

Eam confir-
mans Sixtus
praecipit ob-
servari

lere et occurrere volentes, necnon veriores constitutionis seu motus proprii huiusmodi tenores cum inde secutis praesentibus pro expressis habentes, motu proprio, et ex certa scientia ac de apostolica potestatis plenitudine, omnia et singula per dictum Iulium praedecessorem, tunc legatum, ut praefertur, facta et disposita, dictasque illius litteras, seu motum proprium, ac omnia inibi expressa et contenta, necnon inde secuta quaecumque, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo confirmamus et approbamus, illisque plenariae et inviolabilis apostolicae firmitatis robur adiicimus, ac omnes et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui intervenerunt in eisdem, supplemus; insuperque omnibus et singulis ex numero praedictorum creditorum personis, cuiusvis sexus, gradus, status, ordinis vel conditionis existant, ne de cetero perpetuis futuris temporibus, quavis occasione, causa sive praetextu, eorum in dicta thesauraria creditum simulate dividere, seu illius partem aliquam non realiter vendere, aut alias per quamcumque verborum seu facti circumvolutionem ficti alienare, aut de illo venditiones aliquas similes cum pacto francandi facere audeant seu praesumant, districtius praecipiendo, auctoritate et tenore praemissis inhibemus.

Emptor cre-
diti quando ad-
mitti debeat ad
suffragium.

§ 4. Sed quia necesse est ut quandoque creditum dividatur, et pars illius tantummodo iuxta vendentis necessitatem alienetur, pro potiori cautela ac praemissorum observatione, volumus quod qui in futurum partem aliquam crediti praedicti a quocumque illud dividente emerit vel realiter acquisiverit, ad vota seu fabae immissionem ullo modo admitti non possit, nisi prius coram dictis duodecim gubernatoribus, necnon etiam illis qui pro revidendis actibus et instrumentis novarum huiusmodi emptionum et acqui-

Bull. Rom. Vol. IX.

17

sitionum, pro tempore electi et deputati fuerint, suae emptionis seu acquisitionis instrumentum diligenter visum, consideratum et approbatum, legitimo superinde interveniente partito ac decreto, extiterit.

§ 5. Et ut, quantum fieri potest, omnibus iis prospiciatur, per quae abusus praedicti facilius impediri ac tolli possint, eisdem auctoritate et tenore mandamus quod omnia et singula instrumenta, quae de dicti crediti partis alienatione, etiam cum pacto francandi, ut supra, posthac fieri contigerit, per nullum alium quam per notarium dictae thesaurariae confici possint aut debeant.

Instrumenta
talium venditi-
onum non nisi a
notario thesau-
rariae confici-
enda.

§ 6. Si vero praedictis omnibus aut alteri eorum, quae praesentibus continentur, quoquo modo contraventum vel non obtemperatum fuerit, tam divisiones huiusmodi quam partitiones, etiam cum pacto francandi, necnon instrumenta ab alio quam a praefato notario confecta, nullas et nulla, simulatasque et simulata, necnon pro fictitiis et simulatis haberi; contravenientesque et transgressores quoscumque, ultra poenas per dictum Iulium praedecessorem, tunc legatum, impositas et inflictas, in amissionis etiam illius partis crediti ita simulate alienati, et emptorem in pretii oblatis similiter amissionis, ceteris creditoribus pro parte secundum cuiusque partem et rationem proportionabiliter dividendi, et pro parte delatori seu accusatori designandi, poenas incur-rere, quae, nullo cuiusvis personae habito respectu, omnino exequi debeant, auctoritate et tenore similibus, volumus, statuimus et ordinamus.

Poenae con-
tra inobedien-
tes

§ 7. Ac ita per quoscumque iudices, ordinarios et commissarios, etiam Palatii Apostolici causarum auditores, necnon S. R. E. cardinales, etiam de latere legatos, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facul-

Clausulae rituales

tate, ubique locorum iudicari, definiri et interpretari debere; irritumque et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari decernimus.

§ 8. Quor circa dilectis filiis modernis et pro tempore existentibus archidiacono metropolitanae et decano collegiatae Sancti Petronii ecclesiarum Bononiensis, necnon vicario venerabilis fratris archiepiscopi Bononiensis in spiritualibus generali per praesentes, motu simili, mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, solemniter publicantes, easdem praesentes litteras et in eis contenta quaecumque huiusmodi debita executioni demandent, ac ab omnibus, ad quos spectat et spectabit quomodolibet in futurum, inviolabiliter observari faciant; contradictores quoslibet et rebelles ac praemissis non parentes, per sententias et censuras ecclesiasticas, ac etiam pecuniarias poenas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo; necnon legitimis super his habendis servatis processibus, sententias, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 9. Non obstantibus praemissis, ac felicis recordationis Bonifacii PP. VIII, praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis auctoritate praesentium ad iudicium non trahatur; necnon regula nostra de iure quaesito non tollendo, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, etiam eisdem the-

saulariae ac civitati et civibus, necnon incolis Bononiensibus et quibuscumque aliis personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis, etiam derogatoriis derogatoriis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam motu pari et consistorialiter; necnon Pii PP. IV, etiam praedecessoris nostri, de registrandis gratiis quomodolibet interesse Camerae nostrae concernentibus, ac alias in contrarium quomodolibet facientibus concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, necnon per clausulas generales idem importantes mentio, seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum omnium et singulorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie, specialiter et expresse, motu simili, derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die XVII novembris MDLXXXIX, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 17 nov. 1589, pontif. anno v.

CLXI.

Confirmatio concordatorum initorum inter episcopum et capitulum Pataviense¹.

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Ex debito pastoralis officii, quo nobis

¹ Ex Regest. in Secret. Brevium.

gregis dominici cura commissa est, circa universorum christifidelium, praesertim in dignitate ecclesiastica constitutorum, pacem et tranquillitatem sollicitis studiis intendentes, ea, quae propterea inter ipsos christifideles facta esse dicuntur, ut firma et illibata persistant, libenter, cum a nobis petitur, apostolico munimine roboramus.

§ 1. Cum itaque venerabilis frater Urbanus episcopus et dilecti filii capitulum Pataviense nobis nuper exponi fecissent quod quaedam pacta et concordata ante concilium Tridentinum facta, quorum nonnulla per decreta dicti concilii abrogata fuerant, alia vero propter iurisdictionis episcopalis eminentiam, ac dicti capituli atque adeo totius Ecclesiae incrementum et utilitatem, denique propter concordiam et pacem conservandam, in melius reducenda, emendanda et reformanda videbantur, unanimi consensu emendarunt, et super omnibus et singulis illorum articulis transegerunt et concordarunt, illaque approbantes et confirmantes, promiserunt post Sedis Apostolicae confirmationem inviolabiliter observare.

§ 2. Et pro parte eorundem Urbani episcopi et capituli nobis fuit humiliter supplicatum quatenus illis robor apostolicae confirmationis adiacere de benignitate apostolica dignaremur.

§ 3. Nos eadem pacta et concordata dilectis filiis nostris sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus super interpretatione decretorum concilii Tridentini per nos deputatis, diligenter et accurate consideranda, examinanda et nobis referenda commisimus.

Cum autem ipsi cardinales haec eadem pacta et concordata per eos mature discussa et examinata nobis retulerint, nos, de eorundem cardinalium consilio, quaedam ex illis detraximus, alia in parte im-

mutavimus, alia limitavimus, alia denique omisimus, ac illorum omnium tenores de verbo ad verbum his nostris litteris inseri fecimus, qui talis est:

§ 4. In primis, quod dictus Urbanus episcopus velit in antiqua illa et vera fide ac religione christiana, quae hactenus apud catholicos floruit, atque in observatione et obedientia Sanctae Romanae et catholicae Ecclesiae, tam pro sua propria persona, quam personis suorum consiliariorum, praefectorum, officialium, aulicorum et familiarium iugiter permanere; neque praedicatores neque liberos neque subditos, qui cum novarum sectarum haeresibus fuerint infecti aut cumulati, in civitate Pataviensi aut aliis oppidis vel locis ad ecclesiam Pataviensem pertinentibus tollerare, sed contra huiusmodi praedicantes, vendentes ac profitentes, iuxta canonicas sanctiones, summorumque Pontificum, tam modernorum quam antiquorum, decreta atque imperatoria mandata, ad condignas poenas procedere et procedi facere, servitoresque ab officiis suis remove; similiter et capitulum praedicta observabit.

Item, quod velit in spatio unius anni omnem diligentiam adhibere insignem aliquem et doctum theologum atque antiquae religionis professorem competenti stipendio conducere, eundemque apud ecclesiam cathedralem tenere, et sine dispendio capituli sustentare. Item, quod velit habere duos officiales seu vicarios generales causarum ad forum ecclesiasticum spectantium, alterum Pataviae et alterum Viennae, quorum uterque sit clericus honestus, et in theologia vel iure canonico qualificatus, quilibet habeat suum assessorem et notarium.

Item, quandoquidem capitulum in quibusdam parochiis et aliis beneficiis, ex privilegiis Summorum Pontificum, ius habet instituendi, consensit dictus episcopus

Tenor concordatorum.

Episcopus non valores se non passurum promittit;

Theologum et duos vicarios generales constituturum;

Iura capituli conservaturum.

Exordium

privilegia huiusmodi in omnibus, in quibus concilium Tridentinum iisdem non derogavit, firma et rata haberi, salvo de cetero omni iure episcopali; debeant autem huiusmodi parochi et alii beneficiati, ante institutionem coram episcopo vel eius vicario generali ad examen et curae animarum admissionem sibi; vocati itidem ad synodos dioecesanæ et congregationes, uti alii compareant, visitationibusque et reformationibus eiusdem subiecti sint. Item quod velit immunitates et præcipue iurisdictionem ecclesiasticam dioecesis Pataviensis pro virili suo defendere et manutenere, nec in ullam commutationem Status Ecclesiastici consentire, atque communi etiam clero coram se negotia habenti se benignum et gratiosum exhibere.

Item, episcopus iuravit etiam quicquid in Urbe pro confirmatione aliisque necessariis, necnon pro impetrandis regalibus, expendendum erit, impensis mensæ episcopalis ac subsidii charitativi, prout moris est, et absque iactura rerum capitularium, se expediturum.

Item episcopus statuta capituli legitima auctoritate ordinaria confirmet, dummodo sacris canonibus et decretis concilii Tridentini non adversentur. Item episcopus teneatur suis impensis apud Sedem Apostolicam impetrare confirmationem concordatorum.

Item, ut plures canonici ad residentiam alliciantur, assensit dictus episcopus sequentes parochias, ubi vacaverint, videlicet Tauffkirchen et Hoffkirchen ad flumen, vulgo *Tritnaich* nominatum; item Aspach, Maurkirchen, Althaim et Pfarkirchen semper canonicis residentibus idoneis, dum tamen prius dispensationem apostolicam obtinuerit, conferre. Item episcopus non resignet, cedat, permutet vel aliquid de episcopatu resignando, cedendo, permutando disponat, nec in

coadiutorem consentiat, aut pro aliquo ullo unquam tempore intercedat, inscio et non consentiente capitulo; e contra vero nec canonici per clandestinam praxim, pro coadiutore vel episcopo futuro, vivente adhuc moderno, confirmato, inscio vel nolente ipso, aliquid moliantur.

Item, cum expensæ capituli mirum in modum excreverint, hactenus consensit episcopus pro sustentatione octo choralium, quos vocant, singulis annis, ducentos et octo aureos Rhenenses, ad manus cellarii capituli angariatim quinquaginta duos florenos persolvere.

Item, debeat episcopus in confirmationibus praelatorum semper vocare aliquas personas, quas velit, ex canonicis capitularibus, pro decentia et honore ipsius episcopi.

Item, episcopus instituat visitatorem generalem capituli et cleri dioecesis Pataviensis iuxta normam concilii Tridentini, et cum dioecesis Pataviensis per totam Austriam se extendat, episcopus quartam partem cuiuslibet anni in eadem provincia Austriæ personaliter resideat, dum tamen eo temporis spatio, Dominici Adventus, Quadragesimæ, Nativitatis, Resurrectionis Domini, Pentecostes et Corporis Christi diebus, ab ecclesia cathedrali nullo pacto absit. Item, episcopus decanum canonicè electum et præsentatum a capitulo, gratis, iuxta canonicas sanctiones, confirmare debeat.

Item, quoties episcopus canonicorum opera in suis et ecclesiæ negotiis uti voluerit, hoc debet decano vel capitulo insinuare. Item, quod capitulo salva sit collatio ecclesiæ Sancti Pauli, et assumptio custodis similiter, et receptio canonicorum ecclesiæ suæ, taliter quod non cogat episcopus aliquem directe vel indirecte recipere ultra ipsorum beneplacitum, ut hactenus observatum est. Item promisit

Octo choralibus subventurum;

De residentia in Austria ex penes cathedrali

Receptione novorum canonicorum

episcopus oblatario capituli singulis annis ex redditibus mensæ episcopalis persolutorum sex florenos et quatuor solidos, quæ summa prius ex domo Balthasaris de Staremburg relictæ, fuit persoluta.

Item, episcopus pro tempore causas contra capitulum vel in propria persona audiat et decimat, vel eiusdem suffraganeo aut alicui personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ committat, reservata sibi sententia in propria persona ferenda.

Item, quod cum primum fieri potest, de omnibus bonis mobilibus Pataviæ, atque in arcibus, castris et domibus episcopatus ubilibet constitutis, et ad episcopatum pertinentibus, per canonicos tam ab episcopo quam a capitulo deputandos, sufficiens et plenum inventarium conficiat atque confici faciat; quod exinde duplicatum et in formam authenticam redactum, atque sub secretis episcopi et capituli roboratum, unum ipse retineat, et alterum ad manus capituli tradat.

Item, episcopus debet etiam capitulo in spatio unius anni assignare urbanum authenticum omnium et singulorum bonorum immobilium, decimarum, proventuum, censuum atque reddituum ad episcopatum quomodolibet spectantium et ubilibet locorum consistentium, necnon descriptionem omnium feudorum sigillo suo roboratam, et per canonicos a capitulo deputatos ad antiqua et nova ecclesiæ urbana revisam.

Item, episcopus iuravit quod bona immobilia episcopatus quaecumque, item census, redditus et proventus, insuper et bona mobilia pretiosa in præmissis inventario et urbano comprehensa sine capitulo scitu, consilio et assensu et Sedis Apostolicæ licentia desuper obtenta, non velit vendere, permutare, donare aut quovis alio titulo alienationis in alium transferre, sed nec cuique ad vitam aut

longum tempus, et omnino non ultra triennium expresse locare, arrendare vel alio quovis quaesito nomine aut colore concedere.

Item, episcopus debeat singulis annis, adiunctis sibi a capitulo duobus canonicis, cum omnibus officialibus suarum administrationum et officiorum diligentem ponere rationem, nisi urgentissimæ causæ, de quibus capitulo vel deputatis constare debet, impedirent ut ratio ad alterum annum differatur.

Item, episcopus observet et manuteneat etiam concordiam factam per duces Bavarie inter episcopatum tempore dilecti filii Ernesti, tunc administratoris ecclesiæ Pataviensis, et cives Patavienses, dummodo nihil contineat adversus libertatem ecclesiasticam, sacros canones vel concilii Tridentini decreta.

Item, episcopus teneatur singulis annis ad requisitionem capituli, perceptorum et expositorum, præsentibus duobus canonicis capitularibus a capitulo deputatis, summariam rationem reddere, et si minus bene administraverit rem domesticam, capitulumque cum desuper admonuerit, quod velit talem admonitionem benigne accipere, malamque administrationem emendare.

Item, episcopus non debeat ullo modo, inscio capitulo, aes alienum contrahere, debeatque singulis annis exactiones, stauras videlicet impositas, persolvere, nec præstantias facere, aut pro quovis hominum fideiubere.

Item, episcopus obligatur omnes lites, tam cum civibus Pataviensibus, propter exactionem ratione vini, vulgo *Ungelt* dictum, quam cum vicinis causa finium seu limitum, vulgo *Granitzten*, cum consensu et consilio capituli, expedire.

Item, feuda quaecumque ad ecclesiam devoluta ad nullas preces imperatoris, regum, principum et aliorum alieni confe-

Ratione quolibet anno reddenda.

Servanda concordia inter duces Bavarie et canonicos.

Ratione reddenda administrationis.

Aes alienum non contrahenda.

Lites ex pendendis.

Feudis ecclesiæ nemini conferendis.

1 *Veclgal*, tributum ex germanico *Staur* (A. T.).

rat, absque scitu et consensu capituli, et alias, iuxta canonicas sanctiones; pecuniasque exinde percipiendas et perceptas in nullum usum, quam in redemptionem debitorum ac impignoratorum bonorum ipsius ecclesiae conferat.

De rebus in Schwadorff.

Item, episcopus dimittat capitulo redditus ab antiquo in dominio Schwadorff persolvi debitos sine ulla diminutione porrigi.

Instrumentis bellicis;

Item, instrumenta bellica, ut sunt bombardae aliaeque illis deservientia, pulveres scilicet et alia bellico usui destinata, nullo modo alienet sive diminuat.

Reedificandis arcibus;

Item, teneatur episcopus, ad admonitionem capituli, destructas et ruinosas arces, quantum necessitas postulaverit et fieri poterit, resarcire, reaedificatas vero sarta tectasque conservare.

Conferendis feudis;

Item, debeat episcopus in collationibus omnium feudorum, valorem quingentorum florenorum attingentium, semper capitulum adhibere, cuius consilio et assensu feuda conferat.

Legationibus mittendis et aliis;

Item, episcopus non serviat regibus aut quibuscumque principibus.

Item, quoties contigerit episcopum pro quibuscumque negotiis tractandis ad capitulum aliquam legationem mittere, non committat hoc decano, sed aliis suis consiliariis, sive spiritualibus sive saecularibus. Item, episcopus neutralem se gerat ad domum Austriae, Bavariae et Bohemiae in quantum fieri potest, praecipue vero si differentiae aut controversiae inter dominos praedictos fuerint, nisi de consensu capituli aliter consultum fuerit. Item, si capitulum aut persona aliqua capitularis velit impignoratas res ecclesiae super castris, teloneis aut aliis obventionibus episcopatus, ab extraneis reducere, in quibus locus est redemptionis, permittat hoc episcopus, et ut fiat effectualiter disponat, ita tamen ut illa bona possint semper per episcopatum, soluto eodem pacto, redimi.

Item, magister fabricae pendeat dicto episcopo singulis annis quadraginta florenos Rhenenses, ratione proclamandi mandata.

Item, casu quo episcopus diem suum obierit extremum, debent omnes illius vestes, quae ex redditibus bonorum patrimonialium confectae fuerunt, sacris tamen exceptis, inter canonicos capitulares, qui tempore obitus fuerint praesentes, aut praebendam itinerariam pro absentia, vulgo *Raispfriendt*, indixerunt et eo tempore participes fuerint, distribui, et in iis consanguinei ipsius episcopi capitularibus nullum impedimentum faciant.

Item, cum episcopus Pataviensis pro tempore eligere intendit iudicem, magistrum civium et senatum, necnon recipere iuramentum fidelitatis a suis civibus et subditis, ex hactenus laudabili introducta consuetudine, hoc fieri debet praesentibus decano et capitulo, aut a capitulo ad hoc deputatis, ut sic fidelitatem iurantes discant agnoscere dominum suum vacante sede; ita tamen quod capitulum praesentiam suam aut deutorum non deneget; quod si venire recusarent, nihilominus episcopo ad electionem et iuramenti receptionem procedere liceat.

Item, cum ardua, uti de Statu Ecclesiae, hostibus arcendis, tuendis subditis, et huiusmodi fuerint tractanda negotia, capitulum vel aliqui capitulares per episcopum convocari debeant pro exigentia causae.

Item, quoties etiam contigerit episcopum ad loca remotiora ad aliquot menses ob quascumque causas a Patavia discedere, debeat ipse tunc unum, quem voluerit, ex capitulo, si in eo aliquis idoneus reperiatur, in locumtenentem constituere. Item, iudices in civitate Patavensi pro tempore existentes, per suos familiares, et in eventum necessitatis, proprias personas, curiam et aream vulgariter *die Whör* a

Vestibus episcopi post eius obitum dividendis inter capitulares.

De electione magistri iudicis et iuramento fidelitatis.

Adhibendo consilio capituli in ardua negotia.

Locumtenentem designando.

lusoribus, blasphematoribus et iumentis seu pecoribus purgent, praeservent et arceant; similiter in publicis placitis, vulgariter *Gekasslen*, prout hoc fieri sollet, festo B. Mariae Magdalenae, privilegio episcoporum Corradi et Bertholdi, data, pro supradictis curia et area publicent, ad evitandum execrationes et poenas in illis contentas.

Boni non oppignorandis eodem inconsulto.

Item, si episcopus castrensia seu bona ecclesiae Pataviensis pro utilitate eiusdem necessario habuerit alienare seu oppignorare, necnon alicui bona aut officium aliquod ad dies vitae concedere, tunc in capitulo saltem duae ex tribus partibus praesentes existant, eorumque consilium et assensus accedat, obtenta etiam Sedis Apostolicae licentia, et observata in omnibus constitutione Paulina.

Praestantibus tempore calamitatum;

Item, episcopus, tempore pestis, necnon aliis omnibus capituli necessitatibus, diffidationibus, invasionibus atque bellis, manum efficaciter porrigat defensivam, eidem castrum unum vel plura, pro huiusmodi securitate necnon defensione, tunc ad commodum vel commoda, aperta teneat et teneri praecipiat atque mandet.

Anniversariis peragendis;

Item, quod de cetero anniversaria in muta seu telonio aut camera episcopali instituta, iuxta modum ordinationis suae antiquum, peragantur, pecuniaeque ad hoc deputatae absque diminutione et contradictione integre persolvantur.

Gratis eidem expeditione danda in cancellaria episcopi.

Item, quandocumque capitulum ac singulares personae eiusdem habuerint vel in cancellaria episcopi vel per eius officiales litteras expedire, tales ipsis semper gratis et absque solutione alicuius taxae, alias solvi consuetae, expendantur.

Iuramento fidelitatis a castellanis praestando.

Item, episcopus amplius nullum in castellanum recipiat vel ei fortalitium et castellum committat, nisi idem castellanus litteris patentibus suo sigillo, aut alio authentico signatis, se obliget, atque in ma-

nus episcopi aut cui commiserit, in praesentia duorum canonicorum capitularium, delato iuramento fidelitatis, se adstringat quod fidelis erit et obediens ipsi episcopo; eo autem vita functo, decano et capitulo. Et ei, qui per ipsum capitulum univociter vel a maiori parte canonice fuerit electus, ut moris est, qui etiam decano et capitulo specialem obligationem litteris patentibus, et ut constitutum est, sigillatis in forma et alemanica lingua, ut descriptum est: «Ich N. zu N. bekenne als der hochwürdig fürst N. mein gnädiger Herr mich zu seiner Gnaden und desselben Stifts Schloss und Herrschaft N. zu verwalten befohlen hat, vermög meines von seiner fürstlichen Gnaden deshalb gegebenen Bestands, hergegen ich dann seiner fürstlichen Gnaden pflichtung gethan in meines Reverses, so ich seiner fürstlichen Gnaden gegeben. In welcher meiner Pflicht bedingt das nach seiner fürstlichen Gnaden Todt, den Gott lange verriethen wolle, einem Capitel zu Passau oder den sodurch daselbst ainertziglich, oder von den mehrnen Theil zu Bischoffe erwählet, ermelts Schloss ein offenes Haus gegenwärtiglich soll sein. Wann und als oft sich auch begeben das (wo kein Bischof wäre) ein ehrwürdig Thum Capitel in das oberrierte meiner Verwaltung Schloss Leid zulegen nothdürftig wurden das ich darum kein Irrung thun. Doch das Solches ohne mein Kosten und Entgeltung geschehen soll, auch sonsten getreu und gewärtig zu sein derselben und des Stifts frumben in allen Sachen zu firderen, Schaden zu warnen, und zuwenden, auch mich in allweg halten wie ein getreuer Diener seiner Herrschaft zu thun schuldig und pflichtig ist, getreulich und ungefährlich. Das ich obgenanter N. demnach bin meinen wahren treuen an Eidesstatt, alles das hieoben benannt ist. Wann sich der Fall hochgedachts meines

gnädigen Herrn ableibung begeben, und ich dieselbe Zeit mit ermelten Pflegeamt und dem Stift noch verbundem währe, gegen einem Ehrwürdigen Thum-Capitel oder erwählten Bischöfe vermöge meines Bestellbriefs getreulich zu vollziehen gelobe und verspreche. Dies zu wahren Urkunde gib ich mergedachten meinem gnädigen Herren einem Ehrwürdigen Capitel diese Bekenntniß mit meinem eigenen In-siegel verfertigt.

Gegeben und geschehen, etc.»

Speciale spon-
sione a prae-
feto arcis S. Ge-
orgii facienda.

Et quia ibi debet maior custodia esse et arctior obligatio, ubi maius periculum ecclesiae imminere potest, alias a maioribus observatum est, quod castellanus Arcis Sancti Georgii supra civitatem Pataviensem, statim postquam acceptatus et in possessionem sive custodiam arcis institutus fuerit, episcopo et duobus canonicis ad hoc a capitulo deputatis, vocata universa ipsius castellani familia, ultra praemissa, iurare debeat se, vacante Sede, neminem, in arcem intromissurum, nisi decanum et capitulum, et deinde eum, qui per ipsum capitulum aut a maiori parte canonicorum fuerit electus, alias inscriptiones, prout alii castellani dant, nihilominus dare similiter teneantur.

Novis privile-
giis levandi pec-
cunias civibus
non conceden-
di.

Item, ut episcopus modernus pro virili, et in quantum fieri poterit, abstineat et caveat quod nulla alia privilegia nova, libertates et immunitates, levandae pecuniae causa, civitati et civibus Pataviensibus, pro parte vel in totum, perpetuis temporibus elargiri et concedere velit, ultra ea privilegia et immunitates, quae prius civitati et civibus ipsis per episcopos antecessores concessae, et quae civitati ipsisque civibus per nobiles, viros, principes Wilhelmum et Ludovicum comites Palatinos, Rheni et utriusque Bavariae duces, in arbitramento per eos publicato praecipue ratione praedicti tributi adiudicatae fuerint.

Item, cum aliqui coloni et subditi in provincia supra Anasum existentes, qui vulgo *Steffaner* appellantur, ex pio animi affectu et christiano ordine quo erga S. Stephanum et istam cathedralem Ecclesiam flagrabant, advocatiam apud eandem quaesierint, et sese illi sponte submiserint recognoscentes episcopos antecessores in suos legitimos et veros advocatos. Cum autem, per temporis iniuriam, provisio colonorum, cum maximo eorumdem detrimento et damno, alienis pro certa summa pecuniae commissa sit, inde factum est quod plurimi commissarii qui summam praedictorum colonorum impignorationem numerarunt, rei privatae et commodo proprio studentes, cum maxima ecclesiae et episcoporum et colonorum ipsorum iactura et praeiudicio, tales colonos sibi vendicare et usurpare, vel ab ecclesia et episcopis alienare et aliis vendere atque distrahere attentavere. Cum vero venerabilis frater Ernestus, tunc confirmatus in archiepiscopum Salisburgensem, ante aliquot annorum spatium supramemoratos colonos per pecuniae numerationem ipsis saecularibus factam, a tali obligatione et impignoratione exemerit et liberos reddiderit, atque ecclesiae et episcoporum successorum iuri restituerit, ut deinceps per eosdem officiales et familiares ecclesiae commodum et utilitas magis provideri et administrari, ac in debitum gravamen humeris colonorum auferendum ab ipsis saecularibus creditoribus impositum averti posset, ideo similiter statutum est ut tam modernus episcopus, quam capitulum et sui canonici omnes et singuli, summa ope evitent et abstineant ne perpetuis temporibus nominatos *Steffaner* impignorare, alienare et pro aliqua pecuniae summa, ut prius factum est, inscribere, nec provisionem et administrationem in praedictos colonos fiendam alteri committere velint, quam iudici in *Vhustatt*, vel alteri

Advocatio co-
lonorum.

officiali et familiari, quem episcopus pro tempore existens ad talem provisionem et administrationem ex curialibus suis duxerit deputandum et idoneum. Quod si episcopus aut successores, quovis quaesito colore, impignorationem et inscriptionem vel colonorum alienationem facere attentaverint, tunc omnes et singuli canonici nequaquam consentire, concludere neque admittere velint aut debeant.

Causis laico-
rum spectanti-
um ad capitu-
lum

Item, ad decanum spectet potestas puniendi laicos spectantes ad capitulum et ecclesias in hac civitate existentes, in quibus hactenus id moris fuit, necnon etiam domesticos et famulos canonicorum in causis civilibus; ubi autem criminales sunt, etiam criminaliter intentatae, magistratus ordinarii animadversioni subiacent. In dubiis casibus vero, de quibus certo non constet num sint civiles an vero criminales, decanus et aulae episcopalis praefectus decident.

Exemptione
capituli a diti-

Item, quia ad capitulum spectat proprietas et possessio areae, quam vulgari-ter *Denhoff undiwöhr* vocant, videlicet ab aquilone versus Danubium, et ab oriente ad portam palatii consulis, ubi iacet lapis sanguinis, alias *Weh Selstain* versus occidentem usque ad urbis murum, qui *die Whor* appellatur, versus austrum ad flumen Eni, unde infra eundem ambitum nullus quidquam habet seu debet etiam ordinare, nisi secundum beneplacitum et voluntatem capituli, ut habetur ex privilegiis seu donationibus bonae memoriae Corradi et Bertholdi ecclesiae Pataviensis praesulum.

Item, capitulum Pataviense, et magister Pontis et Leprosorum sint per civitatem Pataviensem liberi ab omni exactione seu solutione daziae, quae *Ungelt* et *Anschlag* vel *Aufschlag* vulgariter nuncupantur, adeo quod de vinis suis et bonis, quae eos successive ducillare et ven-

Bull. Rom. Vol. IX.

18

dere contigeret, nullatenus quidquam solvere teneantur, in cuiuscumque potestate ius exigendi seu recipiendi huiusmodi exactionem existat in futurum, ita quod libere eadem vina ducillare, seu illa et bona sua vendere possint et valeant cuicumque vel quibuscumque etiam extra civitatem Pataviensem, prout eis videbitur expedire, absque exactione praedicta et omni impedimento.

Item, praepositus, decanus et singuli canonici, magister leprosororum, imo quicumque beneficiati et clerici civitatis Pataviensis et suburbium eiusdem, de vinis et frumentis, quae eos et aliquem eorum pro usu domus suae, seu qualitercumque illa acquirat, a dictis exactionibus, vulgariter *Ungelt Aufschlag*, pro tempore, et quibuscumque aliis exactionibus per civitatem Pataviensem ubilibet impositis seu imponendis occasione victualium huiusmodi, liberi sint omnino et exempti, prout etiam iure communi cautum est ut a Summo Pontifice, tempore confirmationis, poena statuatur in contravenientes iis concordatis, post quam nulla alia a sede episcopali vacante iniri possint, atque illa tamen in suo robore permaneant.

§ 5. Ut autem praemissa omnia pacta et concordata tamquam honestati et aequitati consona firmiter subsistant, et ab omnibus ad quos spectat, inviolabiliter observentur, providere volentes, supplicationibus Urbani episcopi et capituli praedictorum hac in parte inclinati, omnia et singula pacta et concordata per nos, ut praefertur, immutata, moderata et limitata, apostolica auctoritate, tenore praesentium, ex certa nostra scientia, approbamus et confirmamus, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adicimus; ac Urbanum et pro tempore existentem episcopum et capitulum Pataviense huiusmodi, necnon omnes et sin-

Praecedentia
pacta confirmat
Pontifex, ser-
varique man-
dat

gulas alias personas, ad quas id quomodolibet spectat et spectabit in futurum, ad totalem illorum omnium observationem teneri et obligatos existere, nec ab illis ullo umquam tempore resilire posse.

Clausula irritans.

§ 6. Irritum quoque et inane decernimus si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§ 7. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac dictae ecclesiae Pataviensis statutis et consuetudinibus, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die xxv novembris MDLXXXIX, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 25 nov. 1589, pontif. anno v.

CLXII.

Suppressio instituti fratrum Scalceatorum Sancti Francisci in Italia, eorumque locorum concessio fratribus Minoribus Conventualibus Reformatis, Ordinis eiusdem S. Francisci.

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Causa huius constitutionis.

Cum, sicuti ad aures nostras nuper pervenit, dilectus filius Ioannes Baptista de Pisauro, professor Ordinis fratrum Sancti Francisci Scalceatorum nuncupatorum regnorum Hispaniarum, in Italiam nuper veniens, multos diversorum Ordinum religiosos, tam Mendicantes ac Capucinos quam non Mendicantes, et alias sae-

† De his Reformatis et toto Ordine Franciscano vide in constitut. cxi, *Apostolici*, tom. VIII, pag. 934, et antea in constit. LXXVII, Honorii III Solet, tom. III, pag. 394.

culares personas, in nonnulla loca ipsius Italiae per eum recepta, ad habitum per fratres Scalceatos huiusmodi gestari solitum suscipiendum, et professionem per eos emitti consuetam emittendam, Sede Apostolica omnino inconsulta, receperit, plerique eorum sic recepti, habitum susceperint et professionem huiusmodi emisierint.

Suppressio instituti fratrum Scalceatorum in Italia.

§ 1. Nos, qui praedictorum Scalceatorum institutum hoc tempore in Italiam inducendum non censuimus, considerantesque fratres, qui Reformati Conventuales et de Observantia appellantur, in puritate ac simplicitate eorum Ordinum viventes in eadem Italia, benedicente et incrementum dante Domino, florere, motu proprio et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, institutum fratrum Scalceatorum huiusmodi in diversis locis, ecclesiis et conventibus Italiae receptum, et tam per dictum Ioannem Baptistam quam omnes et singulos alios socios suos Scalceatos introductum, apostolica auctoritate, tenore praesentium, extinguimus, supprimimus penitus et abolemus.

Concessio locorum his reformatis.

§ 2. Ac loca, domos, ecclesias et conventus huiusmodi, cum omnibus eorum ornamentis et sacra suppellectili et iuribus universis, Ordini fratrum Minorum Sancti Francisci Conventualium Reformatorum nuncupatorum perpetuo concedimus et assignamus, seu unimus, annectimus et incorporamus. Ita quod liceat ipsis fratribus Conventualibus Reformatis, nullius ad hoc requisita licentia, corporalem, realem et actualement possessionem praefatorum locorum, conventuum et ecclesiarum libere apprehendere, in eis iuxta formam institutorum regularium ac litterarum apostolicarum confirmationis et approbationis eiusdem Ordinis fratrum Conventualium Reformatorum a nobis emanatarum, et per officium minoris gra-

† Cherub. addit seu domos (R. T.).

tiae expeditarum, vitam ducere regulari.

Permissio transiendi ad eandem Reformatos.

§ 3. Necnon Ioannem Baptistam omnesque alios eius socios ac eorum singulos, ab omni apostasiae nota, ac quibuscumque excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis censuris et etiam temporalibus poenis, si quas propter praemissa omnia vel illorum occasione, et etiam quia a superioribus Ordinibus licentiam inde exeundi non petierint, aut alias quomodolibet respective incurrerint, necnon ab excessibus huiusmodi, in utroque foro, auctoritate et tenore praemissis, absolvimus ac totaliter liberamus, dictasque sententias, censuras et poenas eis et cuilibet eorum gratiose remittimus et condonamus atque relaxamus. Ac cum eisdem super irregularitate, per eos et quemlibet eorum, quia interim ob praemissa censuris innodati, divinis, non tamen in contemptum clavium, quomodolibet sese respective immiscuerint, incursa, quodque illa et aliis praemissis non obstantibus, clericali caractere ac omnibus etiam sacris et presbyteratus ordinibus, per eos et quemlibet eorum respective alias rite susceptis, illorumque privilegiis uti, ac in eisdem ordinibus, etiam in altaris ministerio ministrare, libere et licite valeant, dispensamus, omnemque inhabilitatis et infamiae maculam sive notam contra eos et quemlibet eorum ex praemissis omnibus et singulis quomodolibet insurgentem, ab eisdem penitus abolemus, ipsosque in pristinum et eum, in quo ante praemissa quomodolibet erant, statum, in omnibus et per omnia restituimus, reponimus et plenarie reintegramus. Decernentes quod dictus Ioannes Baptista et alii, qui in aliis religionibus prius professi fuerant, vel ad easdem redire teneantur, vel si ad fratres Reformatos Conventuales praedictos transire maluerint, ad eos transire, et ibidem recipi, et recepti perma-

nere possint, dummodo praedicti aliarum Religionum professi, si ad dictos fratres Conventuales transire voluerint, professionem de novo emittant, et quae ab una in aliam Religionem transcuntes servare tenentur, servant. Aliis vero saecularibus, qui ab eodem Ioanne Baptista sive aliis sociis Scalceatis recepti et ad professionem admissi fuerunt, in praedictos fratres Conventuales Reformatos¹ vel in alias Religiones, pares vel meliores, a Sede praedicta approbatas, dummodo de novo novitiatum faciant professionemque emittant, ingrediendi licentiam et facultatem concedimus et impartimur. Decernentes etiam omnes supradictos posse in supradictas Religiones recipi, etiam non expectato capituli vel congregationis capitularis tempore, iuxta constitutionis a nobis noviter emanatae formam, cui harum serie, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus.

Communicatio privilegiorum fratrum conventualium huius congregationi reformatorum.

§ 4. Quodque ipsi omnes in praedictos Conventuales Reformatos recepti, omnibus et singulis privilegiis, facultatibus, indultis, indulgentiis et peccatorum remissionibus ac aliis gratiis, tam spiritualibus quam temporalibus, quibus ipsi fratres Conventuales Reformati utuntur, fruuntur, potiuntur et gaudent, ac uti, frui, potiri et gaudere poterunt quomodolibet in futurum, pariformiter et aeque principaliter uti, frui, potiri et gaudere libere et licite valeant, auctoritate et tenore praemissis, de speciali gratia, indulgemus.

Derogatio contrariorum.

§ 5. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papae octavi, praedecessoris nostri, qua cavetur expresse ne cuiusvis Ordinis Mendicantium professores loca ad inhabitandum recipere seu recepta mutare² absque Sedis praedictae licentia speciali de prohibitione expressam mentionem faciente; ac aliis quibuscumque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, dicto-
1 Cherub. praedictorum fratrum convent. Reformatorum (R. T.). 2 Addendum forte possint (R. T.).

rumque Ordinum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, sub quibuscumque tenore et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere vel in specie ac alias in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis; quibus omnibus, illorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Fides transumptorum.

§ 6. Volumus autem ut praesentium transumptis, etiam impressis, manu tamen alicuius notarii etiam in archivio Romanae Curiae descripti, per dilectum filium nostrum Hieronymum tituli S. Petri ad Vincula S. R. E. presbyterum cardinalem de Ruvere nuncupatum, totius Ordinis fratrum Minorum et Conventualium Reformatorem S. Francisci huiusmodi protectorem, oretenus deputati, subscriptis, et sigillo eiusdem Hieronymi cardinalis protectoris munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quae adhiberetur praesentibus, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die xx decembris MDLXXXIX, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 20 decemb. 1589, pont. anno v.

CLXIII.

Confirmatio synodi Petricoviensis habita ab episcopis regni Poloniae super electione et qualitatibus eligendi in regem ac promovendorum ad episcopatus¹.

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Prohemium

Pastoralis nostra sollicitudo, quam pro tuenda ubique gentium et locorum pro-

¹ Ex Regest. in Secret. Brevium

pagandaque catholica religione suscipere tenemur, paternaque caritas, quam erga inclytum Poloniae regnum in visceribus Christi praecipue gerimus, et singularis zelus orthodoxae fidei, sinceraque erga Romanos Pontifices Sanctamque hanc Sedem devotio, quam ipsum regnum, praesertim vero illius praelati, hoc maxime tempore praeseferunt, iure optimo nos inducunt ut iis, quae pro conservatione eiusdem catholicae fidei, et pro publica eiusdem regni quiete et tranquillitate pie ac prudenter a praelatis praefatis statuta fuerunt, apostolicae confirmationis robur, eisdem praesulibus supplicantibus, benigne impartiamur.

§ 1. Nuper siquidem, sicut expositum nobis fuit, in synodo provinciali Petricoviensi de more celebrata, venerabiles fratres nostri archiepiscopi et episcopi metropolitanarum et cathedralium dicti regni ecclesiarum simul congregati et convenientes in unum, ut, more vigilum pastorum, gregem dominicum suae curae creditum ab imminentibus luporum periculis incolumem, quantum in eis est, praeservarent, simulque unioni et paci ipsorum praelatorum ac procerum et populorum eiusdem regni consulerent, inter alia, sub nostro et Sedis Apostolicae beneplacito, statuerunt, ordinarunt et decreverunt:

§ 2. Quod tam in praesens quam in futurum nemo unquam agnoscat nec recipiatur in regem Poloniae, nisi fuerit vere catholicus, quique sanctam catholicam et orthodoxam fidem, quam sancta Romana et apostolica Ecclesia tenet, doceat et praedicat, palam et publice profiteatur et sequatur, et in unitate eiusdem S. R. E. permaneat; quodque pro tempore existens archiepiscopus Gnesnensis, cuius renunciandi seu publicandi regem ex privilegio competere dignoscitur, neminem renunciet aut publice qui fuerit

Praesules regni nonnulli statuunt in synodo Petricoviensi

Qualitates requirendae in eligendo in regem

Novus electus a primatibus regni renunciand. et coronandus.

dubiae fidei, et non sit manifeste catholicus.

§ 3. Ad tollendum vero dissidii et intestini belli periculum, nullus episcoporum et praelatorum, contra ius archiepiscopi praedicti, post renunciationem ab eo factam, scilicet de persona catholica et servatis regni statutis et consuetudinibus in electione regis, audeat nominare, renunciare aut coronare alium in regem, alioquin a regimine et administratione cathedralis seu metropolitanae ecclesiae, cui praest, in perpetuum eo ipso suspensus, atque omnibus beneficiis ecclesiasticis, quae quomodolibet obtinet, privatus existat; et nihilominus huiusmodi nominatio, renunciatio aut coronatio nulla et invalida censeatur, ac nullius sit roboris vel momenti.

Promoti ad episcopatus per regem, eorum administratio nem suscipere nequeant in expeditis litteris apostolicis.

§ 4. Ne quis nominatus a rege Poloniae pro tempore existente in episcopum vel archiepiscopum ad ecclesiam aliquam cathedralem vel metropolitanam, ex iis, ad quas pro tempore vacantes ius nominandi ipsi regi ex privilegio apostolico competit, assumat sibi honorem nec locum, neve in regimine et administratione ecclesiae huiusmodi illiusque bonorum quoquo modo se immisceat, nisi prius a Sede Apostolica eidem ecclesiae de persona sua sic nominata provideri, seu in episcopum vel archiepiscopum, praesulem et pastorem praefici obtinuerit, litteris apostolicis desuper expeditis; si secus fecerit, ad illam et ad aliam quancumque inhabilis omnino censeatur.

Poenae eligentium vel adhaerentium regi haeretico.

§ 5. Quicumque, sive ex senatoribus sive ex nobilibus, in promovendo rege haeretico opem, consilium, auxilium vel favorem praestiterit vel consenserit, aut ei iam promoti adhaeserit, praeter alias censuras ecclesiasticas et poenas, in quas eos incurrere sacris canonibus et constitutionibus apostolicis constitutum est, tam ipse quam posteri eius et descenden-

tes, ad omnes honores, dignitates et beneficia ecclesiastica obtinenda perpetuo inhabiles et incapaces sint et esse censeantur.

§ 6. Nullus episcoporum seu inferior praelatus audeat haeticum hominem ad honores, dignitates, officia vel beneficia, spiritualia vel temporalia, promoveri facere, aut intercessionem, opibus aut alia quacumque ratione ad eas sequenda iuvare. Quod si id attentare praesumpserit, poenam privationis omnium et quoruncumque beneficiorum ecclesiasticorum vel officiorum, quae obtinet, necnon suspensionis, ut praefertur, a regimine et administratione suae ecclesiae ipso facto incurrat, et ad alia obtinenda incapax prorsus existat.

§ 7. Quicumque ex iis, qui pro catholicis se gerunt, tepidis nimirum et falsis fratribus, Apostolicae Sedis auctoritatem, iurisdictionem ecclesiasticam et iura decimarum, publice vel privatim, directe vel indirecte, in conventibus aut aliis in locis impugnaverit, tam ipse quam eius posterius ab ordinibus et honoribus, dignitatibus et beneficiis ecclesiasticis in perpetuum arceantur, et ad illa semper inhabiles existant.

§ 8. Quoties ex necessaria, communi et publica causa, ac de licentia seu permissione Sanctae Sedis Apostolicae, conferendum est consensu publico ex bonis ecclesiae subsidium seu donativum aliquod regi vel reipublicae, illud per deputatos suos episcopi exigant, ne subditi et bona ecclesiarum a saecularibus exactoribus expilentur et profanentur, ac variis iniuriis et damnis, prout plerumque factum est, afficiantur. Si episcopi aliter fecerint, poenis in concilio generali Lateranensi novissime celebrato et in bulla die Coenae Domini legi solita, aliisque sanctionibus apostolicis contra eos, qui etiam sponte offerunt, inflictis, eo ipso subiacent.

Poenae contra faventes haeticis.

Impugnantes iura Sedis Apostolicae aut iurisdictionem ecclesiasticam.

Exactio munerum regi vel reipublicae per episcopos facienda.

Thesaurus pu-
blicas institu-
endus pro su-
bitis necessita-
tibus.

§ 9. Demum, quod, propter omnes su-
bitas dicti regni necessitates et improvi-
sos eventus, thesaurus sive aerarium pu-
blicum et commune omnium regni praedi-
cti ecclesiarum, in aliqua ecclesiae arce seu
castro provide et accurate instituat, et
cum omni diligentia et custodia asser-
vetur.

Ipsi regni pro-
ceres suppli-
cant pro dicto-
rum confirma-
tione.

§ 10. Quae omnia statuta et decreta,
quo firmitus et accuratius perpetuis futu-
ris temporibus observentur, iidem prae-
lati per dilectum filium Vincentium de
Seve, praepositum Lacenensem et inter-
nuncium ab ipsa synodo provinciali ad
nos missum, nobis humiliter supplicari
fecerunt, ut illis apostolicae comprobatio-
nis robur adiacere, aliasque in praemissis
opportune providere de benignitate apo-
stolica dignaremur.

Confirmat Six-
tus, eaque ser-
vari iubet.

§ 11. Nos igitur, eorumdem praelato-
rum ac ipsius synodi pietatem, sanctum-
que et laudabile propositum plurimum in
Domino commendantes, eorumque suppli-
cationibus in hac parte annuentes, statuta,
ordinationes et decreta praedicta, prout
superius descripta fuerunt, ex certa nostra
scientia, deque apostolicae potestatis plen-
titudine, tenore praesentium, perpetuo
confirmamus et approbamus, eaque prae-
sentis scripti patrocinio communimus, et
illis perpetuae et inviolabilis firmitatis
robur adiciamus, ac per eos, quos illa
concernunt et concernent in futurum, per-
petuo, firmiter et inviolate observari prae-
cipimus et mandamus; omnesque et sin-
gulos iuris et facti ac sollemnitate, etiam
substantialium, si qui in eis intervenerint,
defectus supplemus.

Decretum
litterarum.

§ 12. Decernentes irritum et inane si
secus super his a quoquam, quavis aucto-
ritate, scienter vel ignoranter, contigerit
attentari.

Derogatio con-
trariarum.

§ 13. Non obstantibus praedictarum
ecclesiarum et quibusvis aliis contrariis
statutis et consuetudinibus, etiam iura-

mento, confirmatione apostolica vel qua-
vis firmitate alia roboratis, et immemo-
rabili tempore pacifice observatis; nec-
non privilegiis, indultis et litteris aposto-
licis quomodolibet concessis, approbatis
et innovatis. Quibus omnibus et singulis,
etiamsi de illis eorumque totis tenoribus
specialis, specifica, expressa et individua
mentio habenda foret, tenores huiusmodi
praesentibus pro expressis habentes, ad
effectum praesentium dumtaxat, specia-
liter et expresse derogamus, illaque om-
nia et singula, quatenus praesentibus lit-
teris in aliquo adversentur, poenitus tolli-
mus et abrogamus; ac nolumus deinceps
cuiquam suffragari, ceterisque contrariis
quibuscumque; aut si eisdem praelatis vel
eorum alicui seu aliis personis, commu-
niter vel divisim, ab Apostolica sit Sede
indultum quod interdici, suspendi vel ex-
communicari non possint per litteras a-
postolicas non facientes plenam et expres-
sam ac de verbo ad verbum de indulto
huiusmodi mentionem.

§ 14. Volumus autem quod praesen-
tium litterarum transumptis, etiam im-
pressis, notarii publici manu subscriptis
et sigillo personae in dignitate ecclesia-
stica constitutae obsignatis, eadem ubi-
que fides adhibeatur, quae ipsis origina-
libus adhiberetur exhibitis vel osten-
sis.

§ 15. Nulli ergo omnino hominum li-
ceat hanc paginam nostrae confirmationis,
approbationis, communionis, roboris,
adiunctionis, praecepti, mandati, supple-
tionis, decreti, derogationis, sublationis, ab-
rogationis et voluntatis infringere vel ei
ausu temerario contraire. Si quis autem
hoc attentare praesumpserit, indignatio-
nem omnipotentis Dei ac beatorum Petri
et Pauli Apostolorum eius se noverit in-
cursurum.

Datum Romae apud S. Petrum, anno In-
carnationis dominicae millesimo quingen-

Fides tran-
sumptis danda

Clausulae pro-
nates.

tesimo octuagesimo nono, pontificatus no-
stri anno v.

Dat. anno 1589, pontificatus v.

CLXIV.

*Declaratio constitutionis Gregorii XIII
super concordatis Germaniae in provi-
sione beneficiorum observandis: seu de
publicanda provisione apostolica intra
tres menses notae vacationis 1.*

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

Ad Romani Pontificis providentiam cir-
cumspectam pertinere dignoscitur dubia,
quae ex litteris apostolicis oriuntur, suae
declarationis oraculo delucidari, ut inde
omnis dubitandi occasio et litium dispen-
dia inter quoslibet christifideles, ac prae-
sertim personas ecclesiasticas, valeant
submoveri.

Gregorius XIII
litteris
declaravit quo-
modo intelli-
genda sit con-
cessio Nicolai
V de innoten-
sionis apostoli-
cae de benefi-
ciis intra men-
ses notae vaca-
tionis in men-
sibus reserva-
tis.

§ 1. Sane dudum a felicitis recordatio-
nis Gregorio Papa XIII, praedecessore no-
stro, emanarunt litterae tenoris subse-
quentis. Gregorius episcopus servus ser-
vorum Dei. Ad futuram rei memoriam.
Quae in Ecclesiam Dei incommoda infe-
runt, nostra nos expedit animadversione
removere. Cum itaque per litteras felicitis
recordationis Nicolai PP. V, nationi Ger-
manicae, pro illius virtute et concordia
cum Sede Apostolica, inter alia conceda-
tur ut, quoties aliquo vacante beneficio
ecclesiastico in mensibus ianuarii, mar-
tii et maii, iulii, septembris et novem-
bris, in quibus vacantium Germaniae be-
neficiorum ecclesiasticorum dispositio dic-
tae Sedi specialiter reservata est, non ap-
paruerit intra tres menses a die notae
vacationis in loco beneficii quod alicui de
illo apostolica auctoritate provisum fue-
rit, ex tunc et non antea, ordinarius vel

1 Ex Regest. in Secret. Brevium

alius, ad quem illius dispositio pertinet,
de illo disponere possit; et saepenumero
contingat ut antequam inquisitio, quam
plerumque, etiam in concursu plurium,
sive in partibus sive apud dictam Sedem
fieri oportet in vitam, mores et doctri-
nam eorum, quibus de dictis beneficiis
per Sedem eandem providendum est,
compleri possit, aut antequam de ipsis
provisionibus seu de mandatis, quae ad
inquisitiones et provisiones huiusmodi fa-
ciendas ab eadem Sede impetrantur, vel
motu proprio procedunt, litterae aposto-
licae conficiantur, vel etiam antequam
mandata ipsa a iudicibus, ad quos dire-
cta sunt, recipiantur vel recepta expedian-
tur; interdum quoque litteris apostolicis
expeditis, et gratia purificata, seu manda-
tis praedictis receptis, et inquisitione com-
pleta, antequam omnimoda executio per-
ficiatur, propter diversa impedimenta,
quae frequenter succedunt, tempus trium
mensium, ex quo vacatio beneficii in loco
ipsius nota est, expiret, ac proinde ordi-
narii locorum aut alii, ad quos talium
beneficiorum dispositio, cessantibus apo-
stolicis reservationibus, pertinet, ab ipso
tempore praedicto, licet priusquam illud
laberetur, provisionis sive alterius dispo-
sitionis de illis a dicta Sede iam gratia
facta fuerit (quod ipsum attribuendum et
quaerendum ius satis superque esse certa
iuris interpretatione frequenter declara-
tum est), illa tamen conferre contendant;
qua de causa multis religione et pietate
insignibus, quando ii post ostensum vir-
tutis et doctrinae suae specimen, atque
inde emensos labores et sumptus, bene-
ficiis potiri deberent, alii praecipuos, ob-
tentu ordinariae collationis huiusmodi,
contra adversantur: nos, indignum rati
quod temporis mora, quam ad perscru-
tandum accuratius talium probitatem, in-
dustriam et alia requisita intercedere pro
utilitate Ecclesiae necesse est, locum in-

iuriis aperiatur; attendentesque verba praedicta in loco Beneficii cum verbis notae vacationis, quae protinus antecedunt, coniungi, et ad illa dumtaxat referri, ac voluntatem concedentis sensumque concessionis et litterarum praedictarum sic esse, ut dispositio beneficii intra tres menses a die notae vacationis a Sede praedicta fieri, deque gratia facta alicubi apparere debeat, quemadmodum re inter utriusque iuris interpretes iam pridem controversa, summa ratione iudicatum apparet. Vix enim est ut itineribus non modo infestis aut prohibitis, quod fere semper aliquo contingit, sed etiam expeditis, qui ex tam longinquis regionibus ad dictam Sedem profectus, et in ea ad expediendum negotium vel paulisper moratus, in easdem se recipere, tanta temporis angustia possit. Quo circa, aequitate et iustitia suadentibus, praesentium auctoritate, declaramus concessionem Nicolai Papae et litteras praedictas locum omnino non habere, quod ordinarii aut alii collatores praedicti, post lapsum trium mensium ex die notae vacationis in loco beneficii, disponere possint de illis beneficiis praedictis, alias sub concessione et litteris praedictis comprehensis, extra Romanam Curiam in mensibus praedictis, quoquo modo vacantibus vel vacaturis, de quibus intra dictum tempus trium mensium per Romanum Pontificem ac dictam Sedem qualiscumque gratia vel dispositio aut concessio facta fuerit: ne tamen cuiquam licitum sit factam a Sede praedicta dispositionem huiusmodi in longum protrahere, illi, quibus deinceps gratiae huiusmodi concedantur, earum concessionum fidem et testimonium, intra tres menses a die notae vacationis in loco beneficii huiusmodi, vel dictis collatoribus significare, vel in ipso beneficii loco publicare quoquo modo teneantur. Decernentes omnes et quascumque dispositiones de

dictis beneficiis ab eisdem collatoribus post significationem seu publicationem huiusmodi pro tempore factas, nullas et invalidas nulliusque roboris vel momenti fore; sicque in quibusvis causis pendentibus et futuris iudicari debere; necnon irritum et inane quidquid secus super his ab eisdem collatoribus aut quibuscumque aliis, scienter vel ignoranter, contigerit attentari. Quod si forte quisquam collatorum praedictorum fuerit praesentium violator, eum a beneficiorum et officiorum collatione tamdiu suspendimus, donec ipse, veniam petens, restitutionis gratiam a Sede praedicta mernerit obtinere. Ceterum volumus ut praesentium transumptis, etiam impressis, notarii publici manu et sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitutae obsignatis, eadem prorsus fides in iudicio et extra illud, ubique locorum, adhibeatur, quae adhiberetur ipsis praesentibus, si essent exhibitae vel ostensae. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae declarationis, decreti, suspensionis et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac Beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo septuagesimo, sexto kalendas novembris, pontificatus nostri anno quinto.

§ 2. Nuper autem ad aures nostras pervenit dubitare nonnullos de intelligentia illorum verborum praesentiae constitutionis, *Ne tamen etc.* an scilicet ita accipienda sint ut tres menses, intra quos idem praedecessor provisiones apostolicas earumve fidem aut testimonia collatoribus significari, aut in ipso beneficii loco publicari mandat, numerandi sint a die notae vacationis in loco beneficii, an potius a die, quo per Romanum Pontificem

Dubium inde
eritum

ac Sedem Apostolicam de beneficiis huiusmodi qualiscumque gratia vel dispositio aut concessio facta fuerit.

Enodatur.

§ 3. Nos igitur, animadvertentes, ob iustissimas rationes et urgentissimas causas in eadem constitutione superius expressas et deductas, fieri vix posse ut tam exiguo temporis spatio, trium scilicet mensium a die notae in loco beneficii vacationis, ipsorum beneficiorum vacationis in Romana Curia notitia haberi, et de eis disponi, ac demum dispositio ipsa collatoribus significari, aut in loco beneficii publicari queat; propterea his et aliis quae eundem praedecessorem nostrum moverunt rationabilibus de causis adducti, ac litium et controversiarum, quae super praemissis excitari possent, amfractibus et dispendiis salubriter occurrere cupientes, auctoritate apostolica, tenore praesentium, declaramus verba illa ita esse intelligenda, ut quaevis provisiones, dispositiones aut gratiae de beneficiis huiusmodi per Sedem Apostolicam intra tres menses a die notae vacationis in loco beneficii computandos fieri debeant. Et nihilominus sufficiat deinceps intra tres menses a die datae concessionis vel gratiae huiusmodi numerandos, gratiam, provisionem, concessionem seu qualemcumque dispositionem a Sede Apostolica obtentam, vel eius fidem aut testimonium collatoribus significare, vel in ipso beneficii loco quoquo modo publicare.

Clausulae ad
validitatem

Poenae contra
inobedientes

§ 4. Decernentes sic in quibusvis causis pendentibus et futuris iudicari debere, ac irritum et inane quidquid secus super his ab eisdem collatoribus vel quibusvis aliis, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 5. Et nihilominus si quis collatorum praedictorum praesentibus non obedierit, is poenas in eadem constitutione nostri praedecessoris inflictas eo ipso se noverit incursurum.

Bull. Rom. Vol. IX.

§ 6. Volumus autem ut praesentium exemplis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem fides ubique, in iudicio et extra, habeatur, quae haberetur eisdemmet praesentibus, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die III Ianuarii millesimo quingentesimo nonagesimo, pontificatus nostri anno V.

Dat. die 3 ian. 1590, pontif. anno V.

CLXV.

Restitutio taxae equorum ad formam illius quae imposita iam fuit a Paulo Papa IV, cum praescriptione formae eam exigendi.

Sixtus Papa V ad perpetuam rei memoriam

Nostri muneris est Camerae Apostolicae iuribus imprimis consulere atque prospicere, illaque adversus ministrorum illius incuriam et inertiam integre praeservare, ne oblivione obscurantur, vetustateque pereant.

§ 1. Dudum siquidem felicis recordationis Paulus Papa IV, praedecessor noster, per suas in forma brevis editas litteras, sub datum Romae sub annulo Piscatoris, die XX Iulii MDLVI, taxae equorum per subditos Status Ecclesiastici, modo et forma quibus tempore felicis recordationis Iulii III, eius antecessoris, solvebant, ad ipsius Pauli beneplacitum, kalendis dicti mensis Iulii inchoandum, omnino solvi, eosque ad id per iuris et facti opportuna remedia cogi, ordinavit et mandavit.

§ 2. Et deinde per alias eius simili modo expeditas litteras, sub datum die XXIV Augusti eiusdem anni MDLVI, taxas

Fides danda
transumptis.

Proemium

Paulus IV taxam equorum in toto Statu Ecclesiastico impositam ad formam constitutionis Iulii Papae III.

Postea alio modo persolvendam esse decrevit.

praedictas non amplius, ut tempore dicti Iulii III, sed sicut ante impositionem subsidii trecentum millia scutorum per felicis recordationis Paulum III, eius praedecessorem, omnibus populis dicti Status Ecclesiastici factam solvebantur, ab eisdem subditis ad ipsius beneplacitum persolvi voluit et decrevit.

Pius IV tam huiusmodi solutionis publicavit

§ 3. Successive felicis recordationis Pius Papa IV, noster praedecessor, per suas eadem forma expeditas litteras, sub datum Romae, die xv martii MDLX, pontificatus sui anno primo, easdem taxas equorum in universo Statu Ecclesiastico, etiam a tempore praedicto, quo Paulus Papa IV illas pro Camera Apostolica exigi et recuperari mandavit, quoniam exactio huiusmodi tunc executioni demandata non fuerat, citra, et sic successive in futurum, ab omnibus personis, communitatibus et universitatibus, illasolvere debentibus, iuxta taxam antiquam, ex libris eiusdem Camerae extractam, commissariis super exactione huiusmodi deputandis dandam a Francisco Odescalco; tunc Camerae praesidente, manu eius subscriptam, pro eadem Camera omnino exigi et cum effectu recuperari. Ipse enim eidem Francisco praesidenti eas civitates, terras et loca de quibus taxa per eos solvenda huiusmodi non reperta fuisset, aut alias forsande eadem taxa non apparuisset, de novo, iuxta ratam aliorum locorum, taxandi, et taxam debitam et convenientem eis imponendi, ita ut quaelibet communitas et universitas indifferenter taxas huiusmodi solveret, et quoscumque earundem taxarum debitores, ad illarum solutionem iuris et facti remediis cogendi et compellendi plenam et liberam facultatem concessit. Non obstantibus quibusvis concessionibus, gratiis, liberationibus, remissionibus, suspensionibus et aliis contrariis dispositionibus, per quoscumque Romanos Pontifices eius praedecessores ac etiam per ipsum et

Sedem Apostolicam quomodolibet factis, non tamen ex causa onerosa, videlicet emptionis dictarum taxarum, et pretii illarum realis et effectualis solutionis occasione, dummodo de ipsius pretii solutione clare constaret, concessis, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 4. Quae praedecessorum nostrorum litterae licet executioni mandari debuissent, tamen, cameralium exactorum incuria, conventum fuisse accepimus ut, contra eorum officium, Camera in possessione vel quasi exigendi praedictas taxas equorum a plerisque oppidis, castris et locis dictae nostrae provinciae Romandiolae, ante dictas Pii IV litteras taxatis, quae prius illasolvere coeperant, conservare, et a castris, oppidis et locis, quae tunc taxata non reperiiebantur, per Franciscum Odescalcum, iuxta sibi in eisdem litteris praescriptam formam, taxatis, constituere neglexerint, in magnum Camerae detrimentum et iacturam.

§ 5. Volentes igitur, quantum in nobis est, malo huic congruentem afferre medicinam, et Camerae nostrae iura a ministrorum negligentia vindicare; motu proprio et ex certa scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, memoratas Pauli IV posteriores, ac Pii etiam IV, necnon Pii V, praedecessorum nostrorum, super revocatione exemptionum a solutione earundem taxarum, sub datum sub anulo Piscatoris, die vii iunii MDLXVI, emanatas litteras, quarum omnium et singularum tenores hic pro sufficienter expressis et ad verbum insertis haberi volumus, confirmantes, approbantes et eis perpetuae firmitatis robur adiacientes, et quatenus opus sit illas innovantes, suosque sortiri effectus omnino volentes, omnes et singulas taxas praedictas equorum, tam a Francisco Odescalco, quae nunquam solutae sunt, quam in Camerae libris prius taxatas, quae forsitan aliqua ex

Incuria tamen exactorum lata soluta non fuit a nonnullis Castris Romandiolae

Confirmatis praecedentium Pontificum constitutionibus, hoc datum importantibus novam litteram, confici mandata Sixtus.

parte tempore Pauli IV solvi inchoatae, sed non continuatae fuere, a die datae posteriorum Pauli IV litterarum citra et in posterum, perpetuis futuris temporibus, iuxta earundem Pii IV formam et tenorem, ac iuxta taxam e libris Camerae praedictis per alterum ex illius ratiocinatoribus, cum interventu dictae Camerae generalis commissarii, extrahendam et ab eodem commissario subscribendam, sine ulla mora, pro Camera nostra Apostolica integre exigi et recuperari, decernimus et declaramus ab omnibus et singulis communitatibus et universitatibus civitatum, oppidorum, castrorum, pagorum et locorum quorumcumque universae dictae provinciae nostrae Romandiolae, S. R. E. mediate et immediate subiectorum, atque aliis quibuscumque personis, etiam feudatariis, censuariis, dominis locorum, baronibus, marchionatusque, comitatus et quacumque alia dignitate et auctoritate, etiam cardinalatus, fulgentibus, qui castra et iurisdictiones infra limites dictae nostrae provinciae possident, etiam quod nihil ratione castrorum et iurisdictionum huiusmodi Sedi Apostolicae annuatim seu alias persolvant, iis duntaxat exceptis qui eas pretio revera et cum effectu numerato acquisivisse legitime docuerit.

Commissarium deputat ad exigendas taxas huc usque non solutas.

§ 6. Mandantes dilecto filio Nicolao Morono laico Ariminensi, quem ad infra dicenda omnia et singula ac in illis necessaria et opportuna commissarium eligimus, cuique facultatem ad ea exequenda amplam et liberam concedimus, ut communitates, universitates et alias quascumque personas praedictas dictae nostrae provinciae Romandiolae, a quibus taxas praedictas exigi, ut praefertur, declaramus, ad taxas ipsas in manibus thesaurarii dictae nostrae sive illius vice-the-saurarii integre persolvendum, veramque satisfactionem impendendam a die datae

dictarum posteriorum Pauli IV usque ad diem datae praesentium nostrarum litterarum, modo et forma supra scriptis, omnibus suis iuris et facti remediis opportunis, prout camerales ministri et exactores in proventuum Camerae exactione soliti sunt, cogat et compellat; notarioque seu notariis vel actuariis publicis et legalibus, ac executoribus vel subexecutoribus ceterisque ministris ad praemissa necessariis, ad eius arbitrium et nutum nominandis et eligendis, uti possit.

§ 7. Et si quas forsitan inter dictum Nicolaum commissarium ac universitates, communitates aliasque personas praedictas super praemissis vel eorum occasione quomodolibet oriri contigerit contentiones et differentias, nostrae provinciae pro tempore praesidi, quatenus illas, per se vel alium seu alios, breviter et summarie, et sine strepitu ac figura iudicii, manu regia, ac omni et quacumque appellatione remota, ut in materiis cameralibus fieri solet, audiat, cognoscat ac sine debito terminet et decidat secundum praesentes, et non alias, committimus et mandamus.

Litterae, quae hac super re oriri contigerint, praesidi Romandiolae decidendas committunt.

§ 8. Et ut Nicolaus aliquem laborum, quos in occasione huiusmodi impenderet, fructum capiat, ipsum vigesimam partem seu quinque pro quolibet centenarium eorum nummorum, qui dictarum taxarum causaverunt exigentur, et a thesaurario seu vice-the-saurario dictae provinciae memorato recipientur a dictarum taxarum debitoribus, de eorum proprio ipsi Nicolao solvendam, pro rata quantitatibus, quas thesaurarius receperit, praeter scilicet et ultra dictas quantitates, eas neque integras, et quoque absque alicuius vigesimae detractio, ad manus thesaurarii provenire decernimus, consequi; et etiam ultra dictam vigesimam, impensas in viaticis faciendas per ipsum Nicolaum, a legato seu a praeside dictae provinciae pro

Vigesimam commissarii assignat

tempore arbitrandas, liquidandas et taxandas, ab eisdem debitoribus recipere et habere, ad idque eos cogi et compelli posse concedimus.

In posterum huiusmodi la-xam a thesaurariis provinci-arum exigiman-dat.
§ 9. Ceterum a die datæ præsentium in posterum taxas prædictas eisdem modo et forma, per modernum ac alias pro tempore futuros dictæ nostræ provinciae thesaurarios, vel eorum vice-thesaurarios, recuperandas statuimus, illisque ut eas integras studiose exigant et solerti assiduitate præteritorum thesaurariorum indigentiam compensent præcipimus et expressim in mandatis damus.

Clausulae
§ 10. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam dictæ Camerae nostræ clericos et causarum Palatii Apostolici auditores et S. R. E. cardinales, diffiniri, sententiari et iudicari debere, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et sententiandi facultate et auctoritate irritum quoque et inane quidquid secus super his a quoquam, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

Exeutoris præsentis constitutionis deputat.
§ 11. Quo circa dilecto filio Henrico Sanctae Prudentianae presbytero cardinali Caietano, S. R. E. camerario, ac eiusdem Camerae præsentibus clericis, thesaurario et commissario, et eorum singulis, harum serie committimus et mandamus quatenus præmissa omnia et singula manu regia, omni mora, appellatione et exceptione remotis, per censuras ecclesiasticas et poenas pecuniarias privationis feudorum, inhabilitatis ad illa et alias sibi benevisas, aliaque iuris et facti remediis opportunis faciant, præcipiant et mandent firmiter et inviolabiliter impleri et observari.

Contraria huiusmodi
§ 12. Præmissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac quibusvis immunitatibus, exemptionibus ac aliqua possessione vel potius usurpatione non

solvendi dictas taxas, necnon nostra de non tollendo iure quaesito, ac aliis Cancellariae Apostolicae regulis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, in genere vel in specie, per quoscumque Romanos Pontifices ac etiam nos et Sedem Apostolicam quomodolibet, præterquam ex causa onerosa, videlicet emptionis dictarum taxarum in specie et in individuo, media pretii actuali, reali et effectuali exbursatione, dummodo de ea clare et explicite et non alias constet, concessis; ceterisque contrariis quibuscumque. Quibus omnibus, etiam si de illis specialis, specifica et ad verbum expressa mentio habenda esset, eorum tenores pro plene et sufficienter expressis habentes, specialiter et expresse derogamus.

§ 13. Volumus autem quod præsentium transumptis, etiam impressis, manu publici notarii subscriptis et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides, in iudicio et extra, adhibeatur, quae eisdem præsentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Fides danda transumptis.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die xv ianuarii mdcx, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 15 jan. 1590, pontif. anno v.

CLXVI.

Alienationes officiorum seu iurium et emolumentorum, officiis etiam maioribus S. R. E. annexorum, ab officialibus contra formam eorum primævae erectionis factae, rescinduntur, et in posterum fieri prohibentur¹.

**Sixtus episcopus, servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Cum pro suprema iniunctae nobis sollicitudinis cura, atque ea, quae apud Roma-

Exeutoris

¹ Quoad officia a primæva erectione annexa officio vicecancellarii, attente const. xvii Sixti IV, *Divina* tom. v, pag. 252. in § 28 et declarationem huiusmodi Pontificis sub ista constitutione locatam.

nos Pontifices peculiaris existit in tuendis sanctae R. E. rebus, providentia, eiusdem Ecclesiae iura et emolumenta integra conservare naturali divinoque mandato moniti teneamur; cumque ne ea, contra antiquam Romanorum Pontificum vel aliorum, ad quos pro tempore spectat, consuetudinem, aliter quam concedenda sunt, concedantur, aut in alias personas contra concedentium voluntatem attributamque ipsis facultatem transferantur, omni studio cavere debeamus; nulli mirum videri debet si pleraque iura atque emolumenta S. R. E., officiis etiam maioribus annexa, ab obtinentibus dicta officia, qui tamquam fideles et prudentes servi, talenta a Domino accepta dando superlucrari, vel saltem utendo communicare, non autem distrahenda consumere debent, hactenus indebite alienata recuperare, et ne in posterum alienentur, prohibere, optima ratione decernamus.

Causa huiusmodi constitutionis

§ 1. Cum igitur sint aliqua munera aut officia seu potius iura, regalia et emolumenta maioribus officiis annexa, quae aliquibus personis in laborum et meritum renunciationem¹ ab ipsis officialibus gratiose concedi ab initio consueverunt et omnino debuerunt, et nonnulla similiter officia per se existant, quae personis inopia laborantibus ad honestam eorum dumtaxat vitae aut familiae sustentationem a Sede Apostolica liberaliter tributa sunt, nos, ut modus in huiusmodi concessionibus servari debitus hactenus immutatus restituatur, et ne in posterum aliquo pacto immutetur, atque ut beneficii accepti memoria pretii aut oneris impositione non laedatur, et ne officiorum concessorum emolumenta e personis aut familiis, quibus ad eorum sustentationem concessa sunt, egrediantur, aut ipsorum necessitatibus ullo tempore subtrahantur, et ne ulterius Camera Apostolica aliquam iacturam patiatur, quantum

in nobis est statuendum atque consulendum duximus. Summo itaque animi dolore nuper accepimus (id quod, magna etiam cordis perturbatione et iusta indignatione commoti, vix cogitatione revolvere nedum verbis recensere possumus) quosdam ad Apostolicae Sedis officia, etiam præcipua, a Romano Pontifice adscitos, quos officiorum præfatorum iura et emolumenta conservare, et ut ceteris inferioribus officialibus fidei et industriae exemplo essent, amplificare oportebat, propriae salutis immemores, ea, contra antiquam maiorum consuetudinem et attributam facultatem, et contra eius qui contulit voluntatem, et in damnum Sedis et Camerae Apostolicae suorumque in prædictis officiis successorum, alienare, pecuniasque inde collectas in proprios usus convertere non dubitasse. Nec sine maiori animi molestia comperimus eos huiusmodi alienationes subreptitiis et obreptitiis confirmationibus apostolicis approbari procurasse, et se eo pacto tueri et quodam modo excusare voluisse. Quae quidem in re non possumus non summo pere detestari huiusmodi hominum ingrati animi vitium, dum insignem Apostolicae Sedis liberalitatem experti, res eorum fidei creditas et ipsis in usum fructumve tantum concessas, in alios transferre ausi fuerunt, tum sacrilegium eorundem, quod bona ac iura Deo eiusque sponsae sacrosanctae Ecclesiae dedicata præripere veriti non fuerunt; demum impietatem, quod ea quae pauperibus educandis, quae viris religione ac doctrina claris sedulamque ipsi Ecclesiae operam navantibus fovendis destinata sunt, cupide exhaurire et ad propria commoda convertere non timuerunt. Invenimus præterea nonnullos, tum in variis Status nostri temporalis Ecclesiastici locis, tum praesertim in hac alma Urbe nostra, in qua Romani Pontifices prædecessores nostri erga eius-

¹ Cher. legit *remunerationem* (R. T.).

dem Urbis cives et incolas liberales et munificos se saepius exhibuerunt, qui diversa officia, donec ipsi vivant vel eorum familiae extent, in laborum et meritorum remunerationem, vel ad sublevandam eorum indigentiam ab ipsis praedecessoribus nostris acceperunt, apostolica benignitate abutentes, attributaque alimenta negligentes, quasi per iniuriam benefactoris memoriam ingrati animi vitio delere, taliaque sibi elargita officia in alios transferre veritos non fuisse. Nonnullos etiam diversarum nostrae et sanctae Romanae Ecclesiae temporali ditioni subiectarum provinciarum, civitatum et locorum legatos, vicelegatos, gubernatores, magistratus et Romanae Curiae officialium collegia, huiusmodi inferioria officia sive eorum iura et emolumenta, mediante pretio vel responsione, concedere quandoque praesumpsisse.

Irritatio alienationum de quibus in rubrica.

§ 2. Unde nos, detestabiles huiusmodi abusus, ne latius serpent, prohibendos, iustissimaque et severissima sanctione coercendos, et ex Romana Curia Statuque temporali Ecclesiastico prorsus eliminandos esse censes, habita super his cum carnerabilibus fratribus nostris S. R. E. veneralibus maiora deliberatione, de eorumdem fratrum consilio et assensu, et ex certa nostra scientia, deque apostolicae potestatis plenitudine, hac perpetuo valitura constitutione, rescindimus et irritamus, quinimmo maledicimus et execramur omnes et quascumque venditiones, distractiones, pignorationes, hypothecas, necnon deputationes et concessionem ex titulo oneroso ab omnibus supernominatis quomodolibet factas quorumcumque ab ipso initio, sive a primaeva erectione, ex indulto apostolico non alienabilium iurium et emolumentorum, quibuscumque officiis cohaerentium, etiam maioribus, nempe maioris poenitentiarum, vicecancellarum, camerarum, summatorum litterarum

apostolicarum, causarum curiae Camerae Apostolicae generalis auditoris, nostri et pro tempore existentis Romani Pontificis in Urbe vicarii, et eiusdem Urbis gubernatoris ac senatoris, aut aliorum quorumcumque, sub sigillo secretariatus, vicariatus, exercitii, deputationis, custodiae aut alio quovis nomine et vocabulo comprehensorum, etiam sub praetextu compensationis aut remunerationis obsequiorum per dictos officiales maiores Sedi Apostolicae impensorum aut expensarum vel damnorum per eosdem ex quavis causa passorum, vel sub quovis necessitatis et indigentiae quaesito colore, in favorem quarumvis personarum, ut praefertur, factas; ac omnium etiam officiorum, administrationum et iurium, quae vel a praedecessoribus nostris aliquibus personis seu familiis gratiose concessa, vel a praedictis legatis, vicelegatis, gubernatoribus, magistratibus, officialibus aut collegiis, pretio seu gratia, ut praefertur, concessa fuerunt, etiam contractu ultro citroque obligatorio, publicoque instrumento ipsorum concedentium et successorum suorum nominibus solemniter inito et stipulato, necnon praetenso iuramento, aut quacumque confirmatione apostolica postea, etiam iteratis aut multiplicatis vicibus subsecuto, roboratas, quarum omnium et singularum ac instrumentorum et confirmationum huiusmodi tenores praesentibus haberi volumus pro plene et sufficienter expressis.

§ 3. Declarantes nemini licuisse nec facere huiusmodi conventiones, contractus et pacta, ultra facultatum ipsis concessarum limites, in detrimentum Sedis et Camerae Apostolicae suorumque in officiis per eos obtentis successorum, super praemissis inire et celebrare; ideoque tam ipsos contractus, conventiones, pacta et quaecumque instrumenta inita et celebrata, nulla, invalida ac viribus omnino vacua

Et omnium instrumentorum de super celebratorum quacumque cautela monitorum.

existere, quam etiam iuramenta super contractibus huiusmodi praestita, ex hoc ipso illicita nequaquam servanda esse, ac super illis editas a praedecessoribus nostris confirmationes, quibuscumque praeservativis, restitutivis, mentis attestativis, derogatoriis derogatoriis, aut aliis fortioribus, insolitis atque efficacissimis clausulis irritantibusque et aliis decretis munitas, tamquam in fraudem decretorum et canonicarum sanctionum per subreptionem vel obreptionem seu, ut dicitur, per praedecessionem extortas verius quam obtentas, ac pariter nullas et irritas esse et censeri. Cum nequaquam credendum sit quempiam ex eisdem praedecessoribus nostris voluisse confirmare quod non licet; nec verisimile sit (prout alias a quibusdam in similibus gratiarum confirmationibus expressum ac narratum fuisse accepimus), pro solvenda vel restituenda dictis officialibus alienantibus exigua pecuniarum summa, pro servitiis Sedi Apostolicae praestitis aut sumptibus eiusdem Sedis causa susceptis erogata, ipsius Camerae Sedisque Apostolicae aerarium ad eo unquam exhaustum fuisse aut iis angustiis laborasse ut necesse fuerit ad huiusmodi alienationes earumque confirmationes tam perniciosas devenire. Cumque ex hoc ipso satis appareat ipsos praedecessores subdola et fallaci impetrantium calliditate circumventos fuisse, non autem vere id approbasse, quod, ut diximus, non ipsius Camerae, sed eorumdem alienantium lucro cessit, qui praesertim eodem tempore se plane ingratos et Apostolicae Sedis beneficiis prorsus indignos demonstrarunt. Si enim Dominus efficiendum censuit in tenebras exteriores servum malum, pigrum et inutilem, quia traditum sibi talentum fodiens, in terram abscondit ac superlucrari omisit, sed tamen quod acceperat, integrum, sine ulla diminutione, servavit et reddidit, quanto

graviori supplicio eum affecisset, qui illud ipsum defraudare, defraudatumque Apostolicae confirmationis tegumento celare, fraudemque mendicato ab ea approbationis praetextu pertinaciter tueri ausus esset? Praeterea, si Ananiam de pretio proprii agri fraudata parte mentitum, illico, in fraudis poenam, ad Apostolorum pedes procidentem expirasse legimus, eos qui sacrae Romanae Ecclesiae iura integra in suam utilitatem convertere, nedum de suis aliquid retinere student, iis et gravioribus poenis afficiendos esse non censebimus?

§ 4. Ac propterea illos, qui praedicta iura, regalia, administrationes atque emolumenta alienata aut quomodolibet gravata detinent, uti intrusos et detentores, ab illis eorumque exercitio, praetensa etiam immemorabili possessione, seu quasi per superiores officiales a quibus dependent, vel alios ad quos spectat, propria auctoritate, manu regia, de facto, sine aliqua monitione, citatione, causae cognitione, iudicis decreto, declaratione aut ministerio, et absque ulla pecuniarum aut pretii vel pignoris restitutione, et sine spoliis vel attentatorum vitio eiici, expelli, amoveri et privari, et ad tradendas et consignandas quascumque scripturas ad huiusmodi officia spectantes, quas penes se habent, necnon ad restitutionem fructuum dictorum officiorum a die obitus earum personarum, quae illa, ut praefertur, vel alias eis vendiderunt aut concesserunt, decursorum, et ab iis forsitan perceptorum, aut penes quoscumque existentium, cogi et compelli, et alios in eorum locum, gratis tamen nec alias, subrogari libere et licite posse ac omnino debere: eosque tantum actionem repetendi pretii aut pignoris, vel delendae et extinguendae obligationis contra eorum personas, cum quibus ipsi ab initio contraxerint, eorumque haeredes et bona siquae extent,

Possessio cuiusque statim auferatur.

habere, ipsosque, qui pretia vel pecunias ipsas sic indebite receperint, eorumve haeredes ad restitutionem teneri, atque ad id iuris et facti remediis opportunis cogi et compelli posse. Officia vero et administrationes ultimo dicta, gratuito, ut dictum est, certis personis eorumve familiis concessa, et deinde ab eis de facto alienata, eo ipso Camerae Apostolicae applicata, et ad eam devoluta esse et censeri, nec solum emptores, verum etiam venditores, omni iure sibi in eis vel ad ea quomodolibet competenti cecidisse.

§ 5. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, Camerae Apostolicae clericos, praesidentes ac S. R. E. cardinales, in quibusvis causis et instantiis motis et movendis, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiri debere; et si secus super his a quoquam; quavis auctoritate, scienter vel ignoranter attentatum forsitan est, hactenus vel in futurum attentari contingerit, irritum et inane decernimus et declaramus.

§ 6. In posterum vero, ne quis ex superius nominatis, aut quacumque, etiam episcopali, archiepiscopali, patriarchali vel alia maiori, etiam cardinalatus, dignitate praefulgens, tale crimen attentare, aut quicquam ex praemissis vendere, alienare, pignoraré, obligare aut hypothecare, vel sub responsionis aut mercedis promissionis receptione ad dictorum officiorum exercitia quempiam deputare audeat seu praesumat, sub interminatione divini iudicii ac maledictionis aeternae, districtius interdiciamus et prohibemus.

§ 7. Volentes quod omnino ipsa officia, prout cuque ab initio per Sedem Apostolicam concessa sunt, ita etiam integra et intacta, cum omnibus suis iuribus et emolumentis, pertinentiis, an-

nexis et connexis, retineantur, ac Sedi et Camerae Apostolicae perpetuo conserventur.

§ 8. Si quis autem extiterit praesentis nostrae constitutionis in aliquo violator, non solum praedictas venditiones, alienationes, hypothecas, pignorationes, concessionem, assignationes vel deputationes, aliasque similes vel dissimiles conventiones, posthac de cetero faciendas, ac quicquid illarum praetextu secutum fuerit, etiam apostolica vel alia quavis auctoritate roboratum, pariter ex nunc prout ex tunc et e contra annullamus, rescindimus et irritamus, declarationesque et decreta ac facultates et alia quaecumque superius expressa, ad illas in omnibus et per omnia extendimus et ampliamus; verum etiam eos, qui fuerint nostrae huius prohibitionis de facto transgressores, ipso iure omnibus et quibuscumque per eos obtentis seu obtinendis ecclesiasticis officiis, beneficiis, muneribus, gradibus, honoribus, dignitatibus, attento quod illis sese tanto facinore perpetrato indignos reddiderunt, privamus, necnon privatos, ac ad ea et alia postea obtinenda perpetuo inhabiles et incapaces, infames, ignominiosos, ac perpetuae infamiae et ignominiae labe et macula eis inusta notatos atque intestabiles declaramus, ita ut illis portae numquam pateant dignitatum, quinimo in sempiternae maledictionis et anathematis poenam in aeternum condemnati et traditi censeantur.

§ 9. Non obstantibus praemissis, ac de iure quaesito non tollendo Cancellariae Apostolicae regula, et quibusvis statutis aut diuturnis et pacificis possessionibus seu quasi, quae usurpationes censeri debent, necnon pro illorum confirmatione, etiam motu proprio, et ex certa scientia ac titulo oneroso praemissis, vel aliis gravioribus et urgentioribus de causis sub quibuscumque tenoribus et formis, et

Transgressores multis poenis ligantur.

Contraria nulla innoventur.

cum praedictis vel aliis efficacioribus, validioribus ac prorsus inexcogitatis clausulis et verborum conceptionibus per quoscumque nostros praedecessores aut nosmetipsos et Sedem praedictam concessis gratis aut litteris apostolicis, etiam saepius approbatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi in eis caveatur expresse quod illis, non nisi eorum tenoribus ad verbum insertis, ac modis et formis inibi traditis ad unguem servatis, aut nonnisi certarum, quarum interest, personarum expresse ad id accedente consensu, vel eis saltem prius satisfacto, derogari ullo modo possit, aliter factae derogationes nullius sint roboris vel momenti, tenores huiusmodi, perinde ac si, forma requisita plene adimpleta et observata, ad verbum inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 10. Nostrae tamen mentis atque intentionis non est per praesentes in aliquo immutare statum officiorum, quae maioribus officiis annexa ab ipso initio ex indulto apostolico, pretio vel recognitione aliqua interveniente, conceduntur et vacabilia sunt, quorum, cum pro tempore vacant, collatio sive titulo oneroso concessio seu quaevis alia dispositio ad ipsos officiales hactenus pertinere consuevit, in quibus, quo minus ipsi officiales ut prius illa concedere, pretiumque inde percipere, seu alias de eis disponere valeant, nulum in posterum praecudicium generari volumus.

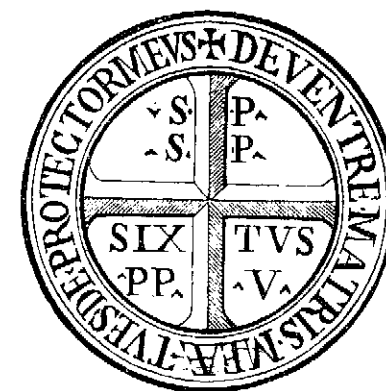
§ 11. Ut autem praesentes litterae omnibus innotescant, mandamus illas ad valvas basilicae Lateranensis, et Principis Apostolorum de Urbe, necnon Cancellariae Apostolicae de more affigi et publicari, eorumque exemplis, etiam impressis, notarii publici manu subscriptis, eandem

prorsus fidem adhiberi, quae ipsis originalibus adhiberetur exhibitis vel ostensis.

§ 12. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae rescissionis, irritationis, maledictionis, execrationis, declarationis, decreti, mandati, concessionis, interdicti, prohibitionis, voluntatum, annulationis, extensionis et privationis infringere, vel ei ausu temerario contraire.

Si quis autem etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo octuagesimo nono, xviii kalendas Februarii, pontificatus nostri anno v.

† Ego Sixtus, catholicae Ecclesiae episcopus, subscripsi.
 † Ego Ioann., episc. Ostiens., card. Sancti Georgii.
 † Ego Alph., episc. Portuen., card. Gesualdus.
 † Ego Innicus, episc. Tusculan., card. de Aragona.
 † Ego Mar. Ant., episc. Praenest., cardinal. Columna.
 † Ego Ptolomaeus, episc. Sab., card. Comen.
 † Ego Gabriel, episc. Albanen., card. Paleottus.
 † Ego Marcus Silius, tituli Sanctae Ma-

Papae subscr.

Cardinalium subscript.

Iussio hanc bullam publicandi.

- riae Transtyberim, cardinalis de Altemps.
- † Ego F. Michael Bonellus, tituli Sancti Laurentii in Lucina, cardinalis Alexandrinus.
- † Ego Lud., tit. S. Anastasiae, card. Madrutius.
- † Ego Nicolaus, tit. S. Praxedis, card. Senon.
- † Ego Iulius Antonius, tit. Sancti Bartholomaei in Insula, cardinalis Sanctae Severinae.
- † Ego Hieronymus, tit. S. Susannae, card. Rusticus.
- † Ego Ioannes Hieronymus, tituli Sancti Ioannis ante Portam Latinam, card. Albanus.
- † Ego Hieronymus, tit. S. Prisciae, card. Simoncellus.
- † Ego Petrus, tit. S. Hieronymi Illir., card. Deza.
- † Ego Ant., tit. Ss. Ioan. et Pauli, card. Carafa.
- † Ego Ioannes Antonius, card. Sanctorum Quatuor.
- † Ego Ioannes Baptista, cardinalis Sancti Marcelli.
- † Ego Iulius, tit. S. Eusebii, card. Cananus.
- † Ego Nicolaus, tit. S. Caeciliae, card. Gremon.
- † Ego Antonius Maria, tituli Sanctae Mariae de Pace, card. Salviatus.
- † Ego Vincentius, tit. S. Clementis, card. Montis Regalis.
- † Ego Philippus, tit. S. Sabinae, card. Spinula.
- † Ego Scipio, tit. S. Salvatoris in Lauro, card. Lancellottus.
- † Ego Vincentius, tit. S. Alexii, card. Gonzaga.
- † Ego Io. Bapt., tit. S. Mariae in Aracoeli, card. Castrucci, Signaturae Iustitiae praefectus.
- † Ego Federicus, tituli Sancti Stepha-

- ni in Monte Coelio, cardinalis Cornelius.
- † Ego Dominicus, tituli Sancti Laurentii in Pane Perna, cardinalis Pinellus, Sanctae Mariae Maioris archipresbyter.
- † Ego Hippolytus, tit. S. Pancratii, cardinalis Aldobrandinus, maior poenitentarius.
- † Ego Hieronymus, tit. S. Petri ad Vincula, card. de Ruvere.
- † Ego Franciscus Hieronymus, tit. Sanctae Mariae super Minervam, card. Aesculanus.
- † Ego Franciscus Constantius, tituli Sancti Petri in Monte Aureo, cardin. Sarnanus.
- † Ego Gulielmus, tit. S. Martini in Montibus, card. Alanus.
- † Ego Scipio, tit. S. Mariae de Populo, card. Gonzaga.
- † Ego Antonius, tit. S. Vitalis, cardinalis Saulius.
- † Ego Evangelista, tit. S. Matthaei in Merula, cardinalis Cusentinus, archipresbyter S. Petri.
- † Ego Ioan., tit. S. Mariae Transpontinae, card. de Mendoza.
- † Ego Marianus Perbenedictus, Ss. Petri et Marcellini, cardinalis de Camerino.
- † Ego Franc., S. Mariae in Via-Lata, diac. card. Sfortia.
- † Ego Alexander, Sancti Laurentii in Damaso, diac. card. Montaltus, vice-cancellarius.
- † Ego Hieronym., S. Eustachii, diac. card. Matthaeius.
- † Ego Benedictus, Sanctae Mariae in Cosmedin, diaconus cardinalis Iustinianus.
- † Ego Ascanius, S. Nicolai in Carcere, diac. card. Columna.
- † Ego Federic., S. Agathae, diac. card. Borromaeus.
- † Ego Aug., S. Adriani, diac. card. Cusanus.

† Ego Franciscus Maria, Sanctae Mariae in Dominica, diaconus cardinalis a Monte.

† Ego Guido, Ss. Cosmae et Damiani, diac. card. Pepulus.

Anno a Nativitate Domini MDCX indict. III die vero XXVIII men. ian. pontif. Sanctissimi in Christo Patris, et D. N. D. Sixti divina provid. Papae V, anno v, retrospectae litterae apostolicae affixae et publicatae fuerunt in valvis basilicae Lateranensis, ac Principis Apostolorum de Urbe, necnon Cancellariae Apostolicae, per me Franciscum Baron eiusdem SS. D. N. Papae cursorem.

Pompaeus Guerra, Mag. Cursor.

Dat. die 15 ian. 1590, pontific. anno v.

Sequitur declaratio et confirmatio officiorum vice-cancellarii sanctae Romanae Ecclesiae.

Sixtus Papa V, motu proprio, etc.

Vice-cancellarius habet et ad sui commodum concedit officia hic designata I.

§ 1. Cum sanctae Romanae Ecclesiae vice-cancellarius pro tempore existens, regentis Cancellariae Apostolicae, ac sex maioris cum assignatione emolumentorum officii minoris gratiae, et quindecim minoris praesidentiae abbreviatorum, et viginti quinque sollicitatorum litterarum apostolicarum, ac duodecim notariorum auditorum causarum Palatii Apostolici, ac tria cubiculariorum, et septem scutiferorum de numero participantium, ac viginti sex S. Petri, et tresdecim S. Pauli, necnon duo de Lilio, et viginti priorum² militum, ac custodis, notariatusque et ostiarii eiusdem Cancellariae, atque unum notariorum contradictarum, et aliud de consuetis nuncupata, ac nonnulla alia ipsius Vice-cancellariae seu Cancellariae officia, tam per obitum, resignationem et privationem, quam forsitan alias pro tempore vacantia, personis eidem vice-cancellario

¹ Quoad officium Abbreviatorum extat clara Sixti IV assignatio in eius Constit. XVII, *Divina*, tom. v, pag. 252. ² Cherub. *Florum* (R. T.).

benevisis ad vitam recipientium conferre et assignare, neque illis, ad eiusdem vice-cancellarii libitum, simili modo quo Romanus Pontifex de aliis Romanae Curiae officiis disponere solet, disponere consueverit, et in possessione seu quasi disponendi de eisdem officiis, ut praefertur, expressione¹ Romanorum Pontificum, vel forsitan concessione sive indulto apostolico, per plures annos fuerit, prout est etiam de praesenti.

§ 2. Nos, ad quorum notitiam devenit vice-cancellarium pro tempore existentem consuevisse et solitum fuisse de dictis officiis, etiam pacto pretio, ad libitum suum, ut praefertur, disponere, dignitati praedicti officii vice-cancellariatus ac illud pro tempore obtinentis, necnon ab eo officia praedicta recipientium quieti et securitati in praemissis providere volentes, motu simili, non ad dilecti filii nostri Alexandri S. Laurentii in Damaso diaconi cardinalis Montalti, eiusdem S. R. E. vice-cancellarii, ac etiam litterarum apostolicarum summatoris, nostri secundum carnem ex sorore pronepotis, vel alterius pro eo nobis desuper oblatae petitionis instantiam, sed ex mera liberalitate certa quae scientia nostris, ac de apostolica potestatis plenitudine, concessionem, indulta, consuetudinem, permissionem et possessionem huiusmodi (etiamsi de applicatione dictorum officiorum aut aliquorum ipsorum eidem vice-cancellariatus officio aut facultate, sive concessione vel indulto, illa aut aliqua ipsorum, vendendi aut ad libitum suum de eis disponendi non appareret, ac etiam quandoque constet praefatum vice-cancellarium de praedictis officiis aut eorum aliquo semel tantum aut bis vel pluries disposuisse, et in suppressione eorum vel aliquorum ex eis, nova quae erectione, nullam eidem vice-cancellario de illis disponendi facultatem fuisse concessam, apostolica auctoritate confirmamus

¹ Forte ex cessione (R. T.).

Hic Pontifex huiusmodi vice-cancellarii facultatem comprobat.

et approbamus, ac praesentis scripti patrocinio communimus, suppletes omnes et singulos tam iuris quam facti et aliarum solemnitarum omissarum defectus, si qui intervenerint in eisdem.

Ampliatque et ostendit.

§ 3. Et nihilominus, potiori pro cautela, ne quicquam praemissorum in dubium aliquo tempore revocari contingat, motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, statuimus et ordinamus, eidemque Alexandro cardinali et pro tempore existenti vice-cancellario concedimus et indulgemus ut, quotiescumque officia praefata, quorum omnium quantitates, qualitates et iura, institutiones et erectiones, cum quibusvis qualitatibus, decretis, conditionibus et formis, praesentibus haberi volumus pro expressis, per cessum vel decessum aut promotionem, privationem seu quamvis aliam dimissionem eorum, qui officia praefata pro tempore obtinebunt, vacare contigerit, quae omnia et singula officia praefata vacationibus, quemadmodum officia nostra subiecta sunt, etiam subiacere volumus, decernimus et declaramus, illa omnia ad liberam ipsius Alexandri cardinalis et pro tempore existents vice-cancellarii voluntatem et dispositionem, etiam pacto pretio, pertinere. Possitque idem Alexander cardinalis et pro tempore existens vice-cancellarius, aut per eum ad hoc specialiter deputatus, illorum omnium et singulorum, capta solita impositione, resignationes recipere et admittere, ac per suas litteras suo sigillo pendente munitas, de illis dum pro tempore vacaverint, etiamsi illa eorumque emolumenta ab initio, sive in eorum prima erectione, ex indulto apostolico alienabilia non sint, et quodcumque appareat de huiusmodi officiis aut aliquo eorum Romanum Pontificem disposuisse per se ipsum aut eius locumtenentem, aut ad hoc speciale mandatum habentem, quibusvis personis, cum quarumcumque con-

stitutionum et litterarum apostolicarum in contrarium facientium derogatione, in omnibus et per omnia, ad instar Romani Pontificis, providere, seu illa vendere et alienare absque poenarum et censurarum, etiam ecclesiasticarum, incursu, et exigentibus personarum meritis et sufficientia, super earundem personarum, quibus ipse providerit, de huiusmodi officiis requisitarum qualitatibus defectu, cum sibi placuerit, dispensare, et easdem personas ad ipsa officia, constitutionibus praefatis, quarum tenoribus non obstantibus, habilitare; et illi, quibus de eisdem officiis dictus Alexander cardinalis et pro tempore existens vice-cancellarius seu deputandus suis litteris duxerit providendum, ad officia ipsa, absque aliqua contradictione aut aliarum litterarum expeditione, recipiantur et admittantur, ita quod litterae praefatae Alexandri cardinalis seu deputati vel pro tempore existents vice-cancellarii valeant et perpetuae firmitatis robur obtineant, et his quibus concessae sunt plenissime suffragentur, ac si super praedictis officiis litterae apostolicae confectae et expeditae fuissent.

§ 4. Decernentes dictum Alexandrum cardinalem et pro tempore existentem vice-cancellarium, super dispositione dictorum officiorum, ut praefertur, faciendam, provisoresque ab eo, de illis, per nos aut successores nostros Romanos Pontifices eorumque datarios, et eiusdem Romanae Ecclesiae camerarium, vel Camerae Apostolicae praesidentes, clericos aliosve quoscumque, quavis auctoritate et potestate fungentes, ullo unquam tempore, quavis occasione vel causa, etiam iusta vel iniusta, impediri, inquietari vel molestari non posse neque debere. Minusque praesentem gratiam, et, si videbitur, desuper conficiendas litteras, quovis praetextu, et ex quocumque capite, de subreptionis vel obreptionis vitio aut intentio-

Clausulas praeservatas apponit.

nis nostrae vel alio quovis defectu notari, impugnari, invalidari, in ius vel controversiam revocari, ad termines iuris reduci, aut adversus illas quodcumque iuris, facti vel gratiae remedium impetrari posse, neque sub quibusvis similibus vel dissimilibus gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus aut aliis contrariis dispositionibus, per nos vel successores nostros Romanos Pontifices aut dictam Sedem, ex quibusvis causis, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, etiam consistorialiter, pro tempore factis et faciendis, comprehendi et comprehensas censi, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum et validum statum restitutas, repositas et plenarie reintegratas, ac de novo, etiam sub data posteriori, per dictum Alexandrum cardinalem et pro tempore existentem vice-cancellarium quandoque eligenda, concessas, validas et efficaces adversus quascumque impugnationes et revocationes existere. Ipsumque Alexandrum cardinalem et pro tempore existentem vice-cancellarium, ad superius expressa et praenarrata in toto vel parte verificandum seu probandum, aut praesentem gratiam et litteras desuper conficiendas quodcumque purificandum minime teneri, sed sola praesentium narrativa, absque alia probatione seu verificatione aut purificatione sufficere, eique, in iudicio et extra, ubique stari, sed nec aliquam probationem, cuiuscumque naturae et speciei illa sit vel fuerit, in camerarium adduci vel admitti. Quinimmo, etiam si superius expressa et narrata huiusmodi minus vera sint, et contrarium quodcumque probari contingat, nihilominus praesentes et desuper conficiendas litteras suum plenarium effectum consequi, praedictumque Alexandrum cardinalem et pro tempore existentem vice-cancellarium illis et eorum effectu potiri et gaudere.

§ 5. Sicque in praemissis omnibus et singulis per quoscumque iudices, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac eiusdem S. R. E. cardinales, sublata etc. iudicari et definiri debere; irritumque et inane quicquid secus in contrarium praemissorum, absque dicti Alexandri cardinalis et pro tempore existents vice-cancellarii ¹, etiam in consistorio, de fratrum consilio contigerit attentari.

§ 6. Non obstantibus de iure quaesito non tollendo, et gratis ad instar non concedendis; aliisque Cancellariae Apostolicae regulis editis, et etiam in crastinum assumptionis cuiuscumque Romani Pontificis ad summi apostolatus apicem edendis. Necnon Symmachi, Pauli II, Innocentii VIII, Pauli IV et Pii V, ac quorumcumque aliorum Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, de rebus Ecclesiae seu Camerae et Sedis Apostolicae non alienandis, ac male alienatis recuperandis; necnon Pii etiam IV de similibus gratiis in Camera infra certum tempus, a die illarum concessionis computandum, registrandis et insinuandis, ita quod ad praesentem gratiam registrandum et insinuandum idem Alexander cardinalis et pro tempore existens vice-cancellarius nullo unquam tempore teneatur, nec propterea illa nulla sit; aliisque apostolicis ac in generalibus conciliis specialiter vel generaliter contra praemissa vel eorum aliqua quomodolibet, etiam per nos, consistorialiter et de fratrum consilio, et praesertim nostra ² sub datum videlicet xviii kalendas februarii, pontificatus nostri anno v, disponente ne officiales officia eorumve emolumenta eorum officiis annexa alienare possint, editis et edendis, aliisque constitutionibus et ordinationibus ac officiorum huiusmodi erectione et fundatione, ac Camerae praefatorum etiam iuramento, etc., roboratis, statutis et consuetudinibus, usibus, naturis, stabilimentis et

Clausulam sublatam, etc. addit.

Clausulas derogatorias annectit.

¹ Deest forsitan approbatione (R. T.) ² Haec bulla est quae praecedat.

etiam novis reservationibus, eorumque innovationibus; privilegiis quoque indultis et litteris apostolicis, per praefatos et quoscumque alios Romanos Pontifices praedecessores, ac nos et dictam Sedem, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, ac consistorialiter, et per viam generalis legis et statuti perpetui, ac ex quantumcumque gravibus et onerosis causis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, etiam vim contractus inducentibus, ac etiam irritantibus et aliis decretis, in genere vel in specie, ac alias quomodolibet etiam iteratis vicibus concessis, approbatis et innovatis, et quocumque tempore, etiam longissimo, observatis, etiam praemissa fieri specialiter et expresse prohibentibus. Quibus omnibus, etiam si de illis, etc., eorum tenores, etc., latissime hac vice dumtaxat, specialiter et expresse, motu, scientia et potestatis plenitudine paribus, derogamus, eaque omnia in quantum praemissis obesse, aut illorum executionem et effectum retardare possent, omnino tollimus et abrogamus, ac pro sublatis et abrogatis habere volumus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Solamque
causam suffi-
cere docernit.

§ 7. Volumus autem quod praesentis cedulae sola signatura sufficiat et ubique fidem faciat, etiam absque data et registratura ac publicatione. Quodque, si videbitur, huiusmodi cedula in quinterno Cancellariae describatur, et etiam sine publicatione, data et registratura ei fides omnino adhibeatur, in iudicio et extra, perinde ac si litterae etiam sub plumbo expeditae essent, quae nihilominus expediri possint per Breve nostrum, sub quacumque data, stylo Cancellariae et Camerae praefatarum, ac regulis et constitutionibus, necnon privilegiis, regulatoribus supplicationum apostolicarum et aliis praefatae curiae officialibus concessis in con-

trarium disponentibus, et aliis non obstantibus quibuscumque.

Placet, et ita motu proprio mandamus.

Lecta, et puh. fuit suprad. const. Romae in Cancell. Apost. anno Incarnat. dominicae millesimo quingentesimo nonagesimo, die vero III mensis aprilis, pontif. S.D.N.D. Sixti divina providentia Papae V, anno V.

CLXVII.

Confirmatio nonnullorum decretorum per commissarium et visitatorem in provincia Romandiolae deputatum factorum, pro bono regimine et gubernio comitatus et civitatis Caesenaensis.

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam

Inter innumeras pastoralis nobis, divina annuente clementia, iniuncti muneris curas, in ea praecipue cogitatione assidue versamur, ut civitates et loca ditioni nostrae temporali subiecta tranquille feliciterque regantur, gubernentur atque instituantur, populi que nobis subditi, quantum provideri humana ratione potest, a potentioribus non opprimantur et affligantur; atque abusus, qui vel temporum varietate vel hominum licentia sensim obrepunt, tollantur et de medio removeantur, ne quid iniuriosum, ne quid depravatam, ne quid corruptum utilitatem, pacem atque iustitiam publicam invertat et perturbet.

§ 1. Quare, ab hinc fere triennium certos Camerae nostrae Apostolicae clericos (cum nos, summae rerum intenti, et tot tantisque oneribus, quae pro totius christianae reipublicae communi salute nostris cervicibus sustinemus, distensi, per

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

Papae subse.

Et ordium

Ante triennium Pontifex nonnullis graves viros elegit, qui provinciae et loca Status Ecclesiae visitarent.

nosmetipsos id exequi non possemus) visitatores et commissarios nostros ad eas civitates, oppida et loca visitandum eaque ordinandum, et quidquid in eis correctione et reformatione indigeret nobis referendum, ut retractari et coerceri et salubrius ordinari possent, misimus.

Eos inter Alexander Centurionus visitavit Caesenam

§ 2. Inter quos dilectus filius Alexander Centurionus, dictae nostrae Camerae clericus, noster in provincia Romandiolae visitator et commissarius a nobis deputatus fuit, qui, inter eius provinciae sibi commissam loca, comitatum civitatis nostrae Caesenaensis visitavit.

Nonnullaque efformavit statuta;

§ 3. Visisque et mature cognitis comitatus ipsius legibus seu statutis vel consuetudinibus et moribus, diligenterque investigato illius regiminis modo, non pauca coercenda, reformanda et ex integro statuenda, providenda et decernenda deprehendit.

Quae confirmavit Sixtus

§ 4. Cumque ea omnia distinctim et ordinatim ab eo nobis vel congregationi ad hoc a nobis institutae relata et communi omnium voto, uti iuri et honestati congruentia, statuque et regimini dicti comitatus apprime utilia et necessaria, laudata et comprobata fuerint, ac dilectus filius Nicolaus Moronus locumtenens Ariminensis, dicti comitatus nomine, pro illorum confirmatione nobis humiliter supplicari fecerit; nos, huiusmodi supplicationibus inclinati, dictorum decretorum totum tenorem, nec ullo prorsus verbo omisso, praesentibus inferri et notari fecimus; et ut decreta ipsa firmiter consistant, et in futurum ab iis, quos attingunt et attingent, inconcusse impleantur et inviolate serventur, motu proprio, et ex certa nostra scientia, et de apostolica potestatis plenitudine, decreta omnia infra inserta, prout iacent, apostolica auctoritate, tenore praesentium, approbamus et confirmamus, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adicimus, omnes-

que et singulos tam iuris quam facti et solemnitatum forsitan requisitarum defectus, si qui intervenerint in iisdem, supplemus, et potiori pro cautela haec eadem de novo decernimus et statuimus.

Nequearias apponit clausulas

§ 5. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, et S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; necnon irritum et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Executores constitui.

§ 6. Quo circa dilectis filiis provinciae nostrae Romandiolae praesidibus vel legatis seu vice-legatis nunc et pro tempore existentibus per praesentes mandamus quatenus ipsi vel alter eorum faciant auctoritate nostra omnia in infra insertis decretis expressa et contenta integre, inviolate et ad unguem, perpetuis futuris temporibus, observari, sub poenis in eisdem decretis comminatis et inflictis, aliisque gravioribus, etiam corporalibus, eorum arbitrio infligendis, augendis et moderandis. Contradictores quoslibet et rebelles et praemissis non parentes, per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis.

Obstantia tollit

§ 7. Non obstantibus quibuscumque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon pia memoriae Pii PP. IV, etiam praedecessoris nostri, de registrandis gratis interesse dictae Camerae concernentibus in libris praefatae Camerae infra certum tunc expressum tempus; ac dictarum civitatum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apo-

stolicis, ac exemptionibus et immunitatibus in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Decreta, de quibus supra.

Servanda concordia inter comitatum et civitatem facta ab Alexandro Centurione super solutione onerum extraordinariorum.

Decretorum quorum supra fit mentio tenor infrascriptus est.

I. Primo cum inter comitatum Caesenae et civitatem lis et controversia saepius compromissa in Sacro Rotae Romanae Auditorio super oneribus extraordinariis in dies occurrentibus, ad quorum ratam partem solvendam civitas comitatus gravare praetendebat; cum ipsa ratam suam ex redditibus publicis solveret iuxta decisionem cameralem a bonae memoriae Episcopo Narniensi anno MDLXIX factam, rebusque aliis in actis causae et causarum huiusmodi latius deductis, multos annos duraverit, maxima utriusque partis impensa et incomodo. Cumque ea, et civibus et comitativis consentientibus, a reverendissimo domino Alexandro Centurione, Camerae Apostolicae clerico, visitatore apostolico, dirempta et composita fuerit, ut in instrumento compositionis et concordiae die secunda ianuarii MDLXXXVIII per acta domini Andreæ Martini, Camerae Apostolicae notarii, ad quod habeatur pro veritate relatio. Proinde instrumentum huiusmodi firmiter et inviolabiliter utrinque observari et adimpleri mandatur, sub poenis centum ducatorum, Camerae Apostolicae, quoties contraventum fuerit, applicandorum, ipso facto per primo contravenientem persolvendorum, expensaeque occasione dictae concordiae dumtaxat a duodecim procuratoribus dicti comitatus factae, illis acceptae ferantur et refundantur; ne ob negotium comitatus utilissimum, quod gesserunt, damnum consequantur.

II. Curetur omnimodo ut numerus procuratorum comitatus non sit amplius vel minus duodecim, videlicet trium pro quolibet ex quatuor quarteriis, iuxta formam capitulorum ex ordine Sacrae Consultae tempore felicitis recordationis Gregorii Papae XIII factorum; et ut haec executio fiat, si ex aliquo dictorum quarteriorum ultra tres procuratores, ex aliquo vero minus tribus inventi fuerint, procuratores eius quarterii seu quarteriorum, qui trium procuratorum numerum, ut praefertur, excesserint, omnes imbussulentur, cum praesentia et interventu dicti gubernatoris Caesenae, et sorte ex illis extrahantur tres, qui officium exerceant. Ceteri autem removeantur ab officio et administratione: qui vero post huiusmodi imbussulationem et extractionem usque ad numerum duodecim deficiant, ex eo quarterio, quod minus quatuor procuratoribus habebit, iuxta praedicta capitula suppleantur. Et ut quanto citius ad hanc executionem duodecimi procuratorum in totum deveniant, interim inhibeatur procuratoribus illius quarterii, qui tres excesserint, ne officium exerceant donec imbussulatio et extractio praedicta facta fuerit: quin etiam ex nunc inhibiti et suspensi censeantur sub poena quinquaginta ducatorum, ex quibus duae quartae partes Camerae Apostolicae, reliquae duae quartae partes inter procuratorem fisci et accusatorem dividantur. In procuratoribus vero in locum deficientium eligendis, tam quoad scrutinium et imbussulationem faciendam, quam quoad eligendorum qualitatem, servetur omnino forma dictorum capitulorum, eaque executioni mandetur.

III. Quatuor priores sive regentes comitatus in fine anni eorum officii, exactoresque ac ceteri ministri teneantur reddere legitimam et debitam rationem omnium et singulorum per eos gestorum et administratorum coram domino guber-

Duodecim tantum procuratores pro toto comitatu eligendi modo et sub poenis hic praefixis.

A ministris quolibet anno suae administrationis ratio reddenda cum interventu quatuor personarum a quolibet quarterio eligendarum.

natore Caesenae, cum interventu aliorum, non duodecim, ut hodie, non sine magna confusione et litium fere immortalium fomento, sit, sed quatuor tantum hominum, unius scilicet pro singulo quarterio, in praesentia dicti domini gubernatoris annis singulis eligendorum, qui pro riscontro inservire debeant iuxta formam supradictorum capitulorum ex ordine Sacrae Consultae compilatorum: quorum quatuor sic eligendorum facultas ad aliud non se extendat, quam ad revisionem computorum praedictorum.

Huiusmodi quatuor revisores non per alios, sed per se ipsos computa examinare teneantur.

IV. Teneanturque quatuor revisores huiusmodi, intra quindecim dies a die eorum deputationis computandos, per se ipsos personaliter, non autem per procuratores vel substitutos, revidere rationes et computa tam administrationis regentium et priorum, quam exactoris generalis, ut possint cognoscere quid exactum, quidve et quomodo expensum fuerit; et quidquid circa computa et rationes huiusmodi, dum ea revident, dicendum illis occurrerit, generali consilio comitatus intra dictos quindecim dies referant; quo facto, eorum facultas expiret, nec ulterius se super his ingerere possint, sub poena centum ducatorum Camerae Apostolicae pro tertia, comitatus pro alia, et accusatori pro alia tertia applicandorum.

Si in tali computorum redditione discordiae exoriantur, has discordias expendet praeses Romandiolae.

V. Et si in redditione computorum huiusmodi discordiae orientur, eas audire, terminare et decidere debeat dominus praeses provinciae intra alios quindecim dies, omnimodo manu regia et appellatione remota.

Qui appellaverit a iudicio regentis, debet ante iudicium cautionem dare, in casu etc.

VI. Et quoniam experimento deprehensum est multos pro revisione computorum, ut praefertur, electos indebite regentibus molestias intulisse, multosque regentes iudicia diu sustinere affectasse non propriis expensis, sed comitatus, cum cuius iactura utrique locupletari procurarunt; idcirco, ut huic malo posthac

Bull. Rom. Vol. IX

21

remedium afferatur, ii, qui super mala administratione vel non legitima computorum redditione adversus regentes seu procuratores iudicia movere voluerint, teneantur in primis cavere idonee de reficiendis de eorum proprio expensis, damnis et interesse in casum succumbentiae tam universitati, quae sumptum fecerit, quam regentibus, qui fuerint indebite molestati.

VII. E converso vero regentes, procuratores et alii, qui in iudicium tracti fuerint, lites expensis comitatus sustinere nequeant, sed pro propriis et particulibus, in casum victoriae, a molestatoribus qui succubuerint, recuperandis.

Qui in iudicium tracti fuerint, de proprio expensasolvere debent.

VIII. Debeatque dictus praeses victos victoribus condemnare nedum in expensis litis, sed etiam in mercedibus diaetarum quas in litigando consumpserint, per dictum dominum praesidem arbitrio eius taxandis.

Reficiendae a victis expensae.

IX. Factis diligenter computis accepti et expensi usque in tempus visitationis, scilicet per totum annum, repertum est exactorem comitatus remanere debitorem librarum IMCCCLXXXVIII pro pecuniis iam ab eo exactis, ad quas solvendas statim manu regia cogatur; praeterea restabant per exactorem exigenda a debitoribus antiquis librae VM, et a debitoribus residui partimenti anni MDLXXXVI et MDLXXXVII librae IXMCLXXV, quae omnes summae, omni adhibita diligentia, exigantur, ut ex illis onera cameralia solvi possint, et impositio collectarum pro illis ratis evitetur.

Status exactoris partimenti.

X. Propositiones et partitae seu bollettationes omnes in conciliis faciendae a notario seu cancellario annotentur, iuxta capitula ex ordine Sacrae Consultae, sed non in uno libro tantum, scilicet ipsius notarii, sed in alio etiam libro; qui pro riscontro inserviat, et apud regentes conservetur, in quo ab eodem notario, eademmet die, qua partita et bollettationes aliaque acta facta fuerint, scribi et annotari debeant.

Acta consilii duplici in libro annotanda.

Bona ex aestimo comitatus in aestimum civitatis Caesenae translata ad pristinum locum reducuntur.

XI. Quoniam occulte et sine consensu comitatus ablata fuerunt a libro aestimi seu catastro comitatus multa bona comitativorum, qui ad civitatem Caesenae domicilium transtulerunt, et annotata in catastro civitatis, contra formam statutorum eiusdem civitatis, breve felicitis recordationis Leonis Papae X, et decreta reverendissimi domini Seghae, olim praesidis dictae provinciae, in grave praeiudicium comitatus, dominus praeses provinciae, manu regia et appellatione remota, faciat omnino dicta bona in priori aestimo seu catastro comitatus reponere et rescribere, contrariis quibuscumque non obstantibus.

Modus se affrancandi a solutione onerum rusticalium.

XII. Cum fuerit a felicitis recordationis Gregorio XIII, per suas in forma brevis expeditas litteras concessa licentia comitatu Caesenae se affrancandi a solutione onerum rusticalium, nempe taxarum equorum mortuorum, et taxarum barisellorum, paleae et lignorum pro illustrissimo legato provinciae praedictae, ascendentium in totum ad libras mcccviii, v, viii; fuerintque ad effectum dictae affrancationis empti hic in Urbe xl loca Montis Alumeriarum, et plures annui census in civitate Caesenae; verum litterae praedictae suum sortitae non fuerint adhuc effectum, sed fructus dictorum locorum Montis ac censuum in alios usus conversi, et propterea comitatus et particulares duplex onus subire cogantur, cum quotidie novae portiones pro dictis oneribus rusticalibus super ipsis et eorum bonis fiant; propterea, ut montes et census huiusmodi dicto usui et fini inserviant, ad quem empti sunt, et comitatus beneficium affrancationis praedictae omnino consequatur, teneantur procuratores et regentes supradicti assignare dicta quadraginta loca Montis Camerae Apostolicae, ad hoc ut illius depositarii recta via possint fructus dictorum locorum Montis Alumeriarum ad

scuta cc monetae annua ascendentia in posterum, perpetuis futuris temporibus, in computum dictorum onerum rusticalium exigere, et pro residuo, scilicet usque ad summam librarum mcccviii, v, viii, tot ex censibus nomine comitatus in civitate Caesenae, ut praefertur emptis, si suserint; quod si redempti fuerint, tunc pecunia converti debeat in emptionem tot locorum dicti Montis Alumeriarum, vel aliorum Montium non vacabilium arbitrio Camerae Apostolicae; qui census seu loca Montium praedicto modo empti affrancationi et liberationi praedictae applicati perpetuo sint, et a thesaurariis sive vice-thesaurariis provinciae seu aliis Camerae officialibus, nomine eiusdem Camerae, recta via perpetuo exigantur; et ex nunc et in posterum procuratores aut regentes, per seipsos vel procuratores aut agentes eorum, dictos fructus locorum Montium et censuum nullo modo exigere, aut de illis disponere, vel pro oneribus praedictis seu illorum occasione partitiones aliquas super comitativis aut eorum bonis facere aut imponere possint, sub poena mille ducatorum, toties quoties contravenerint, incurrenda, Camerae Apostolicae ipso facto applicandorum, privationis ab officio regentis seu procuratoris, aliisque poenis, arbitrio reverendissimi domini praesidis provinciae.

XIII. Conficiatur liber coram notario publico, in quo particulariter describantur omnes collectae, quae pro tempore imponuntur, tam ordinariae quam extraordinariae; descriptionique ita faciendae nedum assistat dominus gubernator Caesenae, verum etiam ipse decretum suum interponet, illudque in libro extendatur, cum expressione quantitatis et causae, ob quam collecta imponitur, et in eodem libro annotentur annis singulis, solutiones earundem collectarum.

XIV. Formetur archivium, maiori quam

Conficiendus liber collectarum

De archivio

De notario.

nunc extat diligentia, cum inventariis integris et fidelibus omnium et singulorum scripturarum libris collectarum, et filis receptionum et quietantiarum.

XV. Quoniam Dominicus Valiscianus notarius, qui fuit notarius et procurator duodecim procuratorum comitatus, convenit et se obligavit omnia instrumenta et scripturas pro comitatu necessarias conficere, pro salario scutorum viginti quinque anno quolibet, et de multis contractibus aliisque scripturis ad comitatum pertinentibus rogatus est, illasque consignare recuset, sub praetextu quod debetur sibi merces, praeter dicta scuta viginti quinque, teneatur omnino, nulla interposita mora, consignare regentibus dictos contractus et scripturas per eos in archivio supradicto reponendas et asservandas, recepto dicto salario annuo scutorum viginti quinque iuxta eius obligationem, absque eo quod aliud quidquam petere aut praetendere possit.

De exactoribus et exactoribus.

XVI. Debita comitatus quoniam debitis temporibus non solvuntur, et propterea commissariorum represalias aliasque expensas quotidie sustinet, idque, ut experientia docuit, accidit facto et culpa exactorum, qui communis boni obliti, ac propriae dumtaxat utilitatis solliciti, a debitoribus comitatus exigere negligunt, illisque dilationes quam longissimas eorum arbitrio concedunt, vel ut illis gratificentur, vel ut interim, quo diutius exactio protrahitur, eo maius ipsi salarium lucrifaciant; idcirco, ut indemnitati comitatus consulatur, poenaeque suos auctores teneat, teneantur duodecim procuratores invenire exactores, qui eorum damno, periculo et expensis accipiant pro exactis, quascumque taxas tam ordinarias quam extraordinarias, alias de eorum proprio persolvant et refundant, et de his omnibus implendis idoneam cautionem praestent, eorumque officium, nec diem

quidem ultra triennium duret, sed lapso triennio expiret, neque possit sequenti triennio eligi, qui antecedenti exactor fuerit.

XVII. Non teneantur comitativi Caesenae domino praesidi provinciae, aliisque officialibus et ministris cameralibus, cum vecturis seu carrigiis ultra id, quod importat eorum territorium, inservire; serventurque in ceteris, quoad dicta carrigia, dicta capitula ex Sacrae Consultae ordine, per quae circa modum serviendi cum dictis carrigiis est optime provisum.

XVIII. Ad rescandas impensas superfluas et inutiles, non possit amplius dictus comitatus habere procuratorem, quem dicta capitula sibi tenere permittunt, cum salario annuo scutorum viginti quatuor auri in auro, quae constituunt libras cci; neque habere agentem Romae, quem dicta capitula cum salario annuo librarum cxx tenere concedunt; neque habere factorem, quem nunc tenent cum salario annuo librarum quinquaginta; sed hi omnes removeantur, eorumque officia penitus extinguantur, salariaque praedicta illis ac etiam regentibus seu prioribus salarium librarum viginti quinque, quae omnia salaria libras cdlxxi in totum constituunt, omnino adimantur, et de cetero non solvantur, sub poena dupli eorum quae soluta fuerint, tam persolvi mandantes et mandata facientes, quam per depositarium, qui solverit, et eum qui receperit incurrenda, Camerae Apostolicae ipso facto soluta, quinta parte accusatori applicanda; dicta vero summa inserviat pro salario exactoris et aliis expensis necessariis pro dicto comitatu faciendis, modo et forma et cum solemnitatibus supradictis.

XIX. Non possint regentes seu procuratores aliquas expensas extraordinarias facere, etiam quantumvis urgentissimas et necessarias, cuiusvis, etiam minime, quantitatis, nisi prius facta propositione

De servitio praesidis et officialibus provinciae a comitatu praestando.

Katingitur officium procuratoris et agentis comitatus Romae, et factoris.

Expensas extraordinarias nisi de consensu consilii minime faciendae.

a prioribus pro tempore in consilio duodecim, obtentoque partito ex voto ad minus duorum ex tribus partibus dicti consilii, in praesentia dicti gubernatoris Caesenae, a quo, re mature discussa, expensae ipsae taxari et limitari debeant; et aliter facta damno facientium, non autem comitatus, cedant, et propter illarum refusionem de proprio incidant facientes in poenam dupli Camerae Apostolicae ipso facto applicandam, soluta quinta parte accusatori.

Ratae habentur sententiae omnes ante hanc prolatas super revisione computorum.

XX. Sententiae omnes super revisione dictorum computorum et redditione rationum dictorum XII procuratorum et regentium, scilicet de anno MDLXXIII a domino Hieronymo Mattheuccio, tunc auditore bonae memoriae cardinalis Sfortiae legati dictae provinciae; de anno MDLXXVI a bonae memoriae Lactantio Lactantio; de anno MDLXXVII a R. P. D. Sancti Georgii; de anno MDLXXIX a bonae memoriae Ghislesio, dictae provinciae praesidibus, a domino Grisone Baldrino, a domino Andrea Longo, et a domino Vincentio Iotto, Caesenae gubernatoribus; de anno MDLXXXVI a reverendissimo domino Alexandro Centuriono, visitatore apostolico, quae omnes, servata forma dictorum capitulorum ex ordine Sacrae Consultae compilatorum, cum interventu trium pro quolibet quarterio, sunt latae; et aliae eiusmodi, si quae sint, observentur et adimpleantur omnino, prout iacent, perpetuumque silentium ex nunc in posterum super praemissis impositum esse censeatur, prout cum effectu inponitur. Quod si quis, vel sub praetextu mandati a duodecim regentibus vel a comitatu quodcumque dati, lites suscitatas tentaverit, tamquam personam idoneam non habens, statim a limine iudicii per iudicem repellatur, expensasque per partem adversam factas statim instituat, neque quidquam, aut salarii cuiusvis aut dictarum expensarum

nomine, aut a quarteriis aut hominibus comitatus exigere possit sub poena dupli aliisque poenis arbitrio reverendissimi domini praesidis.

XXI. Saepedicta capitula ex ordine Sacrae Consultae tempore felicitis recordationis Gregorii XIII, de anno MDLXXVII formata, et per dictos duodecim procuratores convocato consilio, sub die vigesima septima ianuarii MDLXXVIII accepta, in his omnibus in quibus per suprascripta decreta imminuta, suppleta, derogata, abrogata, aut alias utcumque immutata et innovata, dictisque decretis contraria et repugnantia non sunt, approbata et plenissime confirmata intelligantur, implerique et observari ad unguem et inviolabiliter debeant.

XXII. Praemissorum decretorum, omniumque et singulorum in illis expressorum executor sit reverendissimus dominus praeses provinciae pro tempore, qui per se ipsum omnino, si fieri poterit; sin autem per iudices vel locumtenentes ab eo deputandos, qui usque ad sententiam diffinitivam, exclusive tantum causas et differentias audiant, et reverendissimo domino praesidi, ab eo summarie, etc., et manu regia decidendas et terminandas, referant, ea omnia executioni mandari, firmiterque et inviolabiliter observari et adimpleri curet et faciat, sub poenis in illis comminatis, aliisque eius arbitrio, etiam gravioribus, imponendis et moderandis.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XX ianuarii MDXC, pontificatus nostri anno V.

Dat. die 20 ian. 1590, pontif. anno V.

Praesentia capitula inviolabiliter observanda.

Eorundem executor provinciae praeses.

CLXVIII.

Iurisdictio et facultates thesaurarii generalis¹ Romani Pontificis, et collectoris spoliolum ad Reverendam Camera Apostolicam quoquo modo spectantium.

Sixtus episcopus, servus servorum Dei,

Dilecto filio magistro Bartholomaeo Caesio, clerico Romano, utriusque iuris doctori, Camerae Apostolicae thesaurario generali, ac capellano et familiari nostro, salutem et apostolicam benedictionem.

Proemium.

In conferendis praecipuis Romanae Cu-

1 Officium thesaurarii liquet esse antiquissimum, ex lectura bullae XVII Eugenii IV, *Inter cetera*, tom. V, pag. 32. Et thesaurarium verum Papae familiarem pronuntiavit Callistus III in const. I, *Quae laudabili*, ibidem, pag. 116. Et circa dictum officium varias ediderunt nonnulli Pontifices constitutiones, quas tamquam minus necessarias (praeter hic et in apostillis indicatas) consulto praeterii, praesertim quod haec bulla plene omnia continet. At circa cancellarias criminales Status Ecclesiastici, vide thesaurarii auctoritatem, et in cancellarios iurisdictionem, in const. XV Pauli IV, *Romanus*, tom. VI, pag. 518, et const. XCVI Pii IV, *Superna*, tom. VII, p. 285. Spoliolum autem appellatione veniunt bona ecclesiasticarum personarum sine licentia Sedis Apostolicae de eis disponendum iuxta constitut. XXXVIII Pauli III, *Romani Pontificis*, tom. VI, pag. 317, et constitut. LX, *Romanus Pontifex*, ibidem, pag. 382, ac Pii IV const. IX, *Grave nobis*, tom. VII, pag. 27, et acquisita ob illicitam negotiationem, iuxta constitut. XXIII, *Decens esse*, ibidem, pag. 78, necnon bona regularium extra claustra decedentium, iuxta constitut. LXIV Gregorii XIII, *Officii nostri*, tom. VIII, pag. 162, clericorumque extra residentiam morientium, iuxta const. CVIII Pii IV, *In suprema*, tom. VII, pag. 332, fructus beneficiorum Italiae, Sedi Apostolicae reservatorum vel affectorum, dum vacant, iuxta const. XLI, *Cupientes malitias*, ibid., pag. 127; bona decedentium extra residentiam fructusque beneficiorum inexacti, iuxta const. VII Iulii III, *Cum sicut*, tom. VI, pag. 417. Vel ante litterarum apostolicarum expeditionem aut alias male percepti, ut hic.

riae et Camerae Apostolicae officii, illud potissimum nobis curae est, ut, iuxta commissum nobis desuper apostolicae servitutis munus, salubri directioni, indemnitati et conservationi aerarii apostolici opportune consulatur, utque illius administrationis talibus personis committatur, quarum opera, studio, industria ac fide, bona, res et iura praedictae Camerae provide ac diligenter conserventur et augeantur.

§ 1. Cum itaque officium thesaurariae generalis eiusdem Camerae, quod dilectus filius noster Guido Sanctorum Cosmae et Damiani diaconus cardinalis Pepolus nuncupatus, tempore assumptionis per nos de persona sua ad cardinalatus honorem factae nuper obtinebat, ex eo quod nos ipsum officium per assumptionem huiusmodi vacare decrevimus, vacaverit et vacet ad praesens.

§ 2. Nos, ad generis nobilitatem eximiamque doctrinam, necnon fidei ac iustitiae zelum, integritatem ac singularem probitatem, ceterasque virtutes, quibus tu, qui notarius apostolicus de numero participantium, et Camerae praefatae clericus, et in utraque signatura nostra referendarius, ac praelatus noster domesticus existis, et ex nobili Caesiorum prosapia, ex qua quamplurimi sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, episcopi, praelati et aliae egregiae personae de Sede Apostolica benemerentes haecenus prodierunt et in dies prodeunt, originem trahis, clarere dignosceris, nostrae dirigentes considerationis intuitum, et indubie sperantes quod ea, quae tibi duxerimus committenda, summa cum prudentia et exacta diligentia exequeris; quodque, dextera Domini tibi assistente propitia, dictum officium poteris laudabiliter exercere, dignum,

I Sed omisi ponere has bullas praecedentes, quia hic omnia comprehenduntur, quae in eis continentur.

Officium thesaurarii v. c.

Caesiae familiae laudabiles qualitates referuntur, et officium thesaurarii ac collectoris spoliolum, ac fructuum et proventuum beneficiorum ecclesiarum, et monasteriorum, in universa Italia et honorum in Urbe, et toto Statu Ecclesiastico vacantium, alique illi annexis cum iuribus et emolumentis ac gratiis praederantibus thesaurarii seu collectoris concessis conferuntur in personam Bartholomaei Caesii Romani I.